

Täysistunto

Keskiviikko 27.9.2023 klo 13.59—18.14

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 18.14.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Tarja Filatov (13.59—14.59) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (14.59—18.14).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle vammaispalvelulain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulon lykkäämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 9/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 2/2023 vp

Pöytäkirjan liite Lausumaehdotukset 26.9.2023 Liite 2A

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 26.9.2023 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa Ilmari Nurminen on Li Anderssonin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylätään.

Keskustelussa Bella Forsgrén on Maria Ohisalon kannattamana tehnyt vastalauseen 1 mukaiset kaksi lausumaehdotusta. Keskustelussa Ilmari Nurminen on Li Anderssonin kannattamana tehnyt vastalauseen 2 mukaiset kaksi lausumaehdotusta. Keskustelussa Hilka Kemppi on Pekka Aittakummun kannattamana tehnyt vastalauseen 3 mukaisen lausumaehdotuksen. Lisäksi keskustelussa Ilmari Nurminen on Li Anderssonin kannattamana tehnyt kaksi lausumaehdotusta, jotka on monistettuna jaettu edustajille. (Pöytäkirjan liite 2A)

Selonteko hyväksyttiin.

Hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 92, ei 75; poissa 32 (äänestys 1).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 9/2023 vp sisältyvät 1.—6. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä lausumaehdotuksista.

Mietinnön lausumaehdotus 2 ja Hilikka Kempin vastalauseen 3 mukainen lausumaehdotus koskevat samaa asiaa, joten niistä on äänestettävä toisiaan vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

Mietinnön lausumaehdotus 2 ”jaa”, Hilikka Kempin ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 94, ei 75; poissa 30 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön lausumaehdotuksen 2.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Bella Forsgrénin lausumaehdotus 1 ja Ilmari Nurmisen vastalauseen 2 mukainen lausumaehdotus 1 ovat saman sisältöiset, joten niistä äänestetään mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

Mietintö ”jaa”, Bella Forsgrénin ehdotus 1 ja Ilmari Nurmisen vastalauseen 2 mukainen ehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 94, ei 75; poissa 30 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Bella Forsgrénin ehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 94, ei 75; poissa 30 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ilmari Nurmisen vastalauseen 2 mukainen ehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 94, ei 75; poissa 30 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ilmari Nurmisen monisteena jaettu ehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 94, ei 74; poissa 31 (äänestys 6). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ilmari Nurmisen monisteena jaettu ehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 94, ei 75; poissa 30 (äänestys 7). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset. Asian käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2023 toiseksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 15/2023 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa yksi tunti. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen.

— Keskustelu alkaa. Ministeri Purra, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

Keskustelu

14.07 Valtiovarainministeri Riikka Purra (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Talouskasvu näyttää hidastuvan selvästi vuoden loppua kohti, ja lyhytaikainen taantuma ei ole poissuljettu. Bruttokansantuotteen arvioidaankin pysyvän vuonna 2023 edellisvuoden tasolla. Hintojen ja yleisen korkotason nopeahko nousuvauhti näkyy kulutuksen vähentymisenä. Rakentamisen osalta varsinkin asuntorakentaminen hidastuu merkittävästi. Näistä lähtökohdista hallitus esittää eduskunnalle toisen lisätalousarvion varainhoitovuodelle 2023.

Rakennusalan vaikeasta tilanteesta huolimatta työllisyys säilyy vahvalla tasolla ja rakennustoimialan ongelmat ovat hallittavissa. Myymättömien asuntojen määrä on varsinkin uudisrakentamisen saralla suurehko, mikä kertoo osaltaan siitä, että markkina ei ole vielä sopeutunut täysin uuteen korko- ja kustannusympäristöön. Hallitus seuraa tilannetta tiiviisti. Olemme varautuneet vuoden 2024 talousarviossa tekemään määrättyjä täsmätoimia rakennustoimialan ongelmien patoamiseksi.

Toisaalta verotuksen keveneminen ja palkkaratkaisut vahvistavat ostovoimaa ensi vuodesta alkaen. Tuonnin vähentyminen vahvistaa kauppasettamme kokonaisuutena. Geopoliittiset riskit näkyvät, ja epävarmuus talouden kokonaiskuvassa on kuitenkin melko suurta. Kuluvalla vuodelle verotuloarviota ehdotetaan alennettavan 503 miljoonaa euroa. Kokonaisuudessaan tuloarviota ehdotetaan korotettavaksi 31 miljoonaa euroa. Määrärahoihin ehdotetaan 216 miljoonan euron vähennystä. Näin ollen nettovelanoton tarve vähennee noin 248 miljoonaa euroa.

Määrärahojen tarkistusten ohella esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muiden tulojen luottoa ehdotetaan korotettavaksi 135 miljoonaa euroa päästöoikeuksien markkinahinta-arvion noususta johtuen. Lisäksi siirrettyjen määrärahojen peruutuksia, jotka näkyvät valtion budjetissa sekalaisena tulona, ennakoidaan kertyvän 400 miljoonaa euroa budjetoitua enemmän.

Arvoisa puhemies! Esitys toiseksi lisätalousarvioksi ei pidä sisällään mitään suuria yllätyksiä, joskin verotuloarvion tarkentuminen alaspäin on huono ennusmerkki tulevasta. Haluan nostaa erikseen muutaman yksityiskohdan määrärahojen osalta tässä yhteydessä. Vuoden 2023 EU-jäsenmaksujen tason tarkentumisesta johtuen arviota maksuista Euroopan unionille ehdotetaan vähennettävän 450 miljoonaa. Opintotukeen ehdotetaan noin 87 miljoonan euron lisäystä. Lisäys johtuu erityisesti opintolainojen takausvastuusuoritusten määrän kasvusta sekä koulumatkatukimenojen täsmentymisestä. Ruokavirastolle ehdotetaan yksi miljoona lisäystä lintuinfluenssaepidemian hoitamiseen. Eläinlääkintähuoltoon ehdotetaan 7,6 miljoonaa lisäystä eläintautilain nojalla lintuinfluenssan vuoksi maksettaviin korvauksiin ja eläintaudin torjuntatoimenpiteisiin sekä 3,1 miljoonaa euroa lisäystä kunnille eläinlääkintähuoltolain nojalla maksettaviin korvauksiin. Lintuinfluenssatilannetta valvotaan siis tarkasti toimivaltaisten viranomaisten taholta.

Maa- ja metsätalouden osalta taloudelliseen elinkelpoisuuteen vaikuttavista erityisongelmista kärsiville viljelijöille myönnettävän, kokonaan EU-rahoitteisen tuen kansalliseksi lisärahoitukseksi ehdotetaan 7 miljoonaa euroa. Suomalaisen ruuan potentiaalın hyödyntämiseksi laadittavan kasvuohjelman sekä kotimaisen ruuantuotannon pitkän aikavälin strategian laatimiseen ja toimeenpanoon ehdotetaan 3 miljoonaa euroa. Ilmastorahaston pääomittamiseen varattu määräraha, 100 miljoonaa euroa, ehdotetaan poistettavaksi vuoden 2023 talousarviosta määräaikaisen investointiohjelman rahoittamiseen.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

Suomen päättäväinen tuki Ukrainalle jatkuu. Puolustusvoimien määrärahoja ehdotetaan lisättävän Ukrainalle annettavan tuen kustannusten kattamiseksi 9,3 miljoonaa euroa. Lisäksi Ukrainaan tähän mennessä toimitetun puolustusmateriaalin korvaamiseen liittyvät lisämäärärahat ehdotetaan sisällytettävän Puolustusvoimien Ukrainan tukemiseen liittyvään valtuuteen, jonka kokonaismäärä nousisi 579,5 miljoonaan euroon. Vapaaehtoiseen maanpuolustukseen tehdyt lakimuutokset mahdollistavat maanpuolustuskoulutukselle Puolustusvoimien aseiden ja ampumatarvikkeiden käytön. Koulutustoimintaa varten Puolustusvoimien hankkimat ampumatarvikkeet ehdotetaan korvattavan siirtämällä 285 000 euroa maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen osoitetusta määrärahasta Puolustusvoimien toimintamenoihin. Puolustusministeriön hallinnonalan menoja ehdotetaan lisättävän yhteensä 131 miljoonaa euroa vuoden 2022 toteutuneen indeksikehityksen mukaisena tarkistuksena, kun hintakehitys on osoittautunut ennakolta tehtyä kustannustasotarkistusta nopeammaksi.

Liikenteen saralla Suomi tulouttaa Verkkojen Eurooppa -ohjelmasta saatuja tukia yhteensä 15,8 miljoonaa euroa liikenteen hankkeisiin: esimerkiksi Oulu—Laurila-radan peruskorjaamiseen 50 miljoonaa, huonokuntoisten siltojen uusimiseen ja korjaamiseen 13 miljoonaa. Hankkeisiin on tarkoitus hakea Verkkojen Eurooppa -ohjelman rahoitusta 23,5 miljoonaa. Koverharin meriväylän syventämiseen ehdotetaan 2,5 miljoonan euron valtuutusta ja määrärahaa vuosille 2023–2025. Valtatie 3:n Hirvas—Rovaniemi—Vikajärvi-hankkeen suunnitteluun ehdotetaan 4,6 miljoonaa euroa ja määrärahaa vuosille 2024–2027. Myös näihin hankkeisiin on tarkoitus hakea Verkkojen Eurooppa -ohjelman rahoitusta.

Ja vielä: Energiatuen määräraha-arviota alennetaan 264 miljoonaa euroa pääosin myöhentyneiden maksatusten takia. Energiatuen valtuutusta alennetaan 54,5 miljoonaa euroa vastaten samansuuruista lisäystä valtuuteen REPowerEU-ohjelmasta.

Arvoisa puhemies! Toisen lisätalousarvion ehdotuksen mukainen kokonaisuus vähentää kuluvan vuoden nettovelanottoamme, vaikka velkaannumme edelleen kuluvana vuonna liikaa. Julkisen talouden ja valtiontalouden tilanne on haastava. Heikkenevä suhdanne vaikuttaa kielteisesti juuri verotuottoarvioihin. Hallitus panostaa ensi vuodesta alkaen voimakkaasti kasvuun, ja toivon mukaan saamme vetoapua myös kansainvälisen talouden puolelta.

Lisätalousarvion näkökulmasta todella varsinaisten tulojen 31 miljoonan euron lisäys ja määrärahojen 216 miljoonan euron vähennys huomioon ottaen vuoden 2023 toinen lisätalousarvioesitys vähentää valtion nettolainanoton tarvetta 248 miljoonaa euroa. Valtion nettolainanotoksi vuonna 2023 arvioidaan kuitenkin noin 10,2 miljardia euroa. Valtionvelan määrän vuoden 2023 lopussa arvioidaan olevan noin 152 miljardia euroa, mikä on noin 54 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Hallitusohjelman toimeenpano täysimääräisesti onkin välttämätön edellytys sille, että velkaantuminen saadaan tulevina vuosina taitettua. Velkasuhteen vakauttaminen edellyttää päättäväisiä toimia hallitukselta, ja kuten olen todennut, lisäsopeutustoimia ei voida poissulkea. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitos ministerille esittelypuheenvuorosta. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] — Ilmiselvästi on tarve käydä debattia tämän jälkeen, elikkä käydään nyt nopeatahtinen keskustelu, ja ne edustajat, jotka haluavat tähän pyytää puheenvuoron, voivat nousta seisomaan ja painaa V-painiketta. — Edustaja Viitanen.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

14.16 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten ministeri tuossa itsekin totesi, meillä on varsin synkät talousnäkymät. Siksipä hieman hämmästelinkin sitä, kun huomasin tämän lisätalousarvion tulleen, että se on pelkkä tekninen lisätalousarvio. Eikö tässä tilanteessa tulisi ryhtyä toimiin tässä ja nyt? Me tiedämme kaikki rakennusalan kriisiytymisen, me tiedämme sen, että asuntorakentaminen heikkenee. Juuri nyt, ministeri, olisi oikea aika satsata esimerkiksi kotien peruskorjaukseen. Odotin, että työllisyyttä edistääksemme ja kriisiä lieventääksemme tässä lisätalousarviossa oltaisiin jo puututtu näihin asioihin. Kysyn hallitukselta: miten ihmeessä tässä vaiheessa, kun toimiin pitäisi ryhtyä, tämä lisätalousarvio on tekninen? Se tarkoittaa, että tässä ei ole yhtään toimia tämän tilanteen hallitsemiseksi tässä ja nyt.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

14.17 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun lukee tämän lisätalousarvion yleisperusteluita, se alkaa sillä, että tänä vuonna bruttokansantuotteen arvioidaan pysyvän edellisen vuoden tasolla. Hintojen ja korkojen nousu on vähentänyt kotitalouksien kulutusta ja käytettävissä olevia varoja. Korkojen nousun seurauksena investoinnit vähenevät. Synkkiä pilviä on kyllä nyt todella talouden taivaalla, ja nyt jos joskus, sen lisäksi, että meidän pitää yhdessä laittaa taloutta kuntoon, tarvittaisiin myös politiikkaa ja yhteistä viestiä, että meidän pitää uskoa tulevaisuuteen. Me tarvitsemme viestiä, että yritykset uskaltavat luottaa tulevaisuuteen.

Arvoisa puhemies! Se, mistä olen nyt erityisen huolissani, mikä on erittäin merkittävä osa meidän budjettia, on hyvinvointialueiden taloustilanne. He lähtevät nytten takamatkalta hakemaan talouden sopeutuksia, ja nyt on riskinä, että siellä tehdään paniikkiratkaisuja, säästötoimia nopeasti. Kysynkin valtiovarainministeriltä: oletteko valmiita harkitsemaan, [Puhemies: Aika!] että talouden paniikkiratkaisujen estämiseksi annettaisiin sopeutusaiakaa [Puhemies koputtaa] niille alijäämille, mitä syntyy, muutama vuosi lisää tässä alkutilanteessa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Muistuttaisin, että puheenvuoroaika on yksi minuutti. — Edustaja Hyrkkö.

14.19 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikessa teknisyydessään tämä lisätalousarvioesitys on jonkun sortin pettymys. Hallitus kertoo sitoutuneensa Suomen hiilineutraalisuustavoitteeseen sekä vihreän — tai hallituksen kielellä ”puhtaan” — siirtymän edistämiseen. Ilmastonmuutoksen torjuminen vaatii investointeja uuteen teknologiaan, sen kehittämiseen, ja siinä valtiolla on myös rooli. Ilmastorahasto on toiminut riskinjakajana sekä yksityisen rahoituksen vauhdittajana, ja nyt näyttää ikävä kyllä siltä, että Ilmastorahastoa puretaan puhtaasti ideologisista syistä. On valitettavaa, että tällä venkslaamisella jarrutellaan tuiki tarpeellisia investointeja.

Sama huolestuttava linja vaivaa hallituksen toimia maatalouden ilmastotoimien saralla. Pääministeri Orpo tuli ennen vaaleja nostaneeksi tikun nokkaan kosteikkoviljelyn kenties ymmärtämättä, että kyseessä on itse asiassa tehokas ja myös maatalouden kannattavuutta parantava ilmastotoimi. Nyt kun tämä tosiasia on toivottavasti hallitukselle valjennut, niin toivon todella, että maatalouden ilmastotoimien alasajo lopetetaan ja maatalouden uudis-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

tumista ympäristön ja myös viljelijöiden kannalta kestävämmäksi pikemminkin vauhditetaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

14.20 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lohi puhui sote-uudistuksesta. Nyt on, edustaja Lohi, pakko sanoa teille, että eipä kovin onnistuneesti alkanut tämä teidän oppositiokautenne. Olette nimittäin tänään ilmoittaneet puolueena, että jätätte välikysymyksen liittyen sote-palveluihin. Kaikki, aivan kaikki, mitä tällä hetkellä tapahtuu hyvinvointialueilla, on teidän jäljiltänne tapahtuvaa: niin itse sote-muoto, kaikki siinä olevat säännökset, rahoituslaki, kaikki siinä olevat summat. Kaikki, aivan kaikki, on teidän jäljiltänne. Uusi hallitus ei ole vielä viiden metrin kepilläkään koskenut hyvinvointialueiden toimintaan, ja te kysytte nyt — keneltä, itseltännekö — että mikä tässä oikein mättää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

14.21 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Miksi teimme välikysymyksen? Sen takia, että me olemme huolissamme suomalaisten ihmisten lähipalveluista. Ne ovat nyt uhattuina, jos emme varmista yhdessä — tämä on yhteinen tehtävämme — että hyvinvointialueet tässä alkutilanteessa kykenevät tekemään viisaita ratkaisuja eivätkä paniikissa lakkautta lähipalveluita, kun tämän uudistuksen, jota kaikki tuimme, pää-tavoitteita, yksi keskeisistä tavoitteista, oli se, että me siirtäisimme lähitulevaisuudessa muutaman vuoden aikana painopistettä kalliimmasta erikoissairaanhoidosta nimenomaan niihin lähipalveluihin.

Nyt tässä tilanteessa nykyisen hallituksen pitää toimia. Ei edellinen hallitus voi toimia enää tässä tilanteessa. [Ben Zyskowicz: Kuka tämän siirtymäajan on säätänyt?] — Siirtymäaika on säädetty, [Ben Zyskowicz: Kuka sen on säätänyt?] mutta totta kai me tunnistimme jo siinä alkuvaiheessa, arvoisa puhemies, että eihän uudistus, kun tehdään näin valtava vuosisadan uudistus, välttämättä ole sellainen, että kaikki pykälät ovat juuri kohdillaan. Täytyy reagoida silloin, jos huomataan, että siellä täytyy korjausliikettä tehdä. [Puhemies koputtaa] Olemme siihen valmiita, toivottavasti on myös hallitus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

14.22 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, tämä sote, mitenäs se menikään? Keskusta silloin aikaisemmin, kun oli vaalit, laittoi kynnyskysymykseen, että lähtee mukaan hallitukseen, jos saadaan tehtyä sote-uudistus. Eli keskustan intohimo oli saada sote-uudistus tehtyä. No, kuinka siinä sitten kävi? Siitähän tuli aikamoinen susi. Ei sitä todellakaan olisi pitänyt sillä tavalla tehdä. Nyt on sitten se tilanne, että ei olekaan rahaa siellä. Mutta täytyy nyt muistaa, että keskustasta tekee kysymyksen tästä asiasta ilmeisesti tosiaan itselleen, koska he itse olivat tätä hanketta tekemässä, ja yllätys yllätys, heillä oli jopa kynnyskysymys ennen kuin lähdetään hallitukseen — kynnyskysymys ennen kuin lähdetään hallitukseen — että saadaan tämä sote tehtyä.

Iso kiitos ministeri Purralle. Oli erityisen järkevä puheenvuoro. Nyt mentiin järki edellä, ja se onkin tosiaan tärkeätä näissä talousasioissa. On varmasti asioita vielä, mitä tulee ko-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

vasti eteen, mutta hirveän järkevä puheenvuoro. Perustui talouteen, järkeen eikä ollut mitään huuhaata. Kiitoksia ministeri Purralle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

14.23 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässä monet edustajat ovat todenneet, suhdannetilanne on tosiaan heikkenemässä, ja silmiinpistävää on se, että tähän ei millään tavalla reagoida hallituksen toimesta eikä tämä lisätalousarvio myöskään sisällä niitä toimia, mitä meidän pitäisi tässä tilanteessa nähdä. Erityisen huolestuttavaa on se, että hallitus edelleen vie eteenpäin suunnitelmia tehdä rajuja heikennyksiä ja leikkauksia sosiaaliturvaan, ennen kaikkea työttömyysturvaan, tilanteessa, jossa tiedetään, että suhdanne-ennusteet näyttävät siltä, että työttömyys tulee kasvamaan.

Ministeri Purra, eikö hallituksella ole minkäänlaista valmiutta uudelleen arvioida niitä epäoikeudenmukaisia, epäinhimillisiä ja myöskin suhdannetilanteeseen täysin sopimattomia linjauksia, mitä hallitus on tehnyt hallitusohjelmaneuvoittelujen yhteydessä, jotta me voimme turvata suomalaisten mahdollisuuden saada riittävästi toimeentuloa työttömyyden sattuessa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Junnila.

14.24 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä välikysymysehdotus on kyllä tällä kaudella todennäköisesti hämmäntävin pitkään aikaan. Se osoittaa kuitenkin äärimmäistä itsekritiikkiä myös oppositiolta. Hehän ovat istuneet asian päällä koko viime kauden, ja nyt täällä edustajat huutavat, että hallituksen on ryhdyttävä toimeen sen korjaamiseksi. Toivottavasti myös oppositiopuolueet, ainakin SDP ja keskusta, käyvät keskuudessaan tästä kriittisen keskustelun. [Suna Kymäläinen: SDP ei ole mukana siinä!]

Arvoisa puhemies! Täällä vihreä edustaja oli huolissaan myös Ilmatorahastosta. Eihän sitä millään tavalla jarruteta. Kun se tulee Teollisuussijoituksen ytimeen ja sille annetaan teollisuuspoliittinen tehtävä, niin sillä nimenomaisesti saadaan investoinnit käyntiin. Se on kaikkien etu.

Mitä tulee sitten tähän jakeluvolvoitteeseen ja kun tässä on huoli valtiontaloudesta, niin on hyvä muistaa, että matala jakeluvolvoite tarkoittaa valtiolle myös lisää verotuloja, [Puhemies koputtaa] sillä tätä biokomponenttia verotetaan kevyemmin kuin sen fossiilista osaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppurainen.

14.26 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä tilanne on todella huolestuttava. Meillä on esimerkiksi Suomen Pankin syyskuun katsauksen perusteella taantuma. Suomen Pankki katsoo, että talous on tänä vuonna taantumassa. Tässä olisi ollut nyt maamme hallituksen, valtiovarainministeri Purran, näytön paikka osoittaa, että hallitus on tilanteen tasalla ja että sillä on kyvykyys reagoida tähän tilanteeseen ja estää syöksykierre. Mutta sellaista ei ole. Te esittelitte tässä täysin teknisen lisätalousarvion. Tämä on hukattu hetki, menetetty mahdollisuus. Mikä on se viesti esimerkiksi rakennusteollisuudelle, työttömiksi joutaville alan ammattilaisille? Nyt olisi ollut hallituksella mahdollisuus tulla jollakin tavalla vastaan ja pehmentää tätä iskua, joka maamme ta-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

louteen tulee, mutta te olette toimeettomana ja jätätte arvailujen varaan, kuinka tilanne tästä kehittyi. Mitä te vastaatte esimerkiksi Rakennusteollisuudelle, jolta on tullut esityksiä, kuinka tilannetta tulisi korjata? Myös SDP:stä on jo kesästä saakka pidetty esillä toimia, [Puhemies koputtaa] joilla tähän tilanteeseen voitaisiin vastata. Miksi te jätitte [Puhemies koputtaa] nämä keinot käyttämättä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valkonen.

14.27 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti vain alkuun, että on kyllä täysin totta, että jos sosiaali- ja terveyspalvelujen tilanne ei olisi niin vakava, niin kyllä tämä keskustan välikysymys ja puhe täällä salissa uudistuksesta, jonka nimenomaan keskustapuolue maakuntamalleineen väen väkisin tähän maahan runnoi, olisi kaikin puolin tragikoomista. [Vilhelm Junnilan välihuuto]

Mutta sitten tähän itse aiheeseen: Tämä lisätalousarvioesitys — niin kuin varmasti tästä eteenpäin pahimmillaan seuraavat vuodet, vuosikymmenet — on kyllä hyvä muistutus meille kaikille siitä, kuinka vakavassa tilanteessa Suomi on. Ja on ilmiselvää, että ainoastaan veronkiristyksillä ja menoleikkauksilla me emme tästä suosta pääse ylös. Niitäkin tarvitaan, mutta ennen kaikkea kasvu-uudistuksia ja rakenteellisia uudistuksia. Tänäpäin tuli merkittävä uutinen siitä, että eläkeuudistus on nyt menossa eteenpäin. Jos valtiovarainministeri pystyisi jonkun verran avaamaan [Puhemies koputtaa] sen vaikutusta meidän julkiseen talouteen, [Puhemies koputtaa] niin se olisi oikein tärkeää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Östman.

14.28 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen tätä opposition argumentaatiotapaa, että välillä olette olleet sitä mieltä, että kuuden miljardin sopeutusohjelma on liian iso, ja välillä te olette peräänkuuluttaneet, että hallituksen pitäisi ottaa vähemmän velkaa kuin me nyt otamme, ja nyt sitten, kun lisätalousarvio tuodaan, te sanotte, että se on vain tekninen. [Pia Viitanen: Se on tekninen!] No, tekninenhän se onkin. Se on aivan sama tilanne, kuin jos minun talossani olisi korjattavaa mutta minä olisin ylivelkaantunut — enhän minä lähde ensimmäisenä sitten pankkiin ottamaan lisää lainaa, vaan minä hoidan ne tekniset korjaukset, mihin minä pystyn. Hallituksen tehtävä on kääntää tämä velkataakka, joka on syntynyt monien vuosien jälkeen. Ja kun puhuttiin reagoinnista, niin ei oikea tapa aina ole se, että lainataan lisää rahaa, vaan pitää etsiä muita toimia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

14.29 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jään kysymään, onko hallituksella nyt oikea tilannekuva siitä, kuinka syvälle tämä meidän rakentaminen on sukeltamassa. Tässä on käymässä niin, että vuonna 25 on tulossa vähemmän valmistuvia asuntoja kuin edes 90-luvun laman jälkeen. Edellisen kerran tällaisia lukemia on Suomessa nähty 40-luvulla, vuonna 49.

Arvoisa valtiovarainministeri, on selvää, että te ette pääte siitä, mikä on korko — te ette tee Euroopan keskuspankin puolesta päätöksiä, se on tässä tausta — mutta kysyn nyt, eikö tähän tilanteeseen pitäisi reagoida voimakkaammin: harkita tukea ensiasunnon ostajille, että kauppa saadaan liikkeelle, harkita rakentamista vaikeuttavien ARA-valtuuksien koko-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

naan perumista, [Puhemies koputtaa] harkita myös, että korjausrakentaminen saataisiin liikkeelle. Muuten uhkaa tulla todella rumaa jälkeä ja työttömien määrä [Puhemies koputtaa] uhkaa kasvaa todella pahasti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

14.31 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se, miksi me nyt tässä tilanteessa olemme heikkenevän talouskasvun suhteen, johtuu juoksemaan päässeestä erittäin korkeasta inflaatiosta koko globaalilla tasolla. Siihen Euroopan keskuspankki on reagoinut nostamalla korkoja neljä prosenttiyksikköä kuluvan vuoden aikana, mikä on ollut äärettömän nopea tahti, ja se pitää ottaa huomioon niissä keinoissa, miten me tässä tilanteessa mennään eteenpäin. Se ei ole se, että avataan lompakko, lähdetään elvyttämään ja mennään vastasyklisesti inflaatiota vastaan, vaan se on hallituksen linja, missä alennamme työn verotusta ja millä pienennetään meidän ylisuurta valtion alijäämää. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

14.32 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että Suomen taloustilanne on erittäin vakava. Suurin yllätys onkin nyt, että tämmöisessä vakavassa taloudellisessa tilanteessa hallitus tulee eduskuntaan täysin teknisen lisätalousarvion kanssa. Nyt ei, kuulkaa, hyvä hallitus, tarvita tekniikkaa, vaan nyt tarvitaan aktiivista otetta.

Suomen Pankki on ennustanut, että ollaan jo taantumassa. Tilastokeskuksen uudet luekat, tilastot kertovat siitä, että kuluttajien luottamus talouteen putoaa edelleen. [Vilhelm Junnila: Saako konkretiaa?] Rakennusteollisuus kyntää erittäin syvällä. Tänä vuonna luultavasti rakennetaan 80 prosenttia vähemmän vapaarahoitteisia kerrostaloasuntoja kuin muutoin oltaisiin rakentamassa. Eli kyllä nyt tarvittaisiin hieman aktiivisempaa otetta hallitukselta, ja kun yritin kammalla käydä läpi tätä lisätalousarviota, että olisiko täällä edes jotain vaikkapa peruskorjauksiin ja niiden vauhdittamiseen, niin kyllä täältä yksi asia löytyi: täällä on se, että taloyhtiöiden latausinfraan laitetaan 9,5 miljoonaa euroa. Ettekö te nyt parempaan pystyisi?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harjanne.

14.33 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä talouden tilaa tässä on tosiaankin käyty läpi, ja ministerin esittelyssäkin kävivät ilmi nämä verotuotot, jotka osaltaan kertovat siitä, että talouden pyörät asuntokaupasta autoihin hidastuvat. Minua huolestaa se, että hallituksen politiikka kokonaisuudessaan — tästä lisätalousarviosta, budjettiriihestä, hallitusohjelmasta ja tavasta viestiä suomalaisille — ei herätä luottamusta. Se ei herätä luottamusta tulevaisuuteen, ja se nähdään kuluttajakyselyissä, ja se itse asiassa nähdään nyt myös elinkeinoelämän luottamuksessa. Se tapa ja se politiikan kokonaisuus muodostaa synkkää kuvaa, joka rakentaa raitoja eikä siltoja suomalaisten välille ja suomalaisten tulevaisuudenkuvan välille. Toivoisin, että hallitus katsoisi, millä tavalla oikeasti rakennetaan suomalaisille uskoa tulevaisuuteen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

14.34 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tässä lisätalousarviossa on paljon muutakin kuin tekniikkaa. [Välihuutoja vasemmalta] Täällä muun muassa suojelupoliisin toimintamenoihin ehdotetaan lisäystä, Ruokavirastolle kohdenneetaan resursseja tässä äkkitalanteessa liittyen lintuinfluenssaepidemiaan, petoeläinten aiheuttamien porovahinkojen korvaamiseen ehdotetaan resursseja — ihmiselle hyvä — ja mikä vielä, perustoimeentulotuen määrärahaan ehdotetaan lisäystä.

Tämä tarve syntyy siitä, että lapsiperheitä on paljon, he tarvitsevat tukea ja maksettavan tuen määrä kasvaa. Tämä liittyy myös siihen, että hallitus korottaa lapsilisää. Alle kolmevuotiaiden lasten vanhemmille ja yksinhuoltajille ja monilapsisille perheille maksetaan lisää lapsilisää. [Välihuutoja vasemmalta] Ja eikö olekin niin, arvoisa ministeri, että ensi vuonna on tarkoitus tämä korotus tehdä? Eli tämä hallitus korottaa lapsilisää. Mitä te teitte?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kymäläinen.

14.35 **Suna Kymäläinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä todellisuudessa valitettavasti tämä esitys, jota VM:kin on kuvannut tekniseksi, on pelkästään massiivinen toimenpidekokonaisuus sosiaaliturvaleykkauksien osalta, ja se ajaa ihmisiä köyhyyteen. SOSTE on tehnyt tutkimukset. Näistä kunnioitettavista lapsilisäkorotuksista huolimatta nämä päätökset, joita te esitätte, tulevat talousarviossa ajamaan yli 12 700 lasta köyhyysrajan alapuolelle, jos nämä toteutuvat. Toivon, että teillä on vielä reagointiaikaa, niin että kaikkia näitä asioita, joita te olette esittäneet, ei kokonaisuudessaan tulla tuomaan tähän taloon. [Arja Juvosen välihuuto] Kun otetaan huomioon nämä äskeiset puheet, niin ne tulevat kyllä näkymään karvaalla tavalla suomalaisen kansalaisen arjessa. Kauniit puheet eivät ole sitä todellisuutta, jossa perheet tulevat elämään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

14.36 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lisätalousarviossa ollaan nyt laittamassa yli kymmenen miljoonaa lintuinfluenssan hoitoon. Syyhän on se, että tämä tauti on pahasti levinnyt ja leviää turkistarhoilla. Eli olen samaa mieltä edustaja Juvosen kanssa siinä mielessä, että tämä ei ole pelkästään tekninen kysymys, koska lopulta on poliittinen kysymys se, minkälaista toimintaa me tässä maassa sallimme. Suurin enemmistö suomalaisistahan vastustaa turkistarhausta. Moni ihmettelee, miten on mahdollista, että Suomen kaltaisessa yhteiskunnassa edelleen näin julma elinkeino voi olla sallittu, kun se on monessa Euroopan maassa jo kielletty. Tämä tilanne ei ole tietenkään reilu myöskään tarhaajien näkökulmasta, ja sen takia kysyisin: onko hallitus nyt valmistelemassa selvitystä turkistarhauksen alasajosta eläinten takia mutta myös tämän tautiturvallisuusnäkökulman takia?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

14.37 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on todellakin taloudessa valinnut aivan oikean suunnan monilta osin, mutta täytyy ihmetellä kylläkin tätä tilannetta nyt sitten sotien ja hyvinvointialueiden osalta.

Ensinnäkin tämä edellisen hallituksen sote-uudistus oli ainoa mahdollinen, perustuslain asettamissa reunaehdoissa toteuttamiskelpoinen malli. Sen tietävät täällä edustajat Junnila

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

ja Zyskowieczkin aivan hyvin. No, nyt sitten ihmetyttävät nämä toimenpiteet, mihinkä nykyinen hallitus on hyvinvointialueiden osalta ryhtynyt. Leikataan rahoitusta miljardiluokassa. Nämä inflaatiosta ja muista syistä johtuvat, koronan hoivavelasta johtuvat, hyvinvointialueiden kustannukset eivät olleet tiedossa silloin, kun tätä lainsäädäntöä tehtiin. Ne ovat nyt realisoituneet alueilla. Nyt on nykyinen hallitus, ei enää edellinen hallitus, ja nykyisen hallituksen tulee näihin myöskin reagoida.

Kysynkin, ministeri Purra: Sanoitte aiemmin, että alueilla ei saa hätiköidä. Silti hallitusohjelmassa seisoo, että aiotte leikata miljardeja hyvinvointialueilta. Mihinkä toimiin aiotte nyt ryhtyä, että ihmiset saavat pitää neuvolansa ja terveyskeskuksensa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

14.38 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vaikka täällä salissa kerrotaan, että joka puolella menee huonosti, niin ihan kaikkialla se ei kuitenkaan näy. Nimittäin ulosoton kohdalla tulos on parantunut, ja näyttääkin siltä, että vaikka tämä meidän hallitus on jatkanut näitä edellisen hallituksen ulosoton väliaikaisia helpotuksia, on ihmisillä silti paremmat maksuvalmiudet. Eli ulosotosta odotetaan saatavan suunnilleen kaksi miljoonaa euroa lisää tuloja. Samalla toki joudutaan myöntämään samalle virastolle melkein kolme miljoonaa rahaa, koska palkat myös siellä nousevat.

Ja edelleen toinen asia: Oikeusministeriön alle joudutaan lisäämään myöskin noin kolme miljoonaa euroa, koska käännös- ja tulkkauksipalveluihin tarvitaan lisää resursseja. En sitten tiedä, johtuuko tämä suomenkielisten huonosta ruotsin kielen taidosta vai ruotsinkielisten huonosta suomen kielen taidosta vai mistä, mutta toivottavasti meidän hyvä hallitus näitäkin kuluja tulevaisuudessa saa pienennettyä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

14.40 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tästä hallituksen tavasta puhua ja kertoa Suomen tilanteesta voisi kyllä muutaman sanan sanoa. Tiedämme, että tilanne on vaikea, mutta me emme halua sellaista vastakkainasettelua, josta tulevat mieleen Ison-Britannian Margaret Thatcherin puheet, joissa kaikki olivat toinen toistaan vastaan ja varsinkin ammattiyhdistysliikettä kohtaan. Tässä mietinkin sitä, millä tavalla pystyttäisiin lisäämään sitä yhteistyötä ja yhteisymmärrystä. Onko nähtävillä, että esimerkiksi pääministeri Orpon kutsut auttavat tätä tilannetta? Tässä on nyt paljon vakavista asioista kyse, ja hallitukselta tietysti odotetaan toimia. Mitä te, hallitus, aiotte tehdä, että se luottamus, yhteisymmärrys, yhteistyö kasvaisi, lisääntyisi, emmekä me vain menisi omiin poteroihimme ja taistelisivimme sitten sieltä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkynen.

14.41 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on hyvin tuotu esiin se, miten vakavassa tilanteessa Suomi on. Rakennusallalla ollaan historiallisen matalissa luvuissa, työttömiä tulee vähintäänkin kymmeniätuhansia, jopa yli satatuhatta, luottamus on syöksyssä niin kuluttajilla kuin yrityksillä, ja nyt todella odotimme, että hallitus tähän reagoisi. Korkojen nousu on ollut tiedossa pitkään. Sen vaikutus Suomen talouteen, esimerkiksi kuluttajien, asuntovelallisten tilanteeseen, tapahtuu nopeammin Suo-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

messä kuin muualla Euroopassa. Tässä tilanteessa ARA-rakentamista aiotaan leikata, asu-
mistukea aiotaan leikata, ja hallitus on täydellisen toimeton tässä lisätalousarviossaan ta-
louden syöksyn edessä. Eikö teillä ole mitään käsitystä siitä, että te olette nyt vallassa, ko-
koomus ja perussuomalaiset? Te ette voi siirtää sitä vastuuta enää, ette edellisille hallituk-
sille ettekä kenellekään muulle, vaan teidän on toimittava. Onko teillä, arvoisa valtiova-
rainministeri, minkäänlaista suhdannepolitiikkaa tai kykyä vaikuttaa siihen, että kuluttaji-
en ja yritysten luottamus vahvistuisi tässä vakavassa tilanteessa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Minja Koskela.

14.42 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Juvonen viittasi täällä lapsilisien korotukseen, mutta ongelma on se, että kun te samaan aikaan pois-
tatte työttömyysturvan lapsikorotukset, niin osa lapsiperheistä putoaa sitten toimeentulotu-
elle, ja sitten kun toimeentulotuen laskelmissa otetaan huomioon tämä lapsilisä, niin näin
ollen te itse asiassa heikennätte köyhimpien lapsiperheiden asemaa sen sijaan, että tämä
lapsilisän korotus auttaisi niitä, joita sen pitäisi auttaa.

Sitten haluaisin vielä viitata siihen, mitä edustaja Hyrkkö täällä jo aikaisemmin aloitti,
että hallitus on todella leikkaamassa rahoitusta, jota on allokoitu maataloussektorille muun
muassa ravannekierrätyksen ja hiilensidontainvestointien vauhdittamiseen. Tämä on juuri
sitä rahaa, jolla on tarkoitus tukea maatalouden viherryttämisessä ja kipeästi kaivatussa
kestävän siirtymän investoinneissa. Toivottavasti hallituksen kunnianhimo näissä kysy-
myksissä nousee nopeasti, koska on aika hälyttävää, että lisätalousarviossa on näinkin pal-
jon ympäristötukia leikkaavia osioita.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalmari.

14.43 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun maata-
louden kriisipaketista puhuttiin viime hallituskaudella, kaikki tässä salissa tukivat sitä.
Sieltä oikealta sanottiin, että sen paketin olisi pitänyt olla vielä suurempi. Ja nyt te olette
leikkaamassa viljelijöille jo kerran sovittuja rahoja 55 miljoonaa. Tässä lisätalousarviossa
olisi mahdollisuus siirtää, kun momentti on auki, niitä vaikkapa Makeraan. Toki olisi pal-
jon muitakin kohteita. Te olisitte voineet laittaa niitä ihan mihin hyvänsä maatalouden tu-
kemiseen, olisi voitu tehdä kiinteistöverohelpotuksia, polttoaineverovähennyksiä, monen-
laista. Tiedättekö, että viljelijöitten tilanne on tänä päivänä huonompi kuin silloin vuosi sit-
ten? Huonompi kuin vuosi sitten, ja te viette jo kertaalleen sovitut rahat viljelijöiltä, vilje-
lijöitten kriisituesta. Voisitteko vielä harkita sitä, että tätä lisätalousarviota muutettaisiin
siltä osin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

14.44 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Öst-
man ehti täältä jo häipyä, mutta olisin hänelle sanonut, että jos ottaa valtionvelan tosissaan,
silloin ei tee tämmöisiä täysin tehottomia bensaveron alennuksia tai hyväosaisia suosivia
veronalennuksia.

Ministeri Purra, te sanoitte, ettei lisätalousarvio sisällä mitään yllätyksiä, ja kyllä se
maatalouden näkökulmasta ja viljelijöiden näkökulmasta sisältää ainakin minusta yllätyk-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

siä. Aivan niin kuin edustaja Kalmari täällä sanoi, kulunut kesä on näkynyt myös suomalaisten viljelijöiden elämässä: tämä pitkä kuivuus ja sen jälkeen erittäin sateiset jaksot. Nyt tässä tilanteessa te leikkaatte nimenomaan niitä tukia, jotka auttaisivat suomalaisia viljelijöitä myös sopeutumaan ilmastonmuutokseen. Tämä tuntuu täysin järkyttävältä tilanteesta, jossa myös maankäyttösektori nimenomaan kaipaisi kipeästi niitä ilmastotoimia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ohisalo.

14.45 Maria Ohisalo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastopolitiikka on myös talouspolitiikkaa. Signaali siitä, että otamme tosissamme ilmaston kuumenemisen, on tärkeä paitsi teollisuudelle myös laajemmin elinkeinoelämälle ja totta kai meidän tuleville sukupolville.

Hallitus tuntuu kuitenkin lähettävän hyvin erilaista viestiä. Hallitus väittää olevansa sitoutunut Suomen hiilineutraaliustavoitteeseen mutta tekee tavoitteesta täysin poikkeavaa politiikkaa. Esimerkiksi teknologian mahdollisuuksiin uskotaan, mutta samalla nyt sitten perutaan tämä Ilmastorahaston pääomitus, vaikka rahastosta on juurikin rahoitettu uusia innovaatioita. Ja huomiona sinne hallituksen puolelle, että ei se ilmastopolitiikka ole vain teollisuuspolitiikkaa, jos nyt sitä aiotaan typistää sellaiseksi.

Miksi hallitus siis tekee näin, ja miten se aikoo saavuttaa ilmastotavoitteet, kun keinoja päästövähennysten tekemiselle ja toisaalta hiilinielujen kasvattamiselle ei tunnu teiltä löytyvän?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyar.

14.46 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On täysin perusteltua kysyä hallitukselta: onko teillä olemassa todellinen tilannekuva erittäin synkistä talouden tilasta tällä hetkellä, jota valitettavasti edes globaali talouden tilanne tai maailman tilanne ei tule helpottamaan? Sen sijaan tässä lisätalousarviossa olisitte voineet luoda luottamusta sekä toivoa: luottamusta esimerkiksi rakennusosalalle ja toivoa meidän kuluttajille. Sen sijaan olette tuomassa hyvin mitättömän tukipaketin asuntorakentamiseen, josta ei todellisuudessa ja tässä tilanteessa tule olemaan minkäänlaista hyötyä. Ja kyllä teidän lisätalousarvioonne on ehditty mahdollistaa jo hallituksen ensimmäinen leikkaus. Arvovalintanne on leikata vammaispalvelulaista.

Kysynkin teiltä, arvoisa ministeri: oliko teillä todella siellä budjettiriihessä niin kova kiire saada kaikki valmiiksi päivässä, että teille ei valitettavasti ole muodostunut oikeanlaista kuvaa Suomen talouden tilanteesta, maailmantalouden tilanteesta ja siitä, mitä me juuri tällä hetkellä erityisesti [Puhemies koputtaa] olisimme tarvinneet?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koponen.

14.47 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokonaisuutena tämä lisätalousarvio vähentää velanottoa vajaalla 250 miljoonalla, mikä on tietenkin hyvä asia tässä maailmantilanteessa ja tässä korkotilanteessa.

Tarvittavia tärkeitä lisäyksiä on myös lisätalousarviossa. Turvallisuuteen ollaan panostamassa lisäämällä rahoitusta niin suojelupoliisille, poliisille kuin Rajavartiolaitokselle. Myös opintotukeen esitetään 87 miljoonan euron lisäystä. Koulutuksen osalta on tässä yh-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

teydessä mainittava, että hallitus panostaa merkittävästi koulutukseen ja nimenomaan perusasioihin. Viesti ylemmiltä koulutusasteilta on täysin selvä: sinne tulee jatkuvasti oppilaita, nuoria, kenellä eivät ole perustaidot kunnossa, ja tämä vie valtavasti aikaa ylemmillä asteilla. Tähän hallitus tulee puuttumaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

14.48 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lisätalousarvioesitys on yllätyksetön aikana, joka vaatisi toimenpiteitä. Rakentaminen on kriisissä ja uhkaa vetää koko Suomen talouden aina vain syvempiin vesiin. Nyt pitäisi toimia rakennusalan tukemiseksi, kuten täällä on jo useamman kerran puheenvuoroissa aivan perustellusti esitetty.

SDP:hän esitti jo elokuussa omia avauksiaan niistä toimista, joilla voisimme rakentamista tukea tässä vaikeassa suhdannetilanteessa. Pitäisi aloittaa sieltä hallitusohjelmasta, peruuttaa niistä linjauksista, joissa ARA-tuotantoa ollaan supistamassa, tukea korjausrakentamista — erittäin tärkeitä toimenpiteitä tässä tilanteessa.

Arvoisa hallitus, haluan vielä kertaalleen kysyä: miksi ette jo tässä lisätalousarviossa toimi ja tue rakennusalaa vaikeassa tilanteessa ja auta siten pitämään Suomen taloutta hyvällä tolalla?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Myönnän tähän keskusteluun vielä viisi tässä debattissa pyydettyä puheenvuoroa ja sen jälkeen ministerille vastauspuheenvuoron. Ja jos ei synny suurta tarvetta debattiin sen jälkeen, mennään puhujalistaan, koska on ennalta pyydettyjä puheenvuoroja. — Edustaja Furuholm.

14.50 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä lisätalousarviosta löytyy muutama ennakoiva luku. Haluan nostaa esiin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta löytyvän 87 miljoonan euron lisäyksen, joka syntyy erityisesti opiskelijoiden opintolainojen takausvastuusuoritusten kasvamisesta, ei opintotuesta. Opiskelijoiden vaikeudet nykyisen velkataakkansa kanssa ei ole mikään salaisuus. Ennakoivaa tässä lisäyksessä on se, että hallituksen tulevat toimet, kuten asumistuen heikentäminen ja opintotuen indeksijäädytykset, tulevat entisestään lisäämään opiskelijoiden velkataakkaa sekä yleisesti heikentämään heidän toimeentuloaan ja sitä kautta heidän hyvinvointiaan. Ajassa, jossa me puhumme osaamisen tärkeydestä ja koulutustason nostosta, on tämä hyvin lyhytnäköistä politiikkaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

14.51 Saku Nikkanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin on pakko sanoa pari sanaa sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoituksesta, josta tässä salissa nyt on jonkun verran keskusteltu. Erityisesti hallituspuolueiden suunnalta on tullut syytöksiä siitä, että sosiaali- ja terveysuudistus ja hyvinvointiuudistus ovat nyt sitten syypää tähän krooniseen rahapulaan. Tämähän ei pidä paikkaansa, sillä kyllä kaikkien meidän tässä salissa — varsinkin niiden, jotka ovat kuntataloudessa, kuntahallinnossa olleet mukana — pitäisi tietää se, että sosiaali- ja terveyspalvelut ovat olleet pahasti aliresursoituja jo pitkään ja senhän takia tätä uudistusta on täällä tehty.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

Yksi tapa, millä näitä sosiaali- ja terveyspalveluita ja hyvinvointialueita voitaisiin tukea, olisi nimenomaan just tämä, että tässä rakennusalan taantumatilanteessa tuettaisiin hyvinvointialueita ja mahdollisesti rakennettaisiin esimerkiksi palvelua tukevia vanhuspalveluiden yhteisöllisen asumisen asuinrakennuksia, joilla sitten saataisiin tuettua [Puhemies koputtaa] sekä hyvinvointialueiden taloutta että myöskin meidän kovassa kriisissä olevaa rakennusala. [Puhemies koputtaa]

Lopuksi vielä sanon, [Puhemies: Aika!] että positiivistakin löytyi eli Ukrainan tukeminen. Siitä hallitukselle kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hyrkkö.

14.52 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen riveistä annettiin ymmärtää, että opintotukeen olisi tulossa korotuksia. Tämä on minusta nyt turhan toivon herättämistä opiskelijoiden keskuudessa, jotka tällä hetkellä pelkäävät hallituksen kaavailemia leikkauksia. Me tiedämme, että korotus opintolainan valtiontakauksen määrärahoihin selittyy siis sillä, että lainavastuita on enemmän. Se raha ei siis ole tulossa opiskelijoiden kukkaraan. Tämä selvennetäköön.

Haluan vielä palata keskusteluun hyvinvointialueiden rahoituksesta ja taloudellisesta tilanteesta. Se on todella vakava. Onkin häkellyttävää, että hallitus kaavaillee kiristävänsä ruuvia entisestään. Edustaja Zyskowiec täällä syytti näistä ongelmista edellistä hallitusta, ja minä haluaisin nyt, että jokainen tässä salissa ottaa peilin käteen. Siitä, että sosiaali- ja terveyspalveluita tässä maassa ei ole uudistettu ajoissa, on vastuu aivan jokaisella puolueella, aivan jokaisella. Ja nyt todella toivon, että kun tässä on kyse vakavista asioista, ihmisten elintärkeistä palveluista, siitä, että ne saadaan korjattua — se on myös talouden kohtalonkysymys, että nämä kulut saadaan hallintaan — niin löytyisi yhteistyön halua [Puhemies koputtaa] lähteä etsimään niitä ratkaisuja yhdessä sekä hallituksesta että oppositiosta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowiec.

14.53 **Ben Zyskowiec kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Hyrkölle totean, että totta kai vuosikymmenten mittaan olisi voitu tehdä paljon enemmän, jotta meillä tänä päivänä olisi hyvin toimivat sosiaali- ja ennen kaikkea terveyspalvelut. Kuitenkaan siitä ei pääse mihinkään, että on irvokasta, että keskusta, joka on tämän hyväksytyn sote-mallin pääarkkitehti ja rahoituslain pääarkkitehti, kysyy nyt hallitukselta niistä ongelmista, joita tällä hetkellä noilla hyvinvointialueilla on. Voisi kysyä, kuka siihen välilyksymykseen vastaa: onko se valtiovarainministeri Saarikko vai sosiaali- ja terveysministeri Kiuru? Jää nähtäväksi.

Edustaja Harjanne sanoi, että pitää luoda tulevaisuudenuskoa. Olen samaa mieltä, mutta ei virheellisillä tiedoilla. Edustaja, puheenjohtaja Virta sanoi A-studiossa 20.9: ”Jos näin paljon ei kevennettäisi verotusta, niin ei välttämättä tarvitsisi velkaantua tässä mittasuhteissa.” [Puhemies koputtaa] Tämähän on täyttä puppua. [Anne Kalmarin välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Junnila.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

14.54 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palataan vielä hetki suureen kuvaan. Kysymyshän on siitä, että valtion verotulot ensi vuonna ovat ennusteen mukaan heikkenemässä 1,4 miljardia euroa. Edellinen hallitus on tehnyt pysyviä menolisäyksiä, jotka vaikuttavat merkittävästi valtion velkaantumiseen. Sen lisäksi he ovat tehneet väliaikaisia menolisäyksiä, mitkä nyt palaavat normaaliin, ja sitten meitä syytetään leikkausten tekemisestä.

Mutta otetaan pieni vertailu. Tämä on toinen lisätalousarvio, ja verrataan sitä vaikka viime vuoden toiseen lisätalousarvioon. Nyt nettolainanotto vähenee neljännesmiljardilla eurolla, mutta mitä oli vuotta aikaisemmin teidän, SDP-johtoisen hallituksen toisessa lisätalousarviossa? [Pia Viitasen välihuuto] 1,3 miljardia euroa lisää menoja, nettolainanotto kasvoi. Tästä on kysymys. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä nyt ilmiselvästi tulee sen verran heittoja toisille puolueille, että annan vielä pari vastauspuheenvuoroa, ensimmäisen niistä edustaja Räsäselle ja sitten edustaja Honkoselle. Sen jälkeen ministeri, ja valitettavasti emme varmaankaan ennätä enää tätä tähän varattua aikaa käyttää ennalta pyydettyihin puheenvuoroihin, mutta keskustelu jatkuu vielä tänä iltana. — Edustaja Räsänen.

14.56 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä kun alettiin vanhoja muistelemaan, että nyt todella tässä lisätalousarviossa lainanotto vähenee, [Vilhelm Junnila: Suunta oikea!] niin tässä vain kun kuuntelin budjettiriihen tiedotustilaisuutta, niin käsittääkseni siellä todettiin, että ensi vuonna lainanottohan tähän vuoteen verrattuna kiihtyy. [Pia Viitanen: Aika lailla!] Tämän voi varmaan valtiovarainministeri varmistaa, jos kuulin oikein, että totesitte, että lainanotto suhteessa vuoteen 23 todella kiihtyy, ei suinkaan vähene. Mutta, edustaja Junnila, voimme varmaan siirtyä tästä vaikkapa kahville keskustelemaan, kumminkohan päin tämä meni.

Mutta, arvoisa puhemies, edelleen on syytä tässä lopussa palata vielä siihen, mistä aloitettiin, eli mikä talouden iso kuva on todella sumea. Olemme taantumassa, kuluttajien luottamus sukeltaa, ja rakennusosalalla ongelmat ovat kouriintuntuvia. Nyt vaadittaisiin panostuksia, mutta ainoat keinot esimerkiksi korjausrakentamiseen liittyvät vain tähän latausinfraan. [Puhemies koputtaa] Arvoisa ministeri, mihin jäivät ne tarvittavat keinot?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

14.57 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä kyllä hallituspuolueet hyvin tehokkaasti unohtavat esimerkiksi edellisellä hallituskaudella tehdyt sodanjälkeisen historian merkittävimmät puolustusmateriaalihankinnat ynnä muut valtavista yhteiskunnallisista kriiseistä johtuneet tekijät, joiden vuoksi edellisen hallituksen aikana tähän massiiviseen velanottoon oli erittäin perustellut syyt. Nyt hallituksen suunta on kuitenkin oikea, tavoite vähentää velanottoa, ja sitä tuemme, kuten on jo aikaisemmin sanottu.

Mutta mitä tulee tähän sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja soteen, niin sitä vartenhan tämä sote-uudistus tehtiin, että päästään kehittämään ja parantamaan ihmisten palveluita. Tämä työ on alussa. Se on 15—20 vuotta myöhässä suomalaisessa yhteiskunnassa, kuten kuulimme. Ja miksi keskusta nyt tekee välikysymyksen? Teemme sen siksi, että hallituksen suunnitelmat uhkaavat estää sen. Nämä miljardileikkaukset hyvinvointialueille ajavat hyvin-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

vointialueet leikkaamaan palveluita sen sijaan, että niitä nyt kehitettäisiin, ja tätä kritisoinme. [Puhemies koputtaa] Tästä syystä jätämme hallitukselle välikysymyksen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt, ministeri Purra, kolme minuuttia.

14.58 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia näistä huomioista. Jotenkin arvasinkin, että keskustelu menee yleiseen budjettitalouteen ja seuraavan vuoden esitykseemme, vaikka tässä on nyt pöydällä lisätalousarvio kakkonen. [Pia Viitasen välihuuto] Vastaan näihin teidän kysymyksiinne.

Tämä huoli tästä suhdanteesta on tietenkin jaettu. Hallitus on moneen kertaan tässäkin salissa vastannut näihin kysymyksiin. Se, mikä vasemmisto-oppositiolta erityisesti jää huomiotta, on se, että meidän finanssipolitiikan linja ensi vuonna on selvästi elvyttävä, ja tähän tietenkin vaikuttaa se, että palkansaajan verotus kevenee merkittävästi. Palkansaajan käteenjäävät rahat nousevat ja siirtyvät kulutukseen. Meillä on myös muita finanssipoliittisia toimia, jotka vaikuttavat tähän suuntaan. Jos te jätätte tämän huomiotta, kuten ymmärsin — yhdessäkään puheenvuorossa siihen ei viitattu — mutta sen sijaan toivotte joitakin muita tukia, niin en voi olla ajattelematta, että nämä tuet ja tukipaketit, joita te peräänkuulutatte, olisi syytä kohdistaa vain sellaisiin kohteisiin, jotka ovat teille mieluisia. Mutta meille palkansaaja, työntekijä, on hyvin mieluinen, ja me oikein mielellämme tuemme palkansaajan asemaa. Mutta näihin päästään erityisesti sitten ensi vuoden budjetissa.

Mitä tulee vastasyklisyyteen noin yleensä, niin valitettavasti olen havainnut, että valtion elvyttämistä kannatetaan toiselta puolelta salia ihan missä tahansa suhdannetilanteessa, kun taas me yritämme tosiaan myös tulkita suhdanteita. Tähänkin kokonaisuuteen liittyvät tietenkin hallituksen määrätietoiset toimet puuttua julkisen talouden karmean tilaan ja taittaa tätä velkaantumista sekä hallitusohjelman mukaisilla toimilla että tarvittaessa myös muilla.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden tilanteeseen: Täällä käytiin värikästä keskustelua, ja siihen jo useita vastauksia tulikin. Hallitus on tosiaan hyvinkin sidottu tähän edellisen hallituksen tekemään rahoitusratkaisuun ja koko malliin, ja kyllä se toistaiseksi aika-moisia pommeja sieltä onkin tuottanut. Alijäämät paukkuvat, sitä myötä kehystasoja pitää nostaa, tulee uusia tarpeita kaiken sen lisäksi, minkä me kaikki tiedämme: ikäsidonnaisten menojen kasvu, palvelutarpeen kasvu, väestön ikääntyminen liittyvät tähän. Mutta olen aivan samaa mieltä siitä, että tämä on enemmän tai vähemmän koko tämän talon ongelma.

Ilmastorahastoon liittyen: Tosiaan täältä näitä tuloutuksia ensi vuodelle jo saadaan. Ne laitetaankin hyödyllisiin kohteisiin eli koko Suomeen kohdistuviin uusiin investointeihin.

Maataloudessa erityisongelmista kärsiville viljelijöille on varattu rahoitusta, samoin esimerkiksi paljon puhuttuun ruokaviennin edistämiseen. [Anne Kalmarin välihuuto] Nämä ovat tärkeitä momentteja. — Voin edustajalle huomauttaa, että mikäli edellisessä budjetissa on määritetty maatalouteen jotakin sellaista tukea esimerkiksi energiakriisiin tai sähkötukiin liittyen, mitä ei ole siihen käytetty, niin sitä ei voi automaattisesti siirtää johonkin muualle, [Anne Kalmarin välihuuto] vaan silloin pitää tehdä uusia toimenpiteitä, ja niin-hän tässä lisäbudjetissa tosiaan näkyekin.

No, sitten vielä rakennusala: Hallitushan päätti budjettiriihessä toimista liittyen tähän rakennusalan suhdannetilanteeseen. Me pyrimme vaikuttamaan siihen, että mitään pidempiaikaisia häiriöitä asuntotuotantoon tai asuntomarkkinoihin ei syntyisi, ja kuten muissakin suhdanteeseen liittyvissä asioissa, seuraamme tätä hyvin tarkasti. Mutta ei, edelleen-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

kään tilannekuva ei anna syitä sille, että tekisimme massiivisia toimenpiteitä, esimerkiksi tukipaketteja. Konkursseja on, ne ovat valitettavia, ja ymmärrämme, että niiden kerrannaisvaikutukset ja siirtyminen muille sektoreille voivat aiheuttaa vielä rumaa jälkeä, mutta siitä huolimatta tämä on edelleen varsin rajoittunut asia.

Me emme voi tehdä 90-luvun tilanteeseen vertailuja, vaikka täällä niin esitettiinkin. Analogia ei toimi, meidän järjestelmä on eri kunnossa, rahoitusjärjestelmä, pankit ja niin edelleen. Tässä asuntomarkkinatilanteessa meillä on edelleen hyvin paljon uudistuotantoa kalliin asumisen alueellakin myymättä. Näitä on tehty suurella riskillä, nollakoroilla, velkavivulla, ja tässä on tietyllä tapaa kupla, joka myös puhkeaa. Ja sekin liittyy normaaleihin suhdanteisiin. Meillä ei ole mahdollisuutta [Puhemies koputtaa] palata nollakorkomaailmaan. Uusi todellisuus syntyy johonkin muualle toivottavasti jo ensi kesään mennessä, [Puhemies koputtaa] mutta enää ei ole edessä sellaista tilannetta, että tällaisia hankkeita voitaisiin näin edullisesti rakentaa.

Arvoisa puhemies! Olisin vastannut mielelläni näihin muihinkin kysymyksiin, joita kirjasin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi me kohtapuoliin siirrymme, koska aika on nyt täynnä, mutta annan vielä puheenvuoron edustaja Hyrkölle. Sen jälkeen sitten siirrymme seuraavaan asiaan ja tämä keskustelu keskeytetään.

15.04 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos kovasti. — Haluan ensin palata tähän äsken käytyyn debattiin sen verran, että totean edustaja Zyskowiczille: jos te perustlette hallituksena joka ikistä pientäkin leikkausta, oli sitten kyse lastensuojelun kovia kokeneista nuorista tai lapsiperheiltä leikkaamisesta, velkaantumisen taistamisella, niin on täysin perusteltua kysyä, miksi hallitus jättäpäisesti siis vaikeuttaa tätä velanoton vähentämistä keventämällä suurituloisten, esimerkiksi pääministerin, verotusta. Tämä asiayhteys on nyt ehkä rautalangasta väännetty.

Arvoisa puhemies! Tästä lisätalousarviosta:

Kaikkien teknisten muutosten keskellä tämä hallituksen ensimmäinen lisätalousarvio antaa jonkinlaista osviittaa ja esimakua siitä, mitä tuleman pitää. Yksi silmiinpistävimpiä lukuja on 54,5 miljoonaa, niin suuri on kasvu opintolainan valtiontakauksiin. Se ei ole seurausta tämän hallituksen päätöksistä, vielä, mutta se kuvastaa hyvin sitä opiskelijoiden toimeentulon muutosta. Opiskelijoiden velkataakka on viime vuosien aikana kaksinkertaistunut hyvin nopeassa tahdissa, ja opiskelijat on ainoa ihmisryhmä, jonka odotetaan velkaantuvan saadakseen ruokaa. Tätä kehitystä hallitus aikoo entisestään vauhdittaa korottamalla opintolainan osuutta opintotuessa. Ei ole missään määrin kestävä, että hallitus siirtää valtion velkataakkaa opiskelijoiden kannettavaksi.

Opiskelijat ovat tällä hetkellä vallanneet oppilaitoksia ympäri Suomen ja kritisoineet voimakkaasti hallituksen kaavailuja leikata opiskelijoilta. Vihreät osoittavat tukensa mieltään osoittaville opiskelijoille. Me aiomme eduskunnassa esittää muun muassa indeksijäädystysten perumista ja parannuksia opiskelijoiden toimeentuloon.

Vetoan kuitenkin hallitukseen, että me voisimme vastata tähän opiskelijoiden hätään yhdessä. Opiskelijat elävät jo valmiiksi köyhyysrajalla, eikä meillä ole varaa syventää koronan kokeneiden nuorten pahoinvointia kasaamalla lisää huolia toimeentulosta heidän niskaansa.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

Arvoisa puhemies! Nuorten tulevaisuutta varjostaa toimeentulohuolien lisäksi myös huoli planeetan kestävydestä, ja olen todella huolissani hallituksen linjasta tämän suhteen. Hallitus kertoo sitoutuneensa hiilineutraalisuustavoitteeseen. Siinä suhteessa pidän hyvin kummallisena hallituksen peruuttelua Ilmastorahaston pääomituksen kanssa. Ilmastorahastohan on toiminut riskinjakajana ja yksityisten rahoitusten vauhdittajana. Se keskittyy ilmastoteknologian rahoittamiseen ja erilaisiin pilottihankkeisiin. Tietoa mahdollisista tulevista yhdistymisistä tai muista ratkaisuista ei ole, joten näyttää tällä hetkellä ikävä kyllä siltä, että Ilmastorahastoa puretaan puhtaasti ideologisista syistä, ja näin ollen tällaisella venkslaamisella jarrutetaan tuiki tarpeellisia investointeja.

Arvoisa puhemies! Hallituksen lisätalousarviossa varaudutaan lintuinfluenssan myötä suurempiin korvauksiin turkistarhaajille. Turkiseläimiä on lopetettu tautiriskin takia, ja minä ymmärrän hyvin tämän tarhaajien ahdingon. Se ahdinko ei kuitenkaan johdu yksin lintuinfluenssasta vaan koko alan heikosta kannattavuudesta. On selvää, että turkisala hiipuu, ja jos mitään ei tehdä, nämä tarhaajien vaikeudet vain syvenevät. Nyt, arvoisa hallitus, reiluinta olisi tehdä ne vääjäämättä lähestyvät päätökset jo nyt. Turkistarhaus tulee loppumaan Suomesta. Teillä on mahdollisuus tarjota tarhaajille porkkana luopumisen tueksi, rakentaa malli, jossa luopumisesta tehdään kannattavampaa kuin tilojen tekohengittämisestä ja jossa jokaiselle tarhaajalle löytyy kunniallinen mahdollisuus eläköityä tai löytää uusi polku. Me vihreissä olemme enemmän kuin mielellämme yhdessä rakentamassa ratkaisua, joka on niin eläinten kuin tarhaajienkin parhaaksi.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan tämän hallituksen ensimmäinen lisätalousarvio on kaikessa teknisyydessäänkin aikamoinen pettymys. Ne pienet seikat, joissa hallituksen kädenjälki näkyy, kuvaavat rohkeuden puutetta. Kun budjettiesitys parin viikon kuluttua julkaistaan, odotan teiltä enemmän. — Kiitos. [Ben Zyskowicz pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No, edustaja Zyskowicz.

15.08 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Hyrkkö viittasi puheenvuorooni, jossa osoitin vihreiden veropopulismia. Suora lainaus: ”Kun meillä istuu maassa hallitus, joka leikkaa kaikkein köyhimmiltä, jotta voi keventää esimerkiksi pääministerin verotusta” ja niin edelleen. Tämä oli puheenjohtaja Virran puhe teidän puoluevaltuustossanne. Tämä mielikuva on täysin väärä. Tämän niin sanotun solidaarisuusveron alarajan nosto maksaa 60 miljoonaa euroa vuodessa. Sen sijaan nämä sosiaaliturvaan tehtävät säästöt maksavat vuoden 27 tasossa yli miljardi euroa vuodessa. Miten te vihreät ja muu oppositio voitte väittää, että tällä 60 miljoonalla voitaisiin peruuttaa nämä yli miljardin euron säästöt? Tämä on täysin väärän kuvan antamista suomalaisille. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt saatte valita, kumpi ottaa puheenvuoron. — Hyrkkö, olkaa hyvä.

15.09 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä yritän vielä vääntää rautalangasta edustaja Zyskowiczille. Otan esimerkiksi lastensuojelun jälkihuollon nuoret: Erittäin kovia kokeneita nuoria, jotka olisivat ansainneet parempaa meidän yhteiskunnaltamme — leikkaus heille 24 miljoonaa, mutta sen vaikutus näiden nuorten elämään on huomattavasti suurempi. Tämän leikkauksen te olisitte voineet jättää tekemättä,

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

jos pääministerin verotusta ei järkevästi haluttaisi keventää. [Ben Zyskowieczin välihuuto] Vain yksi esimerkki.

Kukaan ei puhu siitä, että vain yhdellä veromuutoksella voitaisiin tämä valtiontalous tasapainottaa. Tulemme varmasti vaihtoehtobudjettien ja budjettiesityksen yhteydessä käymään keskustelua koko tästä valtiontalouden kokonaisuudesta, mutta on päivänselvää, että hallitus tekee arvovalintoja, joissa hyvätuloisten verotus kevenee ja pienituloisimmilta suomalaisilta tai muuten erittäin vaikeassa tilanteessa olevilta suomalaisilta leikataan. Tämä on tosiasia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia, ja nyt tässä vaiheessa tämä keskustelu keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakoh-
tien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.11.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.08.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu, ja katsotaan, kenen puheenvuoro siellä on. Ensimmäisen puheenvuoron käyttää edustaja Räsänen, Joona.

17.08 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tänään olemme todella saaneet käsittelyyn pääministeri Orpon hallituksen ensimmäisen lisätalousarvion. Varmasti moni meistä odotti tätä varsin mielenkiinnolla, sillä hallituksen ensimmäinen lisätalousarvio on aina myös mahdollisuus näyttää, mihin akuutteihin toimiin hallitus on kautensa alussa ryhtymässä. Siltä osin ehkä suurin yllätys tämän päivän keskusteluissa oli se, kun valtiovarainministeri Purraakin esittelypuheenvuorossaan totesi, että tämä lisätalousarvio on varsin tekninen. Tässä tilanteessa ei todellakaan tarvittaisi teknistä otetta, vaan hallitukselta vaadittaisiin aktiivista politiikkaa. Ja syyt ovat selvät: julkisen talouden tilanne on erittäin haastava, Suomen Pankin uusimman väliennusteen mukaan olemme jo taantumassa, Tilastokeskuksen uudet luvut kertovat siitä, että kuluttajien luottamus talouden kehitykseen edelleen laskee, ja varsinkin rakennusteollisuuden puolella tilanne näyttää erittäin vaikealta.

Jos ensimmäisenä puuttuu tähän rakennusteollisuuden tilanteeseen, niin todella tällä hetkellä näyttää siltä, että uusia asuntoja tulee valmistumaan poikkeuksellisen vähän, ja viimeksi tällainen tilanne on ollut 40-luvun lopulla. Kuvaavaa on ehkä se, että vapaarahoitteisten kerrostaloasuntojen tuotannon odotetaan tippuvan jopa 80 prosenttia.

Joten, arvoisa puhemies, suhdannetta kun katsoo, olisi todella perustellumpaa, että hallituksen politiikka ensimmäisen lisätalousarvion myötä olisi huomattavasti aktiivisempaa kuin se tässä esityksessä on. Ainoa keino, joka täällä lisätalousarviossa rakentamisen puolelle ja varsinkin tähän peruskorjausten puolelle on, liittyy itse asiassa tähän taloyhtiöiden latausinfraan rakentamiseen. Varmasti olisi ollut mahdollista esimerkiksi tätä jakamatonta varausta, jota hallituksella edelleen olisi käytettävissä, käyttää nyt siihen, että varsinkin näitä peruskorjausinvestointeja olisi vielä loppuvuodesta saatu liikkeelle ja tältä osin helpotettu alan suhdannetilannetta loppuvuonna. Ja sitten totta kai, arvoisa puhemies, olisi

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

hallitukselta ollut myös toivottavaa, että hallituksen budjettiriihessä sopimat toimenpiteet ensi vuoden osalta alaa helpottamaan olisivat olleet suuremmat.

Arvoisa puhemies! Jos muutoin katsoo tätä lisätalousarviota ja juuri sen teknistä luonnetta, niin ehkä yksi keskeinen havainto liittyy myös siihen, että tällä lisätalousarviolla hallitus kyllä vie täytäntöön nyt sitten ensimmäiset toimenpiteensä myös julkisen talouden tasapainottamiseksi ja tekee ensimmäiset leikkaukset. Ja täältäähän löytyy niitä itse asiassa kaksi kappaletta.

Ensimmäinen liittyy tähän vammaispalvelulain lykkäämiseen, jota käsitelimme jo tänään aikaisemmin tässä istunnossa äänestyksen muodossa. Tämän kolmen kuukauden lykkäämisen hintalappuhan on tässä talousarviossa reilut viisi miljoonaa euroa, joten tästä herää kyllä se kysymys, että kun lainsäädännön muutoksella peloteltiin olevan jopa yli sadan miljoonan kustannusvaikutus, niin tässä lisätalousarviossa tämän lykkäämisen hintalappu on todella viisi miljoonaa euroa. Se on nyt se summa, mikä varsinkin vammaisilta lapsilta ja nuorilta viedään, kun heidän palveluitaan ei haluttu parantaa siinä aikataulussa kuin koko eduskunta oli vielä yksimielisesti keväällä ajatellut.

Toinen leikkaus liittyy sitten tähän vanhuspalvelulainsäädännön henkilöstömitoitukseen. Elikkä kun tätä tavoiteltua mitoitusta, 0,7, nyt sitten lykätään eteenpäin, siitä tämä toinen säästö tässä lisätalousarviossa kohdentuu. Sen säästön ehkä suurin vaikutus on siinä, että se työ, jota nyt kaikilla hyvinvointialueillakin ja eri toimijoissa on tehty, kun tätä mitoitusta on saatu eteenpäin, varmasti nyt seisahtuu, ja varmasti tällä on myös vaikutusta esimerkiksi alan vetovoimaan. Siltä osin voisin kuvitella, että tämä tavoite itse asiassa vain siirtyy kauemmaksi.

Arvoisa puhemies! Sitten ehkä yhteen pikanttiin yksityiskohtaan vielä näin lopuksi. Muistelen, että kun viime kaudellakin valtiontalous on ollut vaikeassa tilanteessa ja silloin eräältä oppositiopuolueen puheenjohtajalta paljon myös tivattiin sitten näitä mahdollisia säästökohteita, silloin nousi kaksi säästökohdetta aina esille. Oli tämä niin sanottu kosteikkoviljely, ja sitten olivat nämä erilaiset avustajat. Ja senpä takia ehkä suurin yllätys tässä lisätalousarviossa olikin se, että hallitus esittää ministereiden, heidän valtiosihteeriensä ja erityisavustajiensa palkkaukseen lisää rahaa, vaikka luulin, että näistäkin rahoista piti leikata. Se ehkä tämmöisenä pikanttina yksityiskohtana.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarvion suurin puute on todella sen teknisyyks, vaikka nyt olisi ihan suhdannepoliittisestikin tarvittu aktiivisempaa otetta. Hallituksella olisi todella ollut käytettävissä vähintään se jakamaton varaus, jonka se jättää nyt käyttämättä ja joka olisi ollut ihan perusteltua kohdentaa tässä tilanteessa nyt nopeuttamaan erilaisia peruskorjaushankkeita, ja sitä kautta oltaisiin saatu helpotusta myös kituvalle rakennusallalle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen poissa, edustaja Kalmari poissa, edustaja Aittakumpu poissa. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

17.15 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Keskityn tässä puheenvuorossa lisätalousarvion yhteen osaan, yhteen kokonaisuuteen: maatalouden kriisitukeen varatut varat on käytettävä viljelijöiden hyväksi.

Viime keväänä sähkö- ja lannoitteiden rajun hinnannousun vuoksi edellisen hallituksen myöntämää maatalouden 95 miljoonan euron kustannustukea on jäänyt erittäin tiukkojen hakuehtojen vuoksi käyttämättä noin 65 miljoonaa euroa. Tässä vuoden toisessa lisäta-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

lousarviossa uusi hallitus aikoo nyt leikata valtaosan tästä jo kertaalleen tämän vuoden budjettiin hyväksytystä määrästä pois maa- ja metsätaloudelta.

Olen jättänyt yhdessä muiden keskustalaisten kansanedustajien kanssa lisätalousarvioaloitteen, että hallitus säilyttäisi suomalaisille viljelijöille osoitetun määrärahan sektorin käytössä kohdentamalla sen uudestaan Maatilatalouden Kehittämisrahasto Makeran pääomittamiseen.

Arvoisa puhemies! Me tiedämme, että maatalouden tulevaisuuden kannalta elintärkeän rahaston Makeran pääomat ovat huvenneet, eikä nykyinen hallitus ole missään lausunut julki aikovansa pääomittaa sitä. Hallituksella olisikin tässä nyt kymmenien miljoonien eurojen paikka kriisituesta säästyneillä varoilla pääomittaa Makeraa ja siltä osin osaltaan turvata maatalouden aloitus- ja investointitukien jatkuvuus sekä niiden joustava kohdentuminen mahdollistamaan sukupolvenvaihdoksia ja suomalaisen ruuantuotannon investointeja myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Talousarvioaloitteen perusteluissa muistutetaan, ettei maatalouden kriisi ole ohitse. Tuotantokustannukset ovat lähteneet jälleen uudelleen nousuun, korkokustannukset ovat jatkaneet nousuaan, eikä maataloustuotteiden markkinatilanne ole merkittävästi kohentunut kriisituen lanseerausajankohdasta. Lisäksi syksyn tukimaksatusten viivästyminen pahentaa monella tilalla käsillä olevaa akuuttia kassakriisiä.

Arvoisa puhemies! Hallitus ja hallituspuolueet ovat kuitenkin tämän vuoden toisessa lisätalousarvioesityksessään leikkaamassa näitä maataloudelle kohdistettuja tukirahoja. Säästyneille varoille olisi monia hyviä kohteita, mutta lisätalousarvioprosessissa varoja voidaan kohdentaa vain valtion talousarvion momenteille, jotka hallitus on avannut käsittelyä varten. Näistä momenteista Makeran pääomittaminen on paras vaihtoehto. Siirron kautta varat säilyisivät alan käytössä ja auttaisivat vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin.

Minä ja lukuisat keskustalaiset aloitteen allekirjoittaneet olemme huolissamme hallituksen kyvystä vastata suomalaisia maatiloja uhkaavaan kriisiin. Syksy on jo pitkällä, mutta kaikki tukalaa taloustilannetta helpottavat toimet loistavat nyt poissaolollaan. Hallituksen budjettiesitys ensi vuodelle ei sekään lupaa helpotusta maatalouden taloustilanteeseen. Hallitusohjelman sinällään hyvät maatalouden kirjaukset eivät saa euroja tuekseen — siltä näyttää. Kauniit sanat eivät kannattavuutta kohenna. Hallituksen tuleekin nyt osoittaa edes hieman maatalousmyönteisyyttä ja käyttää lisätalousarvioaloitteen mukaisesti kriisitukeen varatut rahat kokonaisuudessaan viljelijöiden hyväksi. Tämän puolesta vetoamme kaikkiin hallituspuolueiden ja oppositiopuolueiden kansanedustajiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

17.19 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Jos joku tässä salissa ajattelee, että maatalouden kannattavuustilanne on parantunut, niin on aatoksissaan väärässä. Tilojen tulos tulee olemaan tältä vuodelta heikko, ja yhä useampi naulaa navetan ovet säppiin. Edellinen hallitus kohdisti tälle vuodelle merkittävän kustannustuen, ja nyt hallituksessa olevat puolueet vaativat vielä suurempia tukia maataloudelle. Tietojemme mukaan tästä kustannustuesta oli ennen budjettiriiheä käyttämättä noin 65 miljoonaa euroa. Budjettiriihessä valtaosa tästä summasta hävisi jonnekin, siis siirrettiin muille hallinnonaloille. Haluankin nyt kysyä, meneekö hallituspuolueiden mielestä maataloudella nyt niin hyvin, että nämä rahat joutavat muualle. Meneekö maataloudella niin hyvin, että nämä rahat joutaa siirtää muille hallinnonaloille?

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn edustaja Viljasen esitykseen siitä, että kustannustuesta jäljellä oleva summa siirretään lisätalousarviossa maatalouden kehittämisrahastoon Makeeraan turvaamaan tulevia maatalouden investointeja. Tämä onnistuu, jos hallituksessa löytyy tahtoa. Toivon, että voimme tämän yhdessä hyväksyä ja luoda näin tulevaisuudenuskoa suomalaisille maatiloille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Mehtälä.

17.22 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Käytän tämän puheenvuoron maatalouden tilanteen käsittelyyn. Kaikki asiaan vihkiytyneet tietävät, että maataloussektori on vakavissa ongelmissa. Hallitusohjelman kirjaukset ruuantuotantoon liittyen ovat pääosin kunnossa, mutta nyt on pakko kysyä tämän lisätalousarvion yhteydessä, onko hallitus tilanteen tasalla.

Arvoisa puhemies! Sain juuri tiedon, että maatalouden sähköisessä tukijärjestelmässä ei voi jättää maksatushakemuksia vuoden 2023 investoinneista, jotka on tehty tämän uuden ohjelmakauden aikana. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tilakauppoihin liittyviä aloitustukia, korkotukilainoja ja muita tukikelpoisia investointeja koskevaa rahoitusta ei pysty nostamaan. Lisätalousarviossa on varattu korkotukeen 20 miljoonaa euroa viitekorkojen nousun vuoksi — oikein, mutta se ei auta, jos rahat eivät tule viljelijän tilille. Eli jos uusi viljelijä on aloittamassa toimintaansa, se ei ole mahdollista, ja vaikka olisi saanut myönteisen investointitukipäätöksen esimerkiksi salaojituksen tekemiseen, raha ei liiku. Tämä on kestämaton tilanne heille, jotka ovat investoineet uuden ohjelmakauden aikana eli tänä vuonna. Juuri ely-keskuksesta saadun tiedon mukaan niin sanotut kakkoskorin investoinnit eläinten hyvinvointiin, energiaan ja ympäristöinvestointeihin saivat jo ensimmäisellä hakukierroksella hylkääviä päätöksiä. Tänä vuonna on vielä ollut toinen ja kolmas hakukierros, ja näin kävi jo ensimmäisellä kierroksella.

Arvoisa puhemies! Edellytän, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimiin, jotta maatilat saavat myönteisen tukipäätöksen mukaiset rahat tilille. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari.

17.24 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka talousarvioesitys on varsin tekninen, niin jatkan hieman sote-rahoituskeskustelua.

Sote-uudistusta on yritetty tehdä melkein 20 vuotta erilaisilla hallituskokoonpanoilla. Uskon, että edelleen jaamme sen tavoitteet, kuten kustannusten kasvun hillinnän ja terveyserojen vähentämisen. Eriarvoistumiskehityksen estäminen on kansallisen vakautemme perusta.

On myös sanottava, että ikärakenteen muutos ei ole puoluepolitiikan syytä. Jotenkin oma moraalini sanoo, että meidän on kaikin keinoin pidettävä huolta ikääntyneistä, heistä, jotka ovat tämän yhteiskunnan rakentaneet.

Sote-rahoituksen nykyinen mitoitus liittyy kuntien alibudjetointiin. Nyt kuitenkin ei ole syytä jäädä jumiin siihen, kenen hallituskaudella sote-uudistukseen liittyvä lainsäädäntö tehtiin, vaan pyrkiä yhdessä ratkaisemaan rahoitusvajetta. Rahoitusta soteen siis tarvitaan lisää, jotta uudistus onnistuu.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

Ministeri Purra sanoikin vastauspuheenvuorossaan, että sote-rahoitus onkin enemmän tai vähemmän koko salin vastuulla — siitä kiitos ministerille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Marttinen poissa. — Edustaja Kallio.

17.26 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Keskustelussa ovat muut keskustapuolueen edustajat jo hyvin tuoneet esille lisätalousarvion keskeiset havainnot maatalouden osalta. Kyseessä on lisäleikkaustalousarvio. Sikäli se on looginen, että se jatkaa muutakin hallituksen linjaa maatalouden ja maaseudun kehittämisen osalta.

Arvoisa puhemies! Pari huomiota liikenne- ja viestintäministeriön osalta. Pasilan ja Keravan välinen lentorata, Oulu—Laurila-radan peruskorjaus, Koverharin meriväylän syventäminen, valtatie 3 Hirvas—Rovaniemi—Vikajärvi. Koverhar piti katsoa kartasta, mutta muilta osin pystyin sijoittamaan kohteet Suomen kartalle. Samoin saattaa olla, että osa tässä salissa sekä myös ministeriaitiossa joutuu katsomaan kartasta, missä päin maata Itä- ja Kaakkois-Suomi ovat. Avustajalta voi tarvittaessa varmaan pyytää apua tai Eduskunnan kirjaston tietopalvelusta.

Arvoisa puhemies! Yksikään edellä mainituista lisätalousarviossa esitetyistä kohteista ei sijoitu Itä- eikä Kaakkois-Suomeen. Itä- ja Kaakkois-Suomi on se osa maata, joka on lähimpänä Venäjän rajaa ja joka on jäämässä hallituksen politiikassa kaikista pienimmälle huomiolle. Emme me toki almuja tarvitse, mutta ei siellä Ruokolahden Mustakulkkulassa tai Kouvolan Selänpäässä saati Kerimäen Toroppalassa paljoa lohduta, vaikka kuinka puhumme täällä vastasyklisyydestä.

Hallitusohjelmassa on paljon hyviä asioita. Vaikka Suomen talouden tilanne olisi kuinka vakava — ja sitä se kaikkien mielestä on — ei se saa tarkoittaa sitä, että osa maata jätetään aivan liian vähälle huomiolle. Nyt Itä- ja Kaakkois-Suomi on sivuutettu lyhyellä ajalla jo kahdesti hallituksen toimesta. Kolmatta kertaa toivon mukaan ei tule. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen.

17.28 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Onhan tämä aika paperinmakuinen ja tekninen tässä suhdannetilanteessa, ja olisi kyllä toivonut todellakin, että hallitus olisi tehnyt elvyttäviä toimenpiteitä edes jossain määrin.

Jos lähdetään rakennusteollisuuden tilanteesta, niin ollaan menossa hyvin syvälle. Tästä on puhuttu koko syksy tässä salissa, ja mitään liikehdintää ei ole tapahtumassa. Nyt se on johtanut siihen, että tällä hetkellä suomalaiset sahat seisahtuvat. Suomalaiset sahat seisahtuvat. Mitä siitä seuraa? Siitä seuraa esimerkiksi se, että sahoilta tuotettava puujäte, puru ja muu, joista valmistetaan esimerkiksi bioöljyä suomalaisissa laitoksissa, pysähtyy, ja todennäköisesti on tulossa konkurseja. Tämä ketju on menossa niin syvälle — kun tähän sitten vielä otetaan aliurakoitsijat mukaan — että pelkään, että tässä tulee pysyviä vaurioita, joita korjataan pitkään rakentamisen puolella. Nyt olisi ollut välttämätöntä jotakin tehdä. On arvioitu, että kun yksi suomalainen rakennustyömiestä työskentelee työmaalla, niin se työllistää lisäksi useita henkilötyövuosia aliurakoinnin puolella sekä hankintaketjussa. Työllisyyslukuja kun ruvetaan ensi vuoden puolella katsomaan, koska hallitus ei reagoi tähän tilanteeseen, niin luvut tulevat olemaan aivan toista kuin tällä hetkellä.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

No, sitten tähän Itä-Suomen tilanteeseen. Kyllä sitä sai taas lukea, että olisiko siellä mainittu sitä sanallakaan. No, en löytänyt eikä edustaja Kalliokaan tainnut löytää sieltä sitä mainintaa. Viime kyselytunnilla, vai edellisellä, pääministeri totesi, että aloitetaan, käynnistetään, Itä-Suomi-ohjelman tekeminen — Itä-Suomi-ohjelman tekeminen. Mitä ihmeen ohjelmia me tarvitaan? Neljä on taidettu jo tehdä, ja ei ole mitään... Kyllä nyt tarvittaisiin toimenpiteitä. Selvitin tuossa eilen, mikä tilanne on sen 31,5 miljoonan euron osalta, mikä edellinen valtiosuhteityöryhmä ja edellinen hallitus lisätalousarviossa myönsi. Siitä rahasta on käytetty 2,5 miljoonaa euroa. Eli niitä ei ole pistetty toimenpiteisiin. Siellä on suunniteltu Karjalan radalle 1,5 miljoonaa, ja miljoona on mennyt Etelä-Karjalan puolelle tasoylikäytävien poistoon. Kouvolan 20 kilometrin pintarakenteen osalta ei ole tehty mitään, Lappeenrannan sekä Lauritsalan asemarakenteitten osalta ei mitään. 2,5 miljoonaa on tästä rahasta käytetty. Eikö nämä nyt tässä suhdannetilanteessa olisi pitänyt pistää liikkeelle?

Toinen hyvä esimerkki siitä, mitä tässä nyt on Itä-Suomessa kovasti odotettu, on tämä kenraali Rädyn selvitys energiapolitiikasta, erityisesti tuulivoiman osalta. Nyt olisi tarvittu erityisesti sitä kantaverkon suunnittelua ja tämän Rädyn raportin pohjalta niitä toimenpiteitä, joissa nyt sitten oli mainittu, että entistä tasapainoisempi sähköjärjestelmä tarkoittaa myös energian rakentamista tuulivoiman osalta Itä-Suomeen. Siellä on seitsemänkohtainen toimenpidelista. Siellä on kompensatiolaki, aluevalvontalain päivitys, korkean tason asiantuntijaryhmän perustaminen. Minun käsittääkseni näistä yhtään ei ole edistetty, eli kaikki ne hallituksen toimenpiteet, mitä kenraali Rätty esitti Itä-Suomen tuulivoiman ja energiatilanteen korjaamiseksi, ovat lähtöruudussa — tässä suhdannetilanteessa ja erityisesti sen tulevaisuuden näkökulmasta. Nyt olisi aika pistää näitä asioita eteenpäin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

17.32 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Käsittelen aluksi tätä teknistä lisätalousarviota itsekin vähän teknisesti, mutta lopuksi sitten kyllä vähän politiikkaakin. Tunnen vetovoimaa budjetteihin. Ehkä se johtuu osittain siitä, että työuralla tuli 30 vuotta oltua tekemisissä budjettien laadinnan ja niiden esittelyn ja niistä päättämisen kanssa.

Tämä lisätalousarvio on hyvin mielenkiintoinen — korostan nyt siis, että teknisessä mielessä — eli tähän näyttää ulospäin siltä, että tämä on aika vähäinen, kun tässä on nettovaikutus 216 miljoonaa euroa, eli sen verran tulot vähenevät ja sen verran menot vähenevät. Mutta se on se netto. Kuitenkin tämän budjetin sisällä tapahtuu itse asiassa kahden miljardin edestä liikettä eri suuntiin. Joskus laskin, että meillä on siellä määrärahojen eli menojen puolella noin 500 momenttia. Hierarkiahan on se, että meillä on nämä ministeriökohtaiset pääluokat, sitten sen alla on seuraava aste, luvut, ja sen alla on momentit. Eli kun meillä on noin 500 momenttia, niin itse asiassa me teemme siellä määrärahapuolella kolmasosaan, noin 170 momenttiin, jonkunlaisen muutoksen, jonkunsuuntaisen.

Ihan esimerkkinä voi todeta, että siellä menopuolella itse asiassa melkein kahden miljardin edestä tehdään vähennyksiä ja sitten hieman vähemmän eli parisataa miljoonaa euroa vähemmän tehdään menolisäyksiä. Mutta menolisäyksiä tapahtuu tavattoman monessa momentissa, pitkälti osin sen takia, että esimerkiksi palkankorotukset viedään tavattoman moneen eri momenttiin siellä. Suurimmat menopuolen vähennyksethän ovat EU-jäsenmaksut, 450 miljoonaa euroa, korkomenojen vähennys, 268 miljoonaa, puolustusmi-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

nisteriön arvonlisäverot, 240 miljoonaa, energiatuki, 264 miljoonaa, Ilmastorahasto, miinus 100, ja sähköhyvitys, miinus 100. Näistä koostuvat melkein kokonaisuudessaan, tai suurelta osaltaan, ne menopuolen vähennykset.

No, sitten vastaavasti tämä tulopuoli on hyvin mielenkiintoinen. Sehän päättyy sitten tasapainon hengessä vastaavaan määrään tulojen vähennystä. Sen sisällä itse asiassa tapahtuu yli 800 miljoonan euron edestä tiettyjen verojen kasvua, mutta sitten tapahtuu 1 300 miljoonan euron edestä tiettyjen verojen vähentymistä, jolloin se verotulojen kokonaisnettomuutos on siellä miinus 500 miljoonaa. Sen yksityiskohtaisemmin en nyt tähän puoleen tässä kuitenkaan halua mennä.

Ja sitten siihen, voisiko nyt sanoa, poliittiseen puoleen. Yhdyn tässä edustajakollegoiden näkemykseen siitä, että kun vaaleista on ensi viikolla kulunut puoli vuotta, suhdante-tilanne on kääntynyt merkittävästi huonommaksi ja nyt olisi ollut aika puuttua päättävällä tavalla lisätalousarvion kautta sellaisiin toimenpiteisiin, joilla me saadaan tätä negatiivista kehitystä jarrutettua, ja kohdentaa menoja lisää sillä tavalla, että esimerkiksi rakennustuotanto helpottuisi tai vastaavasti muut infran rakentamisen määrärahat olisivat suuremmat kuin mitä ne nyt tässä esitetyksi ovat sekä eräissä muissa asioissa myös.

Täällä on jo nostettu esille sinänsä tämän taloussuhteiden kannalta pienet luvut, joilla on kuitenkin suuri merkitys itse asiassuhteiden kannalta, eli hyvinvointialueiden rahoitukseen liittyvät kaksi muutosta: tämä vammais palvelulain lykkäämisen johdosta koituva 5,6 miljoonan euron menojen vähennys ja sitten hoitajamitoituksen 0,7:n tavoitteen siirtämisestä koituva 7,1 miljoonan euron vähennys. Sitä lakiahan ei ole ymmärtääkseni vielä edes tuotu eduskuntaan, mutta se näkyy kuitenkin täällä lisätalousarviossa.

Aivan samalla tavalla kuin tässä edustajakollega Räsänen kiinnitän huomiota siihen, että kun me nyt kolmena eri päivänä olemme täällä keskustelleet hyvin perusteellisesti tästä vammais palvelulaista ja siitä, onko se säästöä, ja näistä kysymyksistä, niin tämä summa täällä on hyvin mielenkiintoinen. Meille on kerrottu — on jopa puhuttu hallituspuolueiden eräiden edustajien suulla — että se laki, jonka me täällä yksituumaisesti säädimme helmikuun lopussa, olisi voinut tuoda jopa satojen miljoonien eurojen lisäkulut, ja sitten kuitenkin on olemassa sellainen virallisempi arvio, että se vuositasen vaikutus olisi 136 miljoonaa, jolloin kolmen kuukauden osuus on siitä sitten tietenkin neljäsosa. Ja nyt kuitenkin se vähennys, joka täällä tehdään, on 5,6 miljoonaa. No, tietenkin on hyvä, että tehdään vain 5,6 miljoonan euron vähennys eikä 35 miljoonan euron vähennys, mutta tämä kertoo siitä, että ei tässä hallituksella itselläänkään näköjään tämä kustannusten hallinta oikein tarkkaa ole.

Tähän hoitajamitoitukseen jo viittasin. Eilen uutisissa THL:n edustaja kertoi, että etenemme — tämä on minun oma sanontani — kuin juna nyt kohti sitä 0,7:ää. Sehän viime vuoden aikana porrastettiin niin, että siihen tuli huhtikuussa se 0,65 ja joulukuun alussa sen piti olla sitten siellä 0,7:ssä, ja nyt se on edennyt juuri siihen suuntaan. Aika monessa yksikössä ollaan jo 0,7:ssä, muistaakseni yli 40 prosentissa yksiköistä, ja itse asiassa vain 10 prosentilla yksiköistä oli ollut vaikeuksia. Eli edellisen hallituksen tekemät toimenpiteet henkilöstömitoituksen parantamiseksi, lisäkoulutuksen saamiseksi ja ehkä sitten myös palkkaratkaisu ovat myötävaikuttaneet siihen, että tilanne on kääntynyt parempaan suuntaan ja meillä olisi mahdollisuudet saavuttaa joulukuun alussa se 0,7. Mutta nyt halutaankin säästösyistä tehdä toisin, valitettavasti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Sitten edustaja Räsänen, Joona.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

17.39 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Puutun vielä yhteen yksityiskohtaan täällä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla. Tänään aikaisemmin käydyssä keskustelussa eräs hallituspuolueen edustaja totesi, että tässä lisätalousarviossa panostetaan lapsiperheisiin. Hän luultavasti viittasi tähän perustoimeentulotuen määrärahaan, jota lisätään siis 20 miljoonalla siitä syystä, että varsinkin vaikeimmassa asemassa olevien lapsiperheiden oletettu osuus on kasvanut ja sitä kautta tuen tarve on kasvanut.

Arvoisa puhemies! On ehkä syytä korjata niitä väitteitä, joita täällä aikaisemmassa keskustelussa on tuotu ilmi, että tämä olisi panostus lapsiperheisiin. Tämähän nimenomaan kuvastaa sitä, että jos meillä muu turvaverkko ei ota ihmistä kiinni, niin ihmisiä tipahtaa perustoimeentulotuella, joka on se kaikista byrokraattisin tuen muoto tässä yhteiskunnassa ja josta on todella vaikea sitten päästä eteenpäin.

Minkä takia otan tämän yksityiskohdan esille, johtuu siitä, että nyt sitten kun muutaman viikon kuluttua me tässä salissa käsittelemme esitystä valtion ensi vuoden talousarvioksi, jo siinä valtiovarainministeriön esityksessä perustoimeentulotuen menoja esitetään ensi vuodelle korotettavaksi yli sadalla miljoonalla eurolla — yli sadalla miljoonalla eurolla toimeentulotukimenoihin lisää rahaa. Tämähän johtuu siitä, että samaan aikaan kun hallitus leikkaa kaikista heikko-osaisimmilta, niin heitähän ohjataan sitten toimeentulotukilukulle, ja sen takia toimeentulotuen menot kasvavat. Tässä jo lisätalousarviossa nähdään tämän suhdannetilanteen vaikutus, joka nyt juuri esimerkiksi tässä yksityiskohdassa näkyy, jonka nostin esille.

Senpä takia, arvoisa puhemies, on kyllä hölmöläisen peiton jatkamista se, että kun me toisella kädellä otamme, niin toisella kädellämme tuuppaamme sitten ihmisen toimeentulotukilukulle. Niin kuin totesin, se on byrokraattisin tukimuoto, jota tähän maahan on koskaan keksitty, ja senpä takia kannattaisi aina pyrkiä siihen, että jollain muulla muotoa pystyisimme ihmistä auttamaan ennen kuin hän sitten joutuu turvautumaan perustoimeentulotukeen.

Itse asiassa tämä perustoimeentulotuen määrän nousu on myös keskeinen kysymys, kun katsotaan, miten hallituksen toimenpiteet vaikuttavat eri puolilla yhteiskuntaa, ja tämän takia myös sitten esimerkiksi kuntien menot tulevat nousemaan, koska kunnat edelleen tästä perustoimeentulosta osan rahoittavat. Senpä takia tässä lisätalousarviossakin on hyvä jo tämä yksityiskohta merkata, vaikka tämä pieni lisäys täällä onkin, vain 20 miljoonaa euroa. Se kertoo osittain karua kieltään siitä, mihin suhdannetilanne on menossa ja minkälaisia vaikutuksia sillä on. Nyt valitettavasti hallitus vielä omilla toimenpiteillään tätä tilannetta pahentaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

17.42 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Käsittelemme tänään hallituksen esitystä vuoden 2023 toiseksi lisätalousarvioksi. Aivan aluksi haluan kiittää hallitusta siitä, että lisätalousarvioesitykseen sisältyy vahva panostus Ukrainalle annettavaan tukeen. Niin pitääkin olla. On tärkeää, että pääministeri Orpon hallitus jatkaa edeltäjänsä tiellä ja on voimakkaasti toteuttamassa Ukrainan tukemista, kun maa taistelee Venäjän oikeudetonta ja julmaa hyökkäyssotaa vastaan.

Tänään käsitellessämme tätä lisätalousarvioesitystä on sotaa Ukrainassa käyty jo 581 päivää. Jokainen päivä lisää tätä oikeudetonta konfliktia on päivä liikaa. Valitettavasti olemme viime aikoina muualta, myös Euroopasta, kuulleet kaikuja siitä, että tukea Ukrai-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

nalle ollaan kyseenalaistamassa. Suomessa emme voi tällaista kehitystä sallia. Ukrainan rinnalla on seistävä niin pitkään kuin tarve vaatii, ja viestimme on oltava selkeä ja johdonmukainen: Ukrainan kansaa ei jätetä yksin. Vaikka meillä tässä salissa on varmasti hyvin erilaisia näkemyksiä talouden sopeutustarpeesta ja siitäkin, mihin valtion rajalliset määrärahat pitäisi käyttää, olemme kuitenkin yksimielisiä vahvasta tuestamme Ukrainalle. Kun Euroopassa itsenäinen valtio käy taistelua vapautensa puolesta, tekee Suomi kaikkensa auttaakseen. Tälle tuelle voi laskea hinnan, mutta ennen kaikkea me haluamme antaa sille arvon.

Arvoisa puhemies! Kiitosten jälkeen toisenlaiseen tunnelmaan: Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden toiseksi lisätalousarvioksi on yllätyksetön ja sisältää pääasiassa teknisiä lisäyksiä. Se on yllätyksetön aikana, joka vaatisi toimenpiteitä. Suomen talous heiluu taantumien reunalla, ja selvää on, että rakennusalan tilanne on äärimmäisen vaikea. Rakennusteollisuus RT:n viimeisimmän suhdanne-ennusteen mukaan vapaarahoitteisten kerrostaloasuntojen aloitukset jäävät peräti 80 prosenttia viime vuodesta. Asuntotuotannon romahduksen vuoksi valmistuvien asuntojen määrä uhkaa vajota tulevina vuosina 1940-luvun tasolle ja koko rakentaminen supistuu tänä vuonna 10 prosenttia — aikamoisia lukuja. Rakennusalan kriisiytyminen vie pahimmillaan koko Suomen talouden yhä syvempiin vesiin. Voimme vain toivoa, että tilanne ei eskaloitu talven myötä suureksi työttömyydeksi ja talouden yhä selvemmäksi jarrutukseksi.

Me sosiaalidemokraatit olemme jo elokuussa esittäneet lukuisia toimenpiteitä, joilla tilannetta voitaisiin helpottaa, alkaen hallitusohjelman haitallisten, ARA-tuotantoa supistavien kirjausten perumisesta ja korjausrakentamisen voimallisesta tukemisesta. Pelkän tilanteen seuraamisen sijaan hallituksella olisi mahdollisuus tehdä toimenpiteitä asiointilan korjaamiseksi ja rakennusalan ahdingon helpottamiseksi. Vuoden toinen lisätalousarvio olisi ollut tähän oivallinen hetki, kun budjettiriihessä ei asiaa katsottu tarpeelliseksi hoitaa ensi vuotta silmällä pitäen.

Valitettavasti hallitus nyt kuitenkin ilmeisesti koko syksyn vain seuraa sivusta Suomen talouden heikkoa kehitystä ja rakennusalan ahdinkoa. Tämä on hyvin harmillista. Suunnanmuutoksiin ei hallituksella ilmeisesti ole halua, vaikka taloustilanne on muuttunut huomattavasti sitten alkukesästä käytyjen hallitusohjelmaneuvottelujen. On valitettavaa, jos toimimattomuus nyt vahingoittaa vakavasti Suomen kansantaloutta, heikentää työllisyytilannetta ja lisää kotitalouksien ahdinkoa entisestään. Nyt olisi ollut oikea hetki toimia, jo tässä tänään käsiteltävässä lisätalousarvioesityksessä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu.

17.46 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vielä muutama näkökulma sosiaali- ja terveyspalveluista, jotka tässä keskustelussa ovat esillä olleetkin.

Nythän ei enää tuolla kansan parissa olla huolissaan pelkästään siitä, miten maakunnissa sorateiden varsilla ja pitempien välimatkojen päässä saadaan hoitoa ja miten päästään lääkäriin, vaan ongelma on vakava myöskin kasvukeskuksissa. Hoitojonot ovat pitkiä, ja asialle pitää ilman muuta tehdä jotakin, jotta ihmiset saavat lakisääteiset sosiaali- ja terveyspalvelunsa.

Tässä lisätalousarvioesityksessä hyvinvointialueiden rahoituksesta ehdotetaan vähennettäväksi lähemmäs 13 miljoonaa euroa. Nämä vähennykset johtuvat siitä, että uudistetun vammaispalvelulain voimaantuloa siirretään eteenpäin ja hoivahenkilöstön vähimmäismi-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

toituksen voimaantuloa myöskin tullaan sitten siirtämään, kunhan esitys tänne eduskuntaan tulee. Tuosta vammaispalvelulaista on jo paljon täällä salissa keskusteltukin. Oli ikävää, että sen voimaantuloa nyt sitten siirrettiin. Tällä tavalla monet vammaiset jäävät vaille niitä palveluita, jotka he olisivat aikaisemmin saaneet.

Kyllä täytyy sanoa, arvoisa rouva puhemies, että eilen ihmettelin, kun A-studiota seurasin. Siellä ministeri Kaisa Juuso oli puhumassa, ja hän sitten väitti, että hallitus ei ole säästämässä hyvinvointialueilta — ei ole säästämässä hyvinvointialueilta. Kuitenkin hän sitten heti perään jatkoi, että se, miten alueilla palvelut tullaan järjestämään, riippuu siitä, millä tavalla ne säästöt siellä toteutuvat. Tuli sellainen mielikuva, että tietääkö hallitus itseään, mitä on tekemässä. Tosiasiahan on, että hyvinvointialueilta tullaan säästämään reilu miljardi jatkossa. Se tulee ilman muuta näkymään näiden tärkeiden palveluiden saatavuudessa, ja huoli niiden tilanteesta on kova.

Nythan tarvittaisiin samanlaista kansallista yhtenäisyyttä tämän sosiaali- ja terveyspalveluiden tilanteen selvittämisessä kuin esimerkiksi Venäjän hyökättyä Ukrainaan, samanlaista yhtenäisyyttä, joka vallitsi tässä salissa, kun päätettiin tarttua toimeen ja yhdessä päätettiin hakea Naton jäseneksi, ja se onnistui. Sillä samalla lailla meidän pitää ottaa semmoiseksi kansalliseksi projektiksi myöskin se, että me pelastamme sosiaali- ja terveyspalvelut ja teemme tarvittavat toimet ja annamme myöskin hyvinvointialueille rauhan hoitaa asiat ja järjestää asiat. Toiminta on alueilla vasta käynnistynyt, ja niille täytyy antaa siellä riittävä aika ja mahdollisuus, jotta nämä palvelut ovat tulevaisuudessakin suomalaisten käytössä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Lindén.

17.49 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Ensin positiiviset palautteet: Täällä lisätalousarviossa tämän lääkeasioiden tiekartan toimeenpanoon annetaan lisää aikaa kahdeksan henkilötyövuoden verran. Se ei varsinaisesti ole määrärahamuutos, mutta se mahdollistaa tämän tärkeän projektin jatkumisen, ja se on hyvä asia.

Sitten tuohon asiaan, mihin tässä edustajakollega Aittakumpu juuri äsken viittasi: Tiedän, että ensi vuoden talousarviossa käsitellään perusteellisemmin hyvinvointialueiden rahoitusta, mutta sillä on erittäin suuri liittymäpinta tähän vuoteen 23. Siinä mielessä haluan tämän vuoden osalta todeta, niin kuin julkisuudessa on hyvin paljon viime aikoina käyty keskustelua hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyydestä, että se ensi vuoden rahoitus ei tule faktisesti kasvamaan neljällä miljardilla eurolla vuoden 23 talousarviosta — senhän hallitus toteaa itsekin siinä tiedotteessa, joka budjettiriihen jälkeen annettiin — koska siitä neljästä miljardista puolet, 1,9 miljardia, oli teknisesti vuoden 22 talousarviossa, jotta saatiin tammikuun menot hyvinvointialueilla maksettua, jolloin sinne jää jäljelle puolet siitä. Siitä puolikkaasta sitten taas 700 miljoonaa euroa on todellisuudessa tähän vuoteen kohdistuvaa lisärahoitusta sen seurauksena, että kunnat olivat alimitoittaneet talousarvionsa sosiaali- ja terveydenhuollon menoihin vuodelle 22, ja kun tilinpäätökset ovat valmistuneet, niin ollaan huomattu, että vähintään 700 miljoonan euron edestä, ehkä jopa 800 miljoonan euron edestä se pohja on ollut liian alhainen. Se käytännössä tulee sillä tavalla hyvinvointialueille, että siitä on enakkoon jo maksettu 150 miljoonaa euroa ja sitten loput tulee ensi vuoden puolelle, 550 miljoonaa euroa, jolloin se näkyy siellä ensi vuoden talousarviossa mutta se kirjataan kuitenkin vuoden 23 tilinpäätöksiin.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

Summa summarum, tässä ollaan siinä tilanteessa, että edelleen siellä on sellainen 700—800 miljoonan euron todellinen palvelutarpeen ja rahoituksen välinen alijäämä, jonka ei ole mahdollista kuroutua umpeen hyvinvointialueiden omilla toimenpiteillä siinä aikataulussa kuin mitä on edellytetty. Sen takia tämä keskustelu, jota varmaan tulemme lähiviikkoina enemmänkin käymään täällä salissa, on todella tarpeellista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Savio.

17.52 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva toinen lisätalousarvio pienentää siis valtion velanottotarvetta lähes kahdella ja puolella sadalla miljoonalla eurolla. Valitettavasti Orpon hallituksella on edeltäjänsä jäljiltä silti yhä valtava työ tehtävänä, jotta julkinen talous saadaan viimein kuntoon. Valtio velkaantuu tänä vuonna edelleen arviolta noin 10,2 miljardia euroa.

Arvoisa puhemies! Salikeskustelussa nousi aiemmin tänään esille keskustan ja Liike Nytin kaavailema välikysymys terveys-, vanhus- ja muiden lähipalveluiden tilanteesta. Toitekin tässä, että hallituksen tehtävä ei todellakaan ole helppo, kun keskusta nyt oppositiosta käsin vain vajaa puoli vuotta vaalien jälkeen vyöryttää viime kaudella läpi runnomansa sote-uudistuksen valuvat hallituksen niskaan eikä anna sille työrauhaa eikä aikaa ongelmien korjaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Sotessa on lukuisia valuvikoja ja ongelmia, mutta on outoa, ettei sote-rahoituksen riittävyttä aikanaan varmistettu lakien säätämisen yhteydessä viime vaalikaudella silloisten oppositiopuolueiden toistuvista vaatimuksista huolimatta. Vaikka Orpon hallituksella onkin vahva halu hoitaa suomalaisten tarvitsemat sote-palvelut kuntoon, tämän lisätalousarvion yhteydessä siihen ei olisi ollut vielä realistisia mahdollisuuksia. Tarvittavia toimia tullaan myöhemmin tekemään ajan kanssa hallitusohjelman mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Istunnossa on tänään puhuttu myös Venäjän Ukrainaan kohdistamasta hyökkäyksestä. Tässä lisätalousarviossa ehdotetaan Puolustusvoimien määrärahoihin lisäyksenä 9,3 miljoonaa euroa Ukrainalle annettavan puolustusmateriaalituen kattamiseksi. Suomen julkisen talouden tila on heikko, sen me kaikki tunnustamme, mutta me tunnustamme myös sen, mitä täällä salissa on tänään kuultu, että on tärkeää, että Suomi yhdessä muiden länsimaiden kanssa auttaa Ukrainaa sen taistelussa aluksi ylivoimaiselta tuntunutta, täysin epäoikeudenmukaisen hyökkäyksen aloittanutta vihollista vastaan. Tätä yhteistyötä meidän on jatkettava kykyjemme mahdollistamissa rajoissa sodan päättymiseen asti, ja on hyvä, että sekä hallitus että oppositio näyttävät puheenvuorojen perusteella olevan tässä asiassa yksimielisiä.

Arvoisa puhemies! Toivomme tietenkin kaikki, että sota loppuisi pian, mutta vielä pitkään jatkuvaan sotaankin meidän on pakko varautua.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

17.55 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Aivan aluksi täytyy sanoa, että moniin niihin huomioihin, joihin edustaja Savio viittasi tuossa puheen loppupuolella, on kyllä hyvä yhtyä. Niin kuin aikaisemminkin olemme tässä salissa monesti puhuneet, että vaikka täällä välillä sanan säilä sivaltaa, on kuitenkin monia sellaisia politiikan lohkoja, joissa varmasti löydämme yhteistä yli hallitus—oppositio-rajojen. Senpä takia, arvoisa puhemies, olen yrittänyt pitää sellaista periaatetta, että näissä keskusteluissa myös löytäisi hallituksen esi-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

tyksestä niitä elementtejä, joita voisi kehua, ja kun täällä nyt katselen tätä lisätalousarviota — toki monet näistä hankkeistahan ovat itse asiassa jo edellisen hallituksen alkuun laittamia — niin nostan täältä muutaman esimerkin, joista täytyy hallitukselle antaa kiitosta, että nämä nyt loppuun saatetaan ja määrärahat täällä on varattu.

Ensimmäinen liittyy todella tähän Koverharin meriväylän syventämiseen. Kun täällä joku edustajakollega vähän totesi siihen suuntaan, että joutuu googlettamaan, missäköhän tällainen sijaitsee, niin voin sen verran valaista kollegoita, että tämä sijaitsee Hangon edustalla Uudellamaalla. Nyt kun todella tätä väylää syvennetään, niin se palvelee elinkeinoelämää — tiedetään, että Hangossa on niin vilkas vientisatama kuin myös tuontisatama, ja sitä kautta pystytään elinkeinoelämää palvelemaan — mutta pystytään palvelemaan myös Puolustusvoimia, ja sitä kautta tämän voi nähdä isona merkityksenä myös Suomen huoltovarmuuden parantamiselle. Tästä täytyy todella kiitos antaa, koska vaikka tämä ei miljoonissa suuri hanke olekaan, niin tämä on kuitenkin alueellisesti merkittävä asia, mistä on paljon ja pitkään puhuttu, ja on hienoa, että nyt viedään tämä hanke loppuun.

Toinen hanke, arvoisa puhemies, josta voin hallitusta kiittää, liittyy Espoon kaupunkirata -kokonaisuuteen, jonka määrärahasoa nyt tarkistetaan. Tämähän on merkittävä hanke siinä mielessä, että jos katsomme laajemmin esimerkiksi Espoon kehitystä, niin tämä vapauttaa uusia maankäytön mahdollisuuksia kaupungille mutta myös mahdollistaa sitten aikanaan, mikäli hallitus omassa politiikassaan etenee, sen radan jatkamisen myös seuraaviin kuntiin, esimerkiksi Vihtiin ja Lohjalle. Tässä mielessä tämäkin hanke on erityisen merkittävä ja, totta kai, kun katsoo ylipäättänsä hankelistausta, nielee suurimman osan myös näistä hankerahoista.

Siinä mielessä näistä kahdesta asiasta annan kyllä hallitukselle vilpittömän kiitoksen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Peltonen.

17.57 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Tässä lähetekeskustelussa vuoden 2023 toiseksi lisätalousarvioksi on paljon sivuttu sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja hyvinvointialueiden rahoitusta. Välillä onkin tässä keskustelussa tuntunut, että tässä hieman on jo puolin ja toisin lämmitelty tätä tulevaa välikysymyskeskustelua, joka meillä tästä samasta aiheesta on vielä myöhemmin edessä.

Kun täällä on sosiaali- ja terveydenhuollosta ja sen rahoituksesta puhuttu ja vähän haettu sormellakin osoitellen sitä, kuka on syyllinen mihinkin käänteeseen tässä asiassa, niin on hyvä kuitenkin muistuttaa ja palauttaa mieleen se, että tämä nykyisen Orpon hallituksen 1,4 miljardia suuruusluokaltaan oleva lisäleikkaus hyvinvointialueiden rahoitukseen ei ole edellisen hallituksen keksintö, vaan se on ihan tämän nykyisen hallituksen keksintö. Täytyy sanoa, että kun tässä salissa on tänään kritiikkiä kohdistettu tähän lisäleikkaukseen, joka sinne hyvinvointialueiden rahoitukseen ollaan tekemässä nykyisen hallituksen toimesta, niin se on ikään kuin käännetty edellisen hallituksen viaksi. Hyvinvointialueiden perustamisesta voidaan sormella osoittaa, totta kai, edellistä hallitusta ja voidaan olla pahoillaan siitä, että edellinen hallitus sai vietyä maaliin sote-uudistuksen, jota vuosikymmeniin ei ole tässä maassa onnistuttu tekemään, eivät myöskään tämän nykyisen hallituksen päähallituspuolueet — perussuomalaiset, kokoomus — tätä uudistusta maaliin saaneet. Edellinen hallitus siinä onnistui, mutta ei pidä kaataa näitä nykyisen hallituksen kaavaile-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

mia lisäleikkauksia edellisen hallituksen niskaan, vaan on otettava niistä oma kokonaisvastuu, ja on hyvä, että tämäkin aihe tulee varmasti lähiviikkoina saamaan lisävalaistusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska.

17.59 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan tästä, mihin edustaja Peltonen jäi, koska esimerkiksi meillä Pirkanmaalla on käynnissä juuri nyt, parhaillaan siis näillä hetkillä, hyvinvointialue Pirhan asukastilaisuus, missä käsitellään muun muassa ikäihmisten palveluita ja vammaisten asumispalveluita. Kyllä se on kovaa ja kylmää kyytiä, mitä esimerkiksi Pirkanmaalle on nyt tulossa. Valitettavasti perussuomalaisten edustaja lähti. Siellähän on nyt suunnitelmissa sulkea vuodeosastoja ja keskittää palveluita, esimerkiksi mielenterveyspalveluiden saanti vaikeutuu, ikäihmisiä joudutaan kuljettamaan pitkiäkin matkoja, jos nämä suunnitelmat toteutuvat, ja lisäksi on sellaisia alueita, joilla ei julkista liikennettä ole saatavilla. Sehän tarkoittaa vain, että taksimatkat lisääntyvät, ja ne kustannukset lopulta vyöryvät kaikkien meidän veronmaksajien maksettavaksi. Ja mikä pahinta, ihmiset eivät saa niitä palveluita.

Tässä tullaan juuri siihen kysymykseen tästä niin sanotusta lisäleikkauksesta, eli Orpon hallitus on sitä mieltä, että sotesta ja lähipalveluista voidaan leikata, ja arvioi, että se ehkä sitten tehostaa palvelua ja helpottaa sitä tuotantoa. Mutta se on kaikki pois niiltä tavallisilta suomalaisilta, jotka siellä jonoissa nyt tällä hetkellä seisovat. Siellä on syöpäleikkauksia, ja siellä on myöskin ihan niitä arkipäivän nopeita tarpeita, kun ei vain ole sitä lääkäriä saatavilla. Ja sitten puhutaan kymmenistä kilometreistä, mitä ne matkat saattavat olla lähimpään paikkaan. Eli kun edustaja Savio sanoi, että on outoa, että rahoitusta ei varmistettu viime kaudella, niin kyllä minä sanoisin, että on vielä oudompaa, että nyt kun me näemme ne ongelmat, niin ei olla siltikään valmiita ratkaisemaan niitä ongelmia, vaikka tiedetään jo, mitä pitäisi tehdä. Että kyllä nyt hallitukselta tietysti toivoisi nopeampaa reagointia ja ennen kaikkea vastauksia alueiden hätähuutoon, eli kyllä nämä alijäämän kattamisvelvoitteet ja muut esitykset, mitä tähän liittyy, kannattaisi hallituksen ottaa vakavasti.

Toinen asia vielä, arvoisa puhemies, on täysin eri aihe, mutta siitä tänään aikaisemmin keskusteltiin, nimittäin EU:n jäsenmaksutarkistukset. Eli nyt tässä lisätalousarviossahan jäsenmaksutarkistuksia tehdään ja summat vähenevät, mutta en ole aivan vakuuttunut siitä, ovatko perussuomalaiset nyt tajunneet, mitä Orpon hallituskaudella tulee vielä tapahtumaan. Eli näyttää siis siltä, että Suomen jäsenmaksut ovat nousemassa 2,3 miljardista yli kolmeen miljardiin euroon vuoteen 2027. [Tuomas Kettunen: Ohhoh!] Siellä on siis Ukrainan tietysti, jota meidän pitää rahoittaa, siellä on lainojen korkoja, siellä on maahanmuuttopakettia ja uusia EU:n rahoitusohjelmia, joita komissio nyt intomiehellä ajaa eteenpäin, ja lisäksi hallintomenot. Olisi ollut mukava kuulla perussuomalaisilta, joko tämä paketti on kuitattu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

18.03 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Alun perin pyysin tämän puheenvuoron vastakseni edustaja Savion puheenvuoroon, mutta hän on nyt poistunut salista. Se liittyy tähän velkakysymykseen. Minusta suoraan sanottuna on melkoista populismia toistaa sitä väitettä, että ”edellisen hallituksen perintö”. Mehän kaikki tiedämme, että edellisen hallituksen aikana oli kansainvälisesti ainutlaatuinen koronavirusi, sitten oli tietysti Venäjän hyökkäys

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

Ukrainaan, sen vaikutukset esimerkiksi idänkauppaan, sen vaikutukset puolustusmenoihin, kaikki tämä.

Täällä olen itse kuullut viime syksynä budjettikeskustelussa perussuomalaisten eduskuntaryhmän puheenjohtajan, Tavion, puheenvuoron, jolloin hän totesi, että kahdeksaa miljardia euroa lukuun ottamatta hallituksen ottamat lisälainat olivat sellaisia, että niistä olimme kaikki samaa mieltä. Marinin hallituksen aikana valtionvelka nousi 36 miljardia euroa, ja siis perussuomalaisten eduskuntaryhmän puheenjohtaja totesi, että tästä 28 miljardia on sellaista, josta olemme olleet koronan ja Venäjän hyökkäyksen takia yhtä mieltä. Sitten ei siitä jäljelle jäävästä kahdeksasta miljardista olla oltu kokonaan eri mieltä, vaan kuudesta miljardista siitä kahdeksasta miljardista täällä on tehty yhtäpitävät päätökset. Ja itse asiassa me olemme nykyisen valtionvelan, 150 miljardin valtionvelan, osalta noin kahden miljardin osalta olleet Marinin hallituksen aikana eri mieltä niistä asioista, joihin mahdollisesti sitä velkaa on otettu. Tämä on fakta tästä velasta.

Nyt olemme uudessa tilanteessa kaikki täällä, niin hallitus kuin oppositio. Suhdanne on aleneva, ja nyt me joudumme katsomaan tätä maan talouden tilannetta uudella tavalla ja tasapainottamaan sitä ja ottamaan tästä velasta kiinni eri tavalla kuin silloin, kun oli pakko panostaa koronaan ja tähän Venäjän hyökkäykseen. Mutta minusta pitää lopettaa syyllistäminen siitä, että edellinen hallitus olisi aiheuttanut tämän velan siinä mielessä kuin tuossa edustaja Savion puheenvuorossakin äsken todettiin.

Sitten toinen asia, josta vielä vajaan minuutin ehdin täältä paikaltani todeta ja jonka edustaja Ovaska otti äsken esille: Tässä hyvinvointialueiden rahoituksessa on nyt se haaste, että tällekin vuodelle 2023 on itse asiassa tulossa lisää rahoitusta, mutta se tulee vuonna 24 ja vuonna 25. Se, mitä hallituksen pitäisi nyt tehdä, olisi se, että se aikaistaisi tätä rahoitusta. Ja sitten toinen kysymys on vielä torjua ne vuosien 26 ja 27 leikkaukset, 1,6 miljardia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

18.05 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Edustaja Savion puheenvuoro innoitti itseänikin ottamaan puheenvuoron liittyen soteen. Ihan niin kuin tänään varmasti tässäkin keskustelussa useampaan otteeseen on huoli herännyt hyvinvointialueiden rahoituksen turvaamisesta tulevaisuudessa, niin keskustahan teki tästä välikysymyksen. Mutta haluan, puhemies, tuoda esille vielä kertaalleen sen, että keskustan ajatus on välikysymyksellä herättää syvempi keskustelu siitä, ettei hallitus tekisi niitä virheitä, joita koko yhteiskunta saattaisi katua myöhemmin. Palveluja tulee uudistaa, niitä pitää uudistaa, mutta uudistamiselle on jätettävä asianmukainen aika. Alueille ei voi alijäämän tai rahojen leikkausten pelossa tarjota vaihtoehtoksi vain peruspalveluiden alasajoa.

Mitä se vaikuttaisi omassa kotimaakunnassani Kainuussa? Me olemme tehneet uudistustyötä, me haluamme uudistaa palveluita, hoitoketjuja tehostaa vielä paremmin, mutta silti 25 miljoonaa euroa olisi tulossa alijäämää tältä vuodelta. Kuinka se katetaan meidän maakunnassa, missä välimatkat ovat pitkiä? Pitäisikö 100 kilometriä Kajaanista itäänpäin olevasta erämaakaupungista nimeltä Kuhmo ajaa terveysasema tai terveyspiste alas ihan vain näitten leikkauksien tieltä? Ei pitäisi, vaan etsiä vaihtoehtoja siihen, että lähipalvelut — ne peruspalvelut, terveydenhuolto, pelastustoimi — turvataan myös pitkien välimatkojen maakunnissa. Ja meille kainuulaisille lähipalvelu on myös sitä, että kun olemme saaneet Kajaaniin uuden keskussairaalan, niin siellä meille lähipalveluna on muun muassa

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

synnytyssosasto. Vai onko näin, että tämäkin palvelu ajetaan alas ja jatkossa kainuulaiset synnyttävät vaikka Oulussa asti? Nämä ovat niitä kysymyksiä, nämä ovat niitä arvovalintoja, joita varmasti tulemme sitten välikysymyksenkeskustelussa enemmän käymään.

Puhemies! Haluaisin vielä tähän puheeni loppuun muistuttaa siitä, että tosiasia on, että Suomen velkaongelma on vaikeutumassa ja hallitus joutuu ottamaan velkaa myös päättämiinsä väyläinvestointeihin. Turun tunnin juna, usean miljardin hanke — eikö näitäkin miljardirahoja voitaisi käyttää jo olemassa olevan väyläverkoston huonokuntoisten väylien korjaamiseen tai löytää sieltä ratkaisuja muun muassa edistämään ja viemään meidän peruspalveluita, terveydenhuollon palveluita, eteenpäin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Räsänen, Joona.

18.08 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Ajattelin vielä tähän illan loppuun käydä läpi hieman tätä velkaantumista, josta myös edustaja Lindén tässä edellä hyvin puhui. Monesti, niin kuin aina, kulloinenkin hallitus ajattelee, että syyt ovat olleet aina siinä edellisessä hallituksessa. Tässä lisätalousarviossahan velkaantuminen vähenee, mutta jos nyt katsotaan tulevaa ja varsinkin ensi vuotta, niin todella hallitushan itsekin omissa ulostuloissaan on myöntänyt, että itse asiassa velkaantuminenhan kiihtyy. No, tästä velkaantumisen kiihtymisestä todella aina edellistä hallitusta syytetään, mutta jos nyt käydään nopeasti läpi tekijät tämän velkaantumisen taustalla:

No, ensimmäinen on tämä korkomenojen nousu. Siihen itse asiassa ihan kaikki puolueet oikealta vasemmalta ovat olleet syyllisiä. Niin kuin edustaja Lindén hyvin kävi läpi, tässä salissa esimerkiksi viime vaalikaudella ja monta vaalikautta ennen viime vaalikauttakin oli tiin suurin piirtein 95-prosenttisesti samaa mieltä siitä, kuinka paljon sitä alijäämää on tehty. Yli 95-prosenttisesti, uskallan näin sanoa. Korkomenot ovat siis kaikkien meidän yhteisessä potissa.

Toinen liittyy meidän uusiin hävittäjiin, tähän HX-hankkeeseen ja sen aiheuttamiin kustannuksiin. En ole kuullut, että yksikään nykyisen hallituspuolueen edustaja olisi ollut sitä mieltä, että tämä olisi ollut huono hankinta ja että jätetään tekemättä, koska se nostaa meidän velkaantumista.

Seuraava asia liittyy liikenteen ja valmisteverotulojen alenemaan, joka tapahtuu ihan siitä johdosta, että yhteiskunta sähköistyy, siirrymme ympäristöystävällisyyteen. Se näkyy sitten verotulokertymässä, ja jos tästä olisi hallitus huolissaan, niin se tuskin edelleen alenaisi tätä verotulokertymää.

Seuraavana tullaankin hyvinvointialueiden rahoitukseen. Aikanaan kun sote-uudistusta on tehty, paljon siitä on poliittista peistä taitettu ja erilaisia malleja esitetty, niin en ole kuitenkaan koskaan kuullut, että kukaan olisi sanonut, että annetaanpas niille hyvinvointialueille vähemmän rahaa kuin niille on annettu, vaan tosiasiallisesti kaikki ovat olleet sitä mieltä, että se rahoitus, jota suurin piirtein nyt käytetään, laitetaan sinne myös edelleen. Ja syy siihen, minkä takia tämä nyt yllättää, johtuu myös ihan kirjanpidollisesti siitä, että ensimmäistä kertaa tämän sote-uudistuksen myötä nämä menot ja menopaineet näkyvät suoraan valtion budjetissa, kun aikanaan puolet niistä ovat näkyneet kuntien budjeteissa. [Aki Lindén: Kolme neljäsosaa!] — Kiitoksia edustaja Lindénille, kolme neljäsosaa. — Tästä syystä ne näkyvät sitten täällä.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

Jos katsotaan näitä muita syitä velkaantumisen taustalla, niin sieltä löytyy esimerkiksi tämä tk-määrärahojen nosto, josta on parlamentaarinen sopu. En ole siitäkään kuullut, että sitä hallitus arvostelisi, että viime kaudella näin on menty yhdessä sopimaan.

Eli, arvoisa puhemies, kun tästä velkaantumisesta aletaan puhumaan, on syytä, että me kaikki todella pysymme faktoissa ja toteamme sen valitettavan tosiasian, että olemme kaikki täällä ihan yhtä syyllisiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Peltonen.

18.12 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Olemme käyneet kyllä todella antoisaa keskustelua tästä vuoden 2023 toisesta lisätalousarviosta. Tämä keskustelu on osoittanut ainakin sen, että kyllä oppositiolta löytyy konkretiaa, oppositiolta löytyy vaihtoehtoja, vaikka tässä salissa päivät pääksytysten toista hallituspuolueiden suunnalta yritetään väittää.

Jos otetaan esimerkiksi tämä rakentaminen ja rakentamisen kriisi, joka on puhuttanut tämän lisätalousarvion yhteydessä, koska olisimme odottaneet ja moni suomalainen olisi odottanut, että tässä lisätalousarviossa olisimme nähneet jonkinlaisia toimenpiteitä tähän rakentamisen kriisiin reagoimiseksi, niin jo elokuussa on kuultu täältä oppositiosta ne ensimmäiset konkreettiset ehdotukset, joilla voitaisiin tarjota helpotusta. Mainitsen niistä nyt vielä toistamiseen sen, että peruisimme nämä hallitusohjelman haitalliset ARA-tuotantoa supistavat kirjaukset, jotka ovat myrkyä tällaisessa suhdannetilanteessa toteutettuna, ja mainitsen myöskin korjausrakentamisen perusteellisen ja painokkaan tukemisen, joka voisi auttaa yli tästä vaikeasta tilanteesta.

Tämä keskustelu mielestäni osoittaa, että kyllä täältä konkretiaa piisaa. Täältä löytyy toimenpiteitä, myöskin talouspolitiikkaa vaikean taloustilanteen hoitoon, mutta meitä täytyy vain kuunnella, niin kyllä sieltä puheenvuoroista aina se konkretia esiin loistaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Tässä edustaja Joona Räsänen ehti jo lähteä, mutta totean, että täällä salissa on valokuvaaminen kielletty istunnon aikana — totean sen meille kaikille vielä kerran tiedoksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 12/2023 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohden jälkeen. — Ministeri Meri esittelee. Olkaapa hyvä.

Keskustelu

15.11 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen, joka koskee yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamista. Yksityishenkilön velkajärjestelystä annettua lakia muutettiin 1.7.22 voimaan tulleella lailla, jota kutsutaan tässä hallituksen esityksessä muutoslaksi. Siinä muun muassa parannettiin yritystoiminnassa velkaantuneiden yrittäjien uuden alun nopeuttamista sekä kaikkien velallisten aseman parantamista. Nyt eduskunnalle annetussa esityksessä ehdotetaan, että lain voimaantulosäännökseen lisättäisiin uusi siirtymäsäännös sen varmistamiseksi, että aiemmin voimaan tulleet muutokset eivät rajoittaisi velkojien mahdollisuutta hakea velallisen lisärahoituksen määrän ja maksuvelvollisuuden vahvistamista tuomioistuimelta.

Esityksen perusteluissa todetaan, että muutoslaisia muutettuja velkajärjestelylain säännöksiä on eräitä muutoslain voimaantulohetkellä vireillä olleisiin velkajärjestelyasioihin liittyviä poikkeuksia lukuun ottamatta sovellettu heti tuon muutoslain voimaantulosta lukien ilman siirtymäaikaa. Velkajärjestelylain 61 a §:n 1 momentin kohdalla tämän on kuitenkin havaittu voivan johtaa tilanteeseen, jossa velkojalla ei ole ollut mahdollisuutta hakea lisäsuoritusten vahvistamista ennen muutoslain voimaantuloa sen vuoksi, että ennen muutoslain voimaantuloa voimaantulon edellytys on ollut maksuohjelman päättymisen, mutta velkojalla ei ole ollut mahdollisuutta hakea lisäsuoritusten vahvistamista myöskään muutoslain voimaantulon jälkeen sen vuoksi, että maksuohjelman mukaisesta lisäsuorituksen maksuvelvollisuuden päättymisestä on jo ehtinyt kulua kaksi vuotta.

Kysymys on teknisestä virheestä ja korjaamisesta eli puuttumaan jääneen siirtymäsäännöksen lisäämisestä aiemmin voimaan tulleeseen lakiin. Ehdotetun lain olisi tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian nyt tänä syksynä, ja toivon, että lakivaliokunta pystyy käsittelemään tämän ripeästi puheenjohtaja Eerolan johdolla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia esittelystä. — Sitten me menemme puhujalistalle. — Edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

15.14 Maria Ohisalo vihr: Arvoisa puhemies! Edellisessä hallituksessa muutimme velkajärjestelylakia velallisten, erityisesti velallisten yrittäjien, aseman parantamiseksi. Tämä nyt käsittelemämme esitys on luonteeltaan tekninen. Sen tarkoituksena on varmistaa, että velkajärjestelylakiin tehdyt muutokset eivät johda tilanteeseen, jossa velkojan hakemusta velallisen lisäsuoritusten vahvistamiseksi ei voitaisi muutosten voimaantulon vuoksi lainkaan tutkia. Esityksellä siis varmistetaan, ettei velkajärjestelylain muutettujen säännösten soveltaminen käytännössä johda kenenkään oikeudenmenetyksiin, ja tämä on erittäin hyvä, sillä velkajärjestelyissä on tärkeää huomioida niin velallisen kuin velkojankin oikeudet.

Arvoisa puhemies! Työtä velkaantumisen hillitsemiseksi ja velallisten aseman parantamiseksi tulee kuitenkin edelleen jatkaa ja laajentaa. Esimerkiksi MIELI ry:n selvityksen mukaan lapsiperheiden talousvaikeudet ja ylivelkaantuminen heikentävät koko perheen mielenterveyttä. Velkaantumisen vaikutukset voivat siis ulottua pitkälle, jopa sukupolvien yli. Ylivelkaantuminen onkin moniulotteinen ongelma, joka vaatii kokonaisvaltaisia ratkaisuja. Puutteelliset taloustaidot, äkilliset muutokset omassa elämässä ja elinkustannusten nousu voivat johtaa velkaantumiseen. Siksi hallituksen kaavailemat, erityisesti pienitu-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

loisiin kohdistuvat sosiaaliturvan leikkaukset ajavat pahimmassa tapauksessa yhä useampia ihmisiä ottamaan velkaa, josta he eivät enää selviä.

Nykyinen hallitus linjasi ohjelmassaan tekevänsä kokonaistarkastelun velkaantumisi- miöstä ja arvioivansa sen perusteella sääntelyn muutostarpeet. Tässä arvioinnissa olisikin syytä huomioida hallituksen laajojen sosiaaliturvan leikkausten vaikutukset ihmisten toi- meentuloon ja sitä kautta myös velkaantumiseen. Viime hallituksessa päätimme ylivel- kaantumisen hillitsemiseksi myös ottaa käyttöön positiivisen luottorekisterin sekä siirtää pikavippifirmojen valvonnan Finanssivalvonnan alaisuuteen. Velallisten aseman paranta- miseksi päätimme muun muassa maksuhäiriömerkinnän säilytysajan lyhentämisestä ja ulosoton suojaosan korottamisesta takuueläkkeen tasolle määrääjäksi. Nykyinen hallitus on ilmoittanut aikovansa jatkaa tätä suojaosan korotusta toistaiseksi, mikä on erittäin kan- natettavaa. Myös kattavammalle ja varhaisemmalle tuelle on iso tarve. Ylivelkaantuneet hyötyvät esimerkiksi keskusteluavusta, talousneuvonnasta ja arjen avusta sekä vertaistues- ta. Myös sote-palveluiden asiakasmaksujen perimättä jättäminen maksukyvyttömiltä olisi kädenojennus ylivelkaantuneille.

Arvoisa puhemies! Monien pienituloisten taloustilanne on kiristynyt entisestään hinto- jen, korkojen ja asumiskustannusten nousun takia. Sosiaaliturvaan kaavailut leikkaukset pahentavat tilannetta entisestään. Toimeentulovaikeudet johtavat herkästi ylivelkaantumi- seen, jolla on vakavia seurauksia niin henkilölle itselleen kuin hänen perheelleen ja koko yhteiskunnalle. Siksi on tärkeää puuttua velkaantumiseen ja parantaa velallisten asemaa ja hyvinvointia. Se on velallisen, hänen lähipiirinsä ja koko tämän yhteiskunnan etu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraava puhuja, edustaja Honkonen.

15.17 Petri Honkonen kesk: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Todellakin tässä halli- tus on tuomassa esityksen liittyen yksityishenkilöiden velkajärjestelyyn, ja niin kuin kuul- tua, esitys on tekninen. Tässä menneinä vuosina ollaan pyritty monin eri tavoin ylivelkaan- tuneiden asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa parantamaan, ja suunta on ollut aivan oi- kea ja oikeudenmukainen. Tiedämme historiasta, että meillä on varsin kohtuuttomia koh- taloita, kun moni on ylivelkaantunut erinäisistä syistä, yritystoiminnan kautta tai muuta kautta, rahoitusmarkkinoilla tapahtuneiden muutosten kautta, ja se on johtanut melkoisiin inhimillisiin tragedioihin. Nykyään onneksi järjestelmät myös tuolla finanssipuolella toi- mivat paremmin.

Nyt liittyen tähän yksityishenkilöiden velkajärjestelyyn ja myöskin tähän jo edellä mai- nittuun ylivelkaantumisen ennalta ehkäisyyn: kuinka näette positiivisen luottorekisterin, kuinka hyvin se, ministeri, mielestänne toimii, ja onko hallitus kenties tuomassa uutta sääntelyä liittyen pikavippimarkkinan rajoittamiseen ja sitä kautta myöskin kotitalouksien ylivelkaantumisen ennalta ehkäisemiseen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Kalmari.

15.18 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että tämä epäselvä tilanne lainsäädännössä korjataan, mutta haluan minäkin nostaa sen, miten paljon velkaantumisen eteen tehtiin viime kaudella. Se tehtiin aika lailla yhdessä opposition tuella. Olen mielissä- ni siitä, että tiukasta taloustilanteesta huolimatta esimerkiksi suojaosa pystyttiin säilyttä-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

mään. On todella merkityksellistä, että sekin porukka, joka on ylivelkaantunut, kokee, että heidän kannattaa lähteä töihin. Se on yhteiskunnan etu, ja se on yksilön etu, ja kaikki voitavat. Samoin kuin maksuhäiriömerkintään pystyttiin tekemään muutoksia, annettiin velkaneuvontaa viime hallituksen toimesta entistä enemmän, ja korjattiin pikavippien korkolainsäädäntöä — monia asioita.

Ihan tällainen vieno pyyntö, että tässä on asia, jossa kannattaa olla hereillä, koska esimerkiksi pikavippiyhtiöt koko ajan kiertävät sitä, mitä me tässä talossa säädämme. Toivon, että jos lainsäädäntötarvetta tulee, niin siihen tartutaan jatkossakin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Peltonen.

15.20 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Kuten todettua, lakiesitys tai sen mukanaan tuoma muutos on tekninen ja koskee tätä puuttumaan jäänyttä siirtymäsäännöstä. Hyvä, että se saadaan nyt korjattua, ja uskon, että lakivaliokunta saa tämän ripeästi käsiteltyä ja asia hoidetaan sitä kautta kuntoon.

Nyt kuitenkin, kun tässä keskustelussa edustaja Ohisalo mainitsi tämän hallitusohjelman kirjauksen velkaantumisilmiön kokonaistarkastelusta ja arvoisa oikeusministeri on salissa paikalla, tahtoisin teiltä kysyä, missä tämän kokonaistarkastelun osalta mennään ja missä vaiheessa voimme odottaa tämän tarkastelun tuloksia, kunhan tämä eittämättä yli puoluerajojen tuettava työ tähän vakavaan ilmiöön puuttumiseksi saadaan toden teolla ministeriössä vauhtiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt ei ole muita puheenvuoropyyntöjä, joten ministeri voi vastata, kaksi minuuttia.

15.21 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa puhemies! Tämähän oli myös hallitusohjelmassa yksi keskeinen aihe, josta puhuttiin, ylivelkaantuminen ja se ilmiö ja sitten taas yksittäiset henkilöt, jotka joutuvat yksittäistapauksessa ulosottoon, mikä ei välttämättä ole tämmöinen iso ylivelkaantumisilmiö. Me todella lähdetään nyt kokonaistarkastelemaan tätä tilannetta. Viime hallituskaudella, kun oli korona, jouduttiin tekemään paljon lyhytaikaisia lainsäädäntöjä tuonne maksukyvyttömyyslainsäädännön puolelle, ja silloin tietysti kokonaistarkastelu jäi katsomatta, minkälaisia vaikutuksia niillä on velallisiin ja velkoihin. Tämä kokonaistarkastelu on tarkoitus tässä lähiaikoina aloittaa, meillä on ministeriössä hahmotelmia siitä. Kun tämä on kuitenkin kokonaistarkastelu, niin sen takia halusimme jatkaa tätä suojaosuutta. Se tulee tässä lähiaikoina eduskuntaan budjettilakina, ja se jatkuu toistaiseksi, kunnes tämä kokonaisselvitys on valmis ja katsotaan, minkälaisia työkaluja saadaan.

Se täytyy myöntää, mikä tuli jo viime kaudella esille, että suojaosuus ei ole ihan paras mahdollinen. Se ei osu ihan täydellä oikeasuuntaisuudella keskituloisiin, mutta eipä meilläkään ollut tässä ajassa viisasten kiveä korjata sitä asiaa parempaan suuntaan sillä lailla, että se oltaisiin voitu tässä aikataulussa tuoda. Meillä on tarkoitus sitä tosiaan tarkastella.

Sitten siinä oli ideana tosiaan velkaantumisilmiön kokonaistarkastelu. Ylipäätään sen pitää sisällään erilaisia aspekteja. Nuorten heikko talousosaaminen tuli esille hallitusneuvotteluissa, pelaamisesta aiheutunut velkaantuminen, joka erityisesti johtui muuten nettipelaamisesta, ja siinä kuulemisessa tuli esille, että ei niinkään esimerkiksi pelikoneista, niin kuin olin joskus ehkä jopa itsekin ajatellut — eliikka nettipelaaminen ja yleensä ta-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

louden hallinta nuorilla. Siksi meillä esimerkiksi ministeriössä on nyt tarkoitus antaa avustuksia sellaisille yhdistyksille, joissa saadaan vaikuttavuutta siinä, että nuorille saadaan tätä tietoutta.

Sitten kuluttajaluottodirektiivihän on hyväksytty EU:ssa, ja siinä on erilaisia elementtejä näihin kohtuuttomiin säädöksiin. Katsotaan, josko siitä saataisiin parannusta myös näihin pikavippiasioihin. Mielestäni edustaja Honkonen kysyi tästä. Aikani loppuikin jo, mutta tämä on erittäin tärkeä aihe, ja teemme kyllä tämän eteen parhaamme, ja vinkkejä saa laittaa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätalouden määräaikaaisesta kannustejärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 16/2023 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalouseliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohden jälkeen. — Esittelyn suorittaa ministeri Essayah.

Keskustelu

15.24 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on kyseessä aika tekninen korjausesitys edellisen hallituskauden aikana säädettyyn niin sanottuun Metka-lakiin, joka astuu voimaan 1.1.2024. Tässä on havaittu nyt muutama tekninen korjaus, jotka on syytä tehdä.

Ehkä noin yleisesti voisi sanoa hallitusohjelman kirjauksista ensin, että pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan metsien käyttö pohjautuu aktiiviseen ja monitaivoitteiseen metsänhoitoon Kansallisen metsästrategian 2035 mukaisesti. Niin kuin aiemmillakin hallituskausilla, olemme linjanneet, että metsien kasvua edistäviksi toimenpiteiksi kirjataan muun muassa nuorten metsien hoitaminen laadukkaasti ajallaan ja hoitorästien poistaminen, ja tavoitteena on lisätä metsänhoidon määrää ja varmistaa myöskin kannustejärjestelmän sujuva käyttöönotto. Tosiaankin tässä nyt entinen Kemera-lainsäädäntö päättyy ja lähemme sitten tällä Metkalla 1.1.2024 liikkeelle. Toki vielä sitten vanhaa Kemera-rahoitusta pystyy hakemaan tuonne lokakuun alkupäiville saakka.

Tässä hallituksen esityksessä on siis kolme teknistä muutosta tähän metsätalouden kannustejärjestelmä -lakiin. Ensinnäkin muutetaan viittaus tähän uuteen, joulukuussa 2023 annettavaan vähämerkityksistä tukea koskevaan Euroopan komission asetukseen, eliikkä tähän niin sanottuun de minimis -asetukseen. Koska se tulee vasta joulukuussa, meidän pitää nämä viittaukset nyt tehdä sen mukaisesti tässä vaiheessa, että ne eivät viittaa esimerkiksi

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

yksittäisiin rahasummiin vaan puhutaan nimenomaan siitä Euroopan komission antamasta esityksestä.

Sitten toinen kohta, mikä tässä muutetaan, niin muutetaan ympäristötukisopimusta koskevista neuvotteluista laadittavaan pöytäkirjaan merkittäviä tietoja.

Sitten kolmantena tässä on, että lisätään säännös tämän rahoitushaun avautumisen ajankohdasta, eli se avautuisi sitten 1.3.2024.

Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuki myönnetään tänä vähämerkityksellisenä tukena eli de minimis -tukena, ja uusi komission asetustulee nostamaan vähämerkityksellisenä tukena myönnettävän tuen enimmäismäärää. Tätä emme vielä ihan tarkalleen tiedä, mutta se, mitä komissiossa on ollut vireillä, viittaisi siihen. Joulukuussa tosiaan sitten olemme sen suhteen viisaampia. Enimmäismäärän nouseminen mahdollistaa kuitenkin aikaisempaa useammalle metsänomistajalle tuen myöntämisen kaikkiin taimikon ja nuoren metsän hoitotöihin.

Ympäristötukisopimusta koskevan neuvottelun pöytäkirjaan merkittävistä tiedoista säädettäisiin siis tarkemmin lain tasolla, jotta kyseisistä tiedoista olisi mahdollista säätää sitten tarkemmin ministeriön asetuksella. Kyse on siitä, että ministeriön asetuksella säänneltävästä asiasta tulee olla riittävät perussäännökset laissa. Ympäristötukisopimusta koskevan neuvottelun pöytäkirjaan merkittäviin varsinaisiin tietoihin ei ole siis tulossa mitään muutosta siltä osin, vaan ainoastaan juuri se, että ne säädetään nyt tarkemmin lain tasolla.

Sitten tosiaan kolmas kohta, mikä tässä esityksessä on sisällä, on metsätalouden kannustejärjestelmälain päivämäärä, eli ensinnäkin se kannustejärjestelmälaki tulee 1.1.2024 voimaan, mutta sitten se rahoitushaku avautuu 1.3.2024, ja se mahdollistaa sen, että Suomen metsäkeskus ennättää saada rahoituksen hakuun liittyvät sähköisen asioinnin palvelut ja myöskin hakemusten käsittelyyn liittyvän tietojärjestelmän keskeiset osat valmiiksi ennen kuin tuo rahoitushaku avautuu. Hakemusten hallinnointi on varmasti helpompaa ja nopeampaa, kun nämä hakemukset sitten voidaan vastaanottaa ja käsitellä sähköisesti. Taimikon ja nuoren metsän hoitotyön voi aloittaa heti kun laki on tullut voimaan, koska de minimiksessähän sen voi aloittaa jo heti silloin niin kuin etukäteisesti, mutta näissä muissa työlajeissa työt voi aloittaa sitten vasta kun Metsäkeskus on tehnyt tämän rahoituspäätöksen niiltä osin. — Arvoisa puhemies! Näillä sanoilla hallituksen esityksen esittelen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia esittelystä. — Sitten onkin puheenvuorojen aika, ja puheenvuorot aloittaa edustaja Kalmari.

15.28 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ministeri, tämä on teidän ensimmäinen lakihankkeenne ja positiivinen sellainen, joskaan ei kovin iso, mutta itse asiassa mielestäni sillä tavalla erittäinkin merkityksellinen, että meillä Suomessa on aika paljon yhteismetsiä ja niitä omistavat ihan tavalliset metsänomistajat. Ja yhteismetsät eivät kaikilta osin ole päässeet käyttämään näitä tukia, eivät Kemera-tukia, mutta eivät tulevan Metkankaan tukia, koska siellä tämä de minimis -sääntö sitten on joiltain osin tullut vastaan. Nyt näyttäisi siltä, että valtaosa yhteismetsistä pystyy sitten jatkossa niitä käyttämään — ehkä suurimmassa niistä saattaa ylärajat vieläkin paukkua. Mutta siksi oli tärkeää, että tämä asia huomioitiin.

Kun tuossa edellisessä puheenvuorossani, mikä liittyi lisätalousarvioon, annoin kyllä aika lailla palautetta siitä, että maatalouden kriisitukia ei ohjattu maataloudelle takaisin jossain muodossa, niin haluan antaa taas tämän metsätalouden osalta teidän hallitusohjel-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

mastanne ja tästä ajatusmaailmasta, minkä tähän alkuun latasitte, erittäin paljon kiitoksia. Nimittäin on tärkeää, että me Suomessa huolehdimme siitä, että metsät kasvavat, niitä hoidetaan, ja kun sitä kasvua tulee lisää, niitä voidaan kestävästi käyttää. Tällä on todella iso merkitys Suomen kansantaloudelle. Meidän vientituloistammekin noin 20 prosenttia tulee metsäsektorilta. Metsä on valtavan suuri työllistäjä, ja metsä on meille kaikille suomalaisille tärkeä. Ja samalla kun se suhtautuminen, että metsiä voidaan käyttää, on hallitusohjelmassa tuotu julki, se lisää varmuutta siihen, että metsäsektorille voi tulla investointeja.

Ja mikä merkitys sitten niillä investoinneilla on? Niillä on toki lisäävä merkitys sitten taas tulovirtoihin Suomen kansantaloudessa, mutta niillä on myös ekologisesti iso merkitys. Nimittäin jos metsällä, metsän hoitamisella, on myös taloudellinen insentiivi, kannuste, sille metsänomistajalle, niin silloin metsistä pidetään huolta. Oikeastaan kaikissa niissä maissa, missä metsäkatoa tapahtuu, se tapahtuu siitä syystä, että metsällä ei ole arvoa, ei ole paikkaa, missä sitä metsää järkevästi käyttää. Suurin metsäkadon poistaja on tutkimustenkin mukaan pohjoisella pallonpuoliskolla se, että metsillä on järkevää käyttöä. Tällä on iso merkitys siinä, että metsiin ei leviä tuholaisia, ne eivät pala, kun niitä hoidetaan.

Kaiken kaikkiaan muutkin kirjauksenne, mitä sieltä hallitusohjelmasta metsäsektorille luin, ovat mieluisaa luettavaa. Toivon vaan, että niitä viedään eteenpäin, ja toivon menestystä ministerille työssään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten seuraavaksi edustaja Kinnari.

15.32 Teemu Kinnari kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajat! Tähän alkuun kiitos edustaja Kalmarille niistä kannustavista sanoista, mitkä koskivat hallitusohjelman metsäkirjauksia. Nyt kuultavassa esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annettua lakia, ja kuten kuultiin, muutos on luonteeltaan varsin tekninen.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan metsien käyttö pohjautuu aktiiviseen ja monitavoitteeseen metsänhoitoon kansallisen metsästrategian 2035 mukaisesti. Kansallisen metsästrategian 2035 visio on tavoitella kasvavaa hyvinvointia metsistä ja metsille. Hankesalkku muodostuu kolmesta kärkihankkeesta: Metsien kasvu, Elonkirjoa talousmetsissä ja Metsäalan uudistuminen ja kilpailukyky. Myös tämä kilpailukyky on aivan keskeinen osio, mutta käsiteltävä esitys koskee nimenomaan metsien kasvua. De minimis -tuen enimmäismäärän nostaminen lisää valtionvarojen käyttöä taimikon ja nuorten metsien hoitoon, ja tämä mahdollistaa kasvavan alan tärkeitä taimikonhoitotöiden toteutuksia.

Kannustejärjestelmässä on päädytty taimikon ja nuorten metsien hoidon osalta de minimis -tukeen, koska tukeen siirtyminen pääosin sujuvoittaa tuen käyttöä ja vähentää sen myöntämisen hallinnollisia kustannuksia. Ja kuten kuultiin, itse rahoitushaku avautuu 1.3.2024, ja tällä halutaan varmistaa se, että järjestelmät myös toimivat siinä vaiheessa, kun asiointi palveluissa alkaa.

Tämä tukimuoto on todella tärkeä, ja sen avulla voidaan parantaa taimikoiden ja nuorten metsien hoitotilannetta. Ja nämä satsaukset nuorten metsien hoitoon ovat kansantaloudellisesti järkeviä sekä hallitusohjelman mukaisia. Myös muutos vanhaan Kemera-lakiin on hyvä siltä osin, että hakemusten käsittelyn osalta sitä on muutettu niin, että hakemukset

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

jätetään töiden toteuttamisen jälkeen eikä niissä ole ennakkoilmoitus- ja aikarajavelvoitteita samoin tavoin kuin vanhassa laissa. Muutos on hyvä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Lahdenperä.

15.35 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa rouva puhemies! Kuten edellä jo mainittiinkin, hallitusohjelman mukaan metsien käyttö pohjautuu aktiiviseen ja monitavoitteeseen metsänhoitoon kansallisen metsästrategian 2035 mukaisesti. Metsien kasvua edistäviksi toimenpiteiksi on kirjattu muun muassa nuorten metsien hoitaminen laadukkaasti ajallaan ja hoitorästien poistaminen. Tavoitteena on lisätä metsänhoidon määrää ja varmistaa kannustejärjestelmän sujuva käyttöönotto.

Nyt käsittelyssä on hallituksen esitys metsätalouden määräaikaista kannustejärjestelmästä annetun lain muuttamiseksi. Muutos on luonteeltaan tekninen mutta tärkeä.

Kun harvennukset ja hoitotoimenpiteet tehdään oikea-aikaisesti ja laadukkaasti, puustolla on tilaa kasvaa. Terve, uudistava ja kasvava metsä vahvistaa hiilinieluja pitkäjänteisesti ja kestää paremmin hyönteis- ja luonnontuhoja, ja puusto järehtyy nopeammin arvokkaaksi tukkipuiksi. Hoidetussa ja oikea-aikaisesti harvennetussa puustossa kasvutekijät saadaan parhaiten ohjattua puuyksilöihin.

Nuoren metsän hoidossa on mahdollisuus tehdä myös valintoja, jotka turvaavat luonnon monimuotoisuudelle tärkeitä rakennepiirteitä. Nuoren metsän hoidossa kerättävällä pienpuulla voidaan korvata turvetta ja fossiilisia polttoaineita energiatuotannossa. Pienpuu menee hyötykäyttöön, ja korjuu työllistää ja antaa tuloja alan toimijoille.

Tuki nuoren metsän hoitoon ja taimikon varhaishoitoon toimii kannusteena metsien hoitamiseen. Taimikoiden ja nuorten metsien hoidosta ei aina koidu välittömiä tuloja metsänomistajalle, vaan tulokset realisoituvat vasta vuosien päästä. Tämä saattaa vähentää metsänomistajan kiinnostusta lyhyellä aikavälillä vain kustannuksia aiheuttaviin toimenpiteisiin. Valtion satsaus metsänhoitoon tulee kuitenkin realisoitumaan valtiolle takaisin koron kanssa metsänomistajan myydessä puunjalostusteollisuudelle hyvin hoidetun metsän laadukkaita tukkeja. Suomelle koituvat vientitulot kerrannaisvaikutuksineen sekä puukaupoista kerättävä enimmillään 34 prosentin pääomavero kattavat moninkertaisesti nyt metsienhoitoon osoitettavat valtion tuet.

Arvoisa puhemies! Kuten sote-palveluissakin, ennaltaehkäisevä tuki koituu pidemmän päälle hyödyksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen poissa. — Edustaja Jukkola.

15.38 Janne Jukkola kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomi elää metsistä. Luonnon kanssa sopusoinnussa eläminen on meille erittäin tärkeää. Suomen moninainen metsäluonto tarjoaa paitsi iloa ja elämyksiä myös elinkeinon merkittävälle osalle suomalaisista. 40 000 suomalaista työskentelee suoraan metsäteollisuuden palveluksessa, ja epäsuora työllisyysvaikutus huomioiden tämä voidaan lähestulkoon tuplata. Nämä ovat todellisia vientityöpaikkoja, jotka valtiontaloutta lopulta kannattelevat, sillä Suomen tavaraviennistä jopa noin viidesosa perustuu metsäteollisuuteen. Meidän kuuluu arvostaa metsätalouden merkitystä yhteiskunnassamme.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

Nyt käsittelyssä on hallituksen esitys metsätalouden määräaikaisestä kannustejärjestelmästä annetun lain muuttamiseksi. Vähämerkityksistä niin kutsuttua de minimis -tukea koskevia säännöksiä muutettaisiin huomioimaan uusi EU-säädös. Esitetty muutos on luonteeltaan tekninen mutta välttämätön lainsäädännön pitämiseksi ajantasaisena.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus pitää metsäpolitiikan kansallisissa käsissä, ja hyvä niin. Metsäalan kilpailukykyisistä ja metsänomistajille kannustavasta toimintaympäristöstä pidetään huolta. De minimis -tuen enimmäismäärän nouseminen mahdollistaa aikaisempaa useammalle metsänomistajalle tuen myöntämisen kaikkiin taimikon ja nuoren metsän hoitotöihin.

Hallituksen vastuullisella metsäpolitiikalla vahvistetaan luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä ja turvataan hiilinielut pysyvästi. Näin voidaan tulevaisuudessakin metsiä hyödyntää tarpeisiimme.

Hallitus toimeenpanee kansallisen metsästrategian, jolla turvataan metsien varma ja tehokas ylläpito sekä kasvu. Metsästrategian tavoitteena on vahvistaa hakkuiden oikea-aikaisuutta. Hyödynnetään turvemaita, kehitetään metsätuhojen seuranta sekä vakiinnutetaan metsäbiotalouden toimintaa. Kaikki nämä toimet ovat merkittäviä metsätalouden edistäjiä. Mikä tärkeintä, hallituksen metsäpolitiikka edistää metsänomistajien työrauhaa.

Hallitusohjelman metsäpolitiikka on oikeudenmukaista ja taloudellisesti järkevää ottaen huomioon kaikessa päätöksenteossa alueelliset, taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristöön liittyvät kysymykset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Elomaa, poissa. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

15.41 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Näihin hallituksen metsäpolitiikkaa kohtaan osoitettuihin kiitoksiin on kyllä helppo yhtyä. Hallituksen ja hallitusohjelman linja suhteessa metsätalouteen ja metsäteollisuuteen on mielestäni aivan hyvä. Toki aina parannettavaa löytyy, ja esimerkiksi tähän metsätilojen päätymiseen ulkolaiseen omistukseen tulisi tarttua.

Mutta mitä tulee tähän metsätalouden, metsänhoidon kannustinjärjestelmään, niin tämä tekninen esitys on oikein hyvä ja varmasti välttämätönkin, että saadaa oikealla tavalla toimeenpanoon nyt, kun vanha Kemera sitten päättyy, kiitos siitä. Itse metsänomistajana tiedän sen, että nimenomaan ne metsänhoidon — metsäsukcession, hienosti sanottuna — ensimmäiset vaiheet ovat niitä kaikista kalleimpia, tymeimpiä ja useimmiten niitä, jotka jäävät tekemättä. Ja niistä koituu niitä kansantaloudellisia tappioita sitten, kun se puuston järeys siellä metsäsukcession toisessa päässä, kun tehdään päätehakkuita, ei ole niin iso kuin mitä se voisi olla, jos ne varhaishoidon toimenpiteet olisi ajallaan tehty. No, tästä syystä sitten meillä on ollut jo pitkään tämä metsänhoidon kannustinjärjestelmä, vanha Kemera, ja nyt tulee tämä uusi, jossa aivan oikein painotetaan nimenomaan näiden varhaishoidon toimenpiteiden tukemista. Tämä on äärimmäisen tärkeää, jopa välttämätöntä.

Ja nyt kun tämä uusi Metka-järjestelmä tulee käyttöön, toivon, että hallitus aktiivisesti seuraa sen toimeenpanoa, sen toteutumista, ja ennen kaikkea sitä tehokkuutta. Ja toivon, että nyt päästään parempiin tuloksiin kuin mitä vanhassa Kemerassa päästiin nimenomaan siinä, kuinka paljon metsänomistajat käyttävät nimenomaan taimikon varhaishoitoon ynnä muihin liittyvää tukea. Ja kysyisinkin tässä, kun ministeri on paikalla: kuinka tätä aiotte nyt seurata ja kuinka voisimme vielä tehostaa sitä, että metsänomistajat tekisivät nämä var-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

haishoidon toimenpiteet ajallaan? Nyt kun puukauppa on hiljentynyt, huippuhinnoista on tultu alaspäin, niin se johtaa siihen... Tietysti metsänomistajat helpommin aina silloin, kun on puukauppatuloja enemmän, myöskin investoivat näihin varhaishoidon toimenpiteisiin. Toivon, että hallitus tätä nyt seuraa ja myöskin etsii keinoja siihen, kuinka uuden kannustinjärjestelmän tuet saataisiin mahdollisimman tehokkaasti ja laajalle käyttöön, ennen kaikkea niille yksityisille metsänomistajille, joilla nämä tупpaavat jäämään tekemättä. Varmasti niin yhteismetsät kuin osakeyhtiömuotoisestikin metsän omistavat yhteenliittymät hoitavat nämä asiat kyllä useimmiten ajallaan, mutta ongelmat ovat mielestäni nimenomaan siellä yksityismetsänomistajien päässä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluaako ministeri käyttää puheenvuoron? Kaksi minuuttia voi sieltä paikalta vastata. — Olkaa hyvä.

15.44 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kiitoksia edustajille erittäin hyvistä, kannustavista puheenvuoroista. Kyllä näkee, että täällä on paljon metsäalan asiantuntijoita, ja voi sanoa, että tahtotila on yhteinen. Täällä edustajat Kalmari, Lahdenperä, Jukkola ja Honkonen kaikki alleviivasivat juurikin tätä hyvää suomalaista metsänhoitoa ja sen merkitystä koko meidän metsätaloudelle.

Edustaja Kalmari nosti esille tämän yhteismetsän problematiikan, ja tällä Metkalla ja sillä de minimis -tuen nousemisella nimenomaan nyt pyritään siihen. On toki mahdollista, että siellä saattaa joku yksittäinen vielä jäädä rajan alle, mutta toivomme, että kun joulukuussa saamme sen esityksen, niin tämä asia tulisi hoidettua sitä kautta.

Edustaja Kinnari, juurikin tämä de minimis nopeuttaa ja yksinkertaistaa tukien käsittelyä. Taisi olla hallituksen esityksen perusteluissa todettu, että peräti kymmenen henkilötyövuotta voi olla se, millä tässä byrokratia vähenee, ja sehän on tietysti erinomaisen hyvä. Taimikon ja nuoren metsän hoitotyöt tosiaan voi aloittaa heti lain voimaantulon jälkeen, kun näissä muissa työlajeissa sitten vasta siinä vaiheessa, kun se rahoituspäätös on tullut, ja uskon, että tämäkin omalta osaltaan sujuvoittaa.

Edustaja Honkonen kysyi tästä, millä tavalla on tarkoitus seurata. Juurikin, nimenomaisesti, taimikon ja nuoren metsän hoitotyön kohdalla tämä on sitä kansallista, tätä ei tarvitse notifioida, eli tässä kyllä on ihan tarkoitus vuosittain katsoa, millä tavalla asia on lähtenyt etenemään. Tämä kannustinjärjestelmä on juuri se, jolla yritetään saada ihmiset hoitamaan ja tekemään niitä hoitorästejä, ja tämä on ollut valitettavaa, että esimerkiksi Kemerassa sitä rahaa on jäänyt jatkuvasti jakamatta. Toivotaan, että nyt tämä uudentyyppinen malli toisi myöskin innostuksen tähän oman metsäomaisuuden hoitamiseen, ja on tosi tärkeää, että se näkyy myöhäisempinä vuosina ja se näkyy myöskin siellä valtion tilipussissa sitten, kun hyvin hoidettua metsää aikanaan on saatu myöskin myyntiin. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

6. Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2022

Kertomus K 12/2023 vp

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2023 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 2/2023 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Edustaja Kiljunen poissa, edustaja Reijonen poissa. Keskustelun käynnistää edustaja Kokko.

Keskustelu

15.47 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Pahoittelen äskeistä. Tämä puheenvuoro tuli niin sanotusti pyytämättä, tai no ei pyytämättä mutta aika yllättäen, koska odotin, että käydään toimintakertomuksen esittely ensin tässä alta.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva toimintakertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan toiminnasta antaa varsin kattavan kuvan järjestön vuodesta 2022, joka on eittämättä varmasti järjestön olemassaolon surullisin vuosi. Oikeastaan järjestön koko perusperiaatteet, ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen puolustaminen, ovat uhattuina Venäjän käynnistämän hyökkäyssodan seurauksena. Tämä haastaa oikeastaan ne kaikki perusarvot, mille Euroopan neuvosto on aikanaan perustettu.

Onneksi neuvosto on osoittanut toimintakykynsä ja muun muassa viime keväänä erotti Venäjän federaation Euroopan neuvoston jäsenyydestä niiden rikkomusten johdosta, joita maa on tehnyt. Oikeastaan tavallisten venäläisten näkökulmasta asia, miksi Venäjä on erotettu Euroopan neuvostosta, on varsin surullinen ottaen huomioon, että he eivät enää nauti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen suojaa. EIT on monessa suhteessa ollut se viimeinen elin, jolle Venäjän kansalaiset ovat voineet valittaa demokratiaan kohdistuvista toiminnaista ja ihmisoikeusrikkoksista. Ja monelta osin täytyy sanoa, että Venäjän tuomioistuineläitos on ottanut ainakin ennen viime vuonna tapahtunutta hyökkäystä monet näistä Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuimen huomioista mukaansa. Oikeastaan neuvoston yhtenäisyyden osoittaa se, että yleiskokous äänin 216—0, joista 216 oli puolesta ja 0 vastaan, hyväksyi Venäjän tuomitseman päätöslauselman, mikä johti lopulta neuvostosta erottamiseen.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluaisin esittää toiveen parlamentaariselle yleiskokoukselle ja oikeastaan sen Suomen valtuuskunnalle parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan ja Euroopan neuvostossa toimivan toisen toimielimen eli kunta- ja aluehallintokongressin yhteistyön tiivistämisestä. Tämä kunta- ja aluehallintokongressi on ehkä huomattavasti tuntemattomampi Euroopan neuvoston toimielin, joka kokoaa Euroopan paikalliset aluehallinnon, muun muassa Suomen maakuntien ja kuntien, edustajat eurooppalaisen pöydän äärelle. Monessa suhteessa alue- ja paikallishallintojen välinen yhteistyö sekä demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen vahvistaminen on demokratian juurruttamista jo aluetasolla. Varsinkin tämä Venäjän käynnistämä kriisi ja sota Euroopassa on osoittanut, että siinä missä valtioiden suhteet jännittyvät, alue- ja paikallistasolla oikeastaan pystytään yhteistyötä tekemään huomattavasti paremmin ja saamaan tuloksellista yhteistyötä aikaan. Itse muun muassa todistin tätä pari viikkoa Venäjän käynnistämän sodan jälkeen ollessani Euroopan neuvoston kunta- ja aluehallintokongressin maaraporttoijana Tšeikse-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

sä, jossa muun muassa alue- ja paikallishallinnot ottivat erittäin vahvan roolin ukrainalaisten pakolaisten auttamiseksi ja saamiseksi turvaan sodan jaloista. — Kiitokset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja seuraavaksi Mikkonen, Anna-Kristiina.

15.51 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos arvon edustaja Kolkolle äskeisestä vetoomuksesta — Suomen valtuuskunta kuulee toiveenne yhteistyön tiivistämisestä alue- ja kuntakongressin kanssa.

Arvoisa puhemies! Meillä on tänään käsittelyssä Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus viime vuodelta. Tämä kertomus antaa kattavan kuvan Euroopan kokonaistilanteesta. Euroopan neuvoston rooli demokratian ja oikeusvaltioiden takaajana sekä ihmisoikeuksien toteuttajana on merkittävä. Järjestön ajan tasalla oleminen huokuu toimintakertomuksesta, ja tämä toimii erinomaisena katsauksena ja perehdytysmateriaalina näin uudelle valtuuskunnan jäsenelle.

Syyskuun puolessavälissä maailmalla vietetään kansainvälistä demokratiapäivää, jonka tarkoitus on muistuttaa meitä päättäjiä ja jokaista yksilöä demokratian tärkeydestä. Tänä päivänä demokratian tila on ehkä uhatumpi kuin koskaan. Kansalaisten osallistumisoikeuksia, sanan- ja mielipiteenvapautta sekä toimittajien työtä haastetaan aiempaa voimalisemmin. Demokraattisiin yhteiskuntiin kuuluu vallan jakautuminen ja kansalaisten vapaa osallistumisoikeus päätöksentekoon asettumalla ehdolle vaaleissa tai osallistumalla yhteiskunnalliseen keskusteluun. Demokratian kriisin torjumiseksi jäsenmaita kehoitetaan päätöslauselmassa 2437 sitoutumaan uudelleen Euroopan neuvoston perusarvoihin. Se toteutuu takaamalla sananvapaus, yhdistymis- ja kokoontumisvapaudet, ihmisoikeuspuolustajien ja toimittajien turvallisuus, median monipuolisuus, vapaat vaalit sekä oikeuslaitoksen riippumattomuus. Lisäksi tulee kunnioittaa vallan kolmijakoa, antaa tilaa parlamentaarille oppositiolle ja varmistaa tasa-arvo ja yhdenvertaisuus sekä hyvä hallinto. Demokratia on arvokas asia — vaalikaamme sitä myös Suomessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Honkonen.

15.53 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin olen tässä menneinä vuosina toiminut Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnassa ja nyt alkavallakin vaalikaudella siinä saan toimia. Jos luonnehdin oikeastaan jo pitemmältä ajalta hieman Suomen linjaa ja Suomen toimintaa Euroopan neuvoston nimenomaan parlamentaarisessa yleiskokouksessa, niin ydinasioiksi nousevat nimenomaan oikeusvaltioperiaatteen vaaliminen, sananvapauden, medianvapauden ja ihmisoikeuksien vaaliminen ja sääntöperusteisen yhteiskuntajärjestyksen edistäminen koko Euroopassa. Tämä on nähty Suomessa omista kokemuksistamme johtuen, toisen maailmansodan aikaisista kokemuksista johtuen, aivan keskeisenä turvana pienelle maalle, nimenomaan siis tämä, että kaikki maat Euroopassa pyritään sitouttamaan ja sitoutetaan samoihin pelisääntöihin, oli sitten kyse ihmisoikeuksista, oli sitten kyse sananvapaudesta tai demokratian pelisäännöistä. Tämä on ollut myös Euroopan neuvoston menestystarina etenkin, kun katsotaan Itä-Euroopan, Neuvostoliiton vallasta vapautuneiden itäblokin maiden itsenäistymistä, niiden perustuslain ja lainsäädännön kehitystä ja niiden ihmisoikeus- ja sananvapauksien tilanteen kehitystä. Tämä oli ja on

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

edelleenkin Euroopan neuvoston suurin menestystarina. Tämän kehitystä Euroopassa nähtiin 90-luvulla ja 2000-luvun alkupuolella.

No, nyt valitettavasti tilanne on huonontunut merkittävästi. Monissa näissä edellä mainituissa maissa — Puola ja Unkari surullisimpina esimerkkeinä — ollaan nähty Euroopan neuvoston periaatteiden ja sopimusten vastaista kehitystä. Ihmisoikeudet ovat heikentyneet, sananvapaus on heikentynyt, medianvapaus on heikentynyt, ja demokratian pelisäännöistä ollaan luisuttu pois. Tähän kehitykseen Euroopan neuvosto pyrkii omalla toiminnallaan vaikuttamaan ja myös onnistuneesti herättää sitä keskustelua ja antaa näissä maissa, joissa kehitys on huonompaa, oppositiopoliitikoille mahdollisuuksia ja areenan toimia ja pyrkiä kääntämään maansa kehitystä parempaan suuntaan.

Jos katsotaan tätä kertomusta, niin tietysti, niin kuin tässä edellä jo kuulumme, viime vuoden ja oikeastaan Euroopan neuvoston järjestön historian merkittävimpiä tapahtumia oli tämä Venäjän erottaminen. Venäjän aloittama raaka sota ja täysin kaikkien eli niin Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen kuin muiden keskeisten asiakirjojen vastainen toiminta johtivat siihen, että aivan oikein Venäjä päätettiin järjestöjäsenyydestä erottaa. Totta kai tämä sota aiheutti myös merkittävän pakolaisaallon Euroopassa. Tässäkin Euroopan neuvosto on pyrkinyt olemaan aktiivisena antamalla suosituksia ja seuraamalla aktiivisesti ukrainalaisten pakolaisten asemaa ja tilannetta eri Euroopan maissa, joihinka he nyt pakolaisuuden vuoksi ovat sitten joutuneet sodan alla olevasta kotimaastaan lähtemään.

Tässä taas näyttyy Euroopan neuvoston vahvuus järjestönä, siis se, että pystytään reagoimaan huolimatta siitä, että on näinkin monta, 46, eri jäsenmaata, siitäkin huolimatta pystytään reagoimaan kohtuullisen nopeasti maanosassamme tapahtuviin muutoksiin ja kriiseihin, joilla on selkeitä vaikutuksia ihmisoikeustilanteeseen ja monella tavalla muuten inhimillisesti katsottuna. Varmasti tämä pakolaiskysymys tulee olemaan Euroopan neuvoston jatkotyössä myös tänä vuonna ja seuraavana vuonna aivan keskeisessä roolissa. Välimeren tilanne ei ole helpottunut. Siellä menehtyy ihmisiä edelleen. Eurooppa on ollut aika kädetön tässä asiassa, oli puhe sitten Euroopan unionista tai muista instituutioista Euroopan neuvosto mukaan lukien, mutta tähänkin varmasti vielä palataan. Näemme tällä hetkellä, että Vuoristo-Karabahin tilanne on saanut aikaan merkittävän pakolaisaallon — ehkä Suomen perspektiivistä yllättäen, koska täällä ei niin paljon tätä tilannetta ole aikaisemmin seurattu. Tietysti tämä vanha jäänyt konflikti ryöpsähti liekkeihin uudelleen.

Tässä edellä edustaja Kokko käytti hyvän puheenvuoron, jossa hän toivoi Euroopan neuvoston kunta- ja aluekongressin ja parlamentaarisen yleiskokouksen tiiviimpää yhteistyötä. Sitä voin vilpittömästi tukea. Euroopan neuvoston kunta- ja aluekongressilla on ollut merkittävä rooli monissa asioissa. Emme ehkä tiedä, että esimerkiksi Suomessa 2010-luvun alkupuolella, kun silloinen hallitus suunnitteli merkittävää paikallishallinnon periaatteiden vastaista kuntauudistusta, Euroopan neuvoston kunta- ja aluekongressi puuttui asiaan, ja Suomihan sai siitä sapiskaa, kun paikallista itsehallintoa yritettiin vastoin näitä periaatteita heikentää. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

15.59 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Euroopan neuvoston vuosi 2022 on tässä päiväjärjestyksen asiakohdassa tarkastelussa. Kun tänään käsittelemme Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan vuosikertomusta, on sotaa Ukrainassa käyty jo 581 päivää. Jo-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

kainen päivä tuota Venäjän oikeudetonta hyökkäyssotaa Ukrainaan on liikaa, tuottaa inhimillistä kärsimystä, epävakautta, ja konflikti pitkittyy.

Kun tätä vuosikertomusta tänään tarkastelemme, on syytä kantaa huolta niistä kaiuista, joita olemme kuulleet Ukrainalle annettavan tuen voimistuvasta kyseenalaistumisesta aivan jopa täältä Euroopasta. Viimeksi Puola on ollut otsikoissa siitä, horjuuko maan tuki Ukrainalle. Kannan huolta siitä kehityksestä, ja on aivan selvää, että Euroopalla laajasti, Suomella osana sitä, on oltava aivan järkkymätön tuki Ukrainan puolesta. Sitä tukea, jota on vahvasti annettu, tulee jatkaa niin pitkään kuin sille on tarvetta.

Tässä aiemmin tänään käsitelimme hallituksen lisätalousarviota, toista lisätalousarviota tälle vuodelle, ja olikin ilo havaita siinä käydyssä keskustelussa, että laajasti tästä salista tukea tuli sille, että tukea Ukrainalle myöskin vahvasti jatketaan ja Suomi ei tältä polulta ole poikkeamassa.

On erittäin tärkeää, että myöskin Euroopan neuvosto, joka pontevasti viime vuoden aikana otti kantaa ja toimi Venäjän hyökkäyssodan edessä, jatkaa myöskin toimintaansa aktiivisesti ja kannustaa myöskin jäsenvaltioita pysymään tällä polulla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten vielä valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kiljunen.

16.01 Kimmo Kiljunen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pyydän ihan ensimmäiseksi anteeksi sekä täysistunnolta että puhemieheltä. Minun olisi pitänyt tässä asiakohdassa olla ensimmäisen puheenvuoron käyttäjä, kahdestakin roolista liikkeelle lähtien: Ensinnäkin eduskunnan ulkoasiainvaliokunta on hyväksynyt tämän vuosikertomuksen, ja tässä on keskustelun alla tämä mietintö. Olisin halunnut sen esitellä täällä ensimmäisenä. Minulla on vielä kaksoisrooli tässä, sillä vedän myöskin Suomen Euroopan neuvoston valtuuskuntaa. Edustaja Honkonen tässä käytti valtuuskunnan yhtenä aktiivisena jäsenenä juuri puheenvuoron. Syynä on yksinkertaisesti se, että kun olin tässä salissa aikaisemmin, niin edellisen asiakohdan piti neljältä päättyä, ja tuossa oli erittäin kriittinen keskustelu eduskunnan pääsihteerin kanssa, emmekä seuranneet tätä kulkua täällä, ja sen takia olin myöhässä tästä, vaikka viereisessä huoneessa olin koko ajan. — Mutta tässä sitä ollaan, ja tässä tuli jo sanottua aika paljon itse näitä asioita.

Ehkä summaan sen nyt tässä yhteydessä niin, että kuten olen ymmärtänyt, te kaikki olette nähneet, että Euroopan turvallisuusympäristö on muuttunut ja myöskin se ympäristö on muuttunut rajusti, missä Euroopan neuvosto toimii ihmisoikeuksien, oikeusvaltion ja demokratian tiimoilta. Kansainvälinen sopimusjärjestelmä on murrettu rajusti tämän Venäjän aggression vuoksi Ukrainassa. Se on muuttunut rajusti kaikilla tasoilla. Hyökkäyssota, jolla ei ole minkäänlaista legitiimistä pohjaa kansainvälisessä järjestelmässä ja jolla rikotaan suvereniteettia yhden YK:n jäsenvaltion osalta, yhden Euroopan neuvoston jäsenvaltion osalta. Sen lisäksi tässä on humanitaarinen katastrofi ja rajut ihmisoikeuksien loukkaukset Ukrainassa tällä hetkellä, joista me tiedämme ja keskustelemme myöskin julkisuudessa paljon. Epäilemättä joudumme avaamaan isossa mittakaavassa sellaisia kysymyksiä kuin sotarikokset, joihin tässä on syyllistytty, ja muihinkin brutaaleihin ihmisoikeusloukkauksiin.

Eli nyt on isossa haasteessa koko eurooppalainen ihmisoikeusjärjestelmä, ja tässä suhteessa 12.3.2022 — melkein pari viikkoa sen jälkeen, kun tämä brutaali sota alkoi — Euroopan neuvostossa tehtiin päätös siitä, että Venäjän mahdollisuus toimia jäsenenä järjes-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

tössä jouduttiin eliminoimaan. Itse asiassa Venäjä erosi siitä hieman ennen sitä päätöstämme tietäen, että vastaus tulee joka tapauksessa olemaan, että ihmisoikeusjärjestö, joka Euroopan neuvosto on, ei voi pitää jäsenenä maata, joka rikkoo niin räikeästi niitä perusperiaatteita, millä tuo järjestö arvoyhteisönä — siis aidosti arvoyhteisönä — toimii. Tämä oli selkeää.

Se, mikä siitä oli seurauksena sen lisäksi, että Venäjän valtuuskunnat eivät enää osallistu Euroopan neuvoston työhön — eivät siihen ministerikomitean työhön sen kummemmin kuin parlamentaarisen yleiskokouksen työhön — on myöskin se, että Venäjä tietenkin irtisanoutui samassa yhteydessä Euroopan ihmisoikeussopimuksesta. Tämä irtisanoutuminen taas vuorostaan tarkoittaa sitä, että Venäjän kansalaisyhteiskunta ja ihmiset ovat vailla sitä suojaa, minkä Euroopan ihmisoikeussopimus antaa perus- ja ihmisoikeuksien osalta. Me tiedämme, että siellä on 13 000 tapaista edelleen ihmisoikeustuomioistuimen käsittelyssä, jotka ovat valituksia, jotka ovat tulleet Venäjän kansalaisilta. Niitä yritetään käsitellä vielä tässä vaiheessa, kun ne on jo sisään jätetty, mutta jatkossa se ei ole mahdollista. 23 prosenttia kaikista ihmisoikeusvalituksista Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen tuli Venäjältä. Eli Venäjän kansalaisyhteiskunta ja kansalaiset jäävät vaille sitä suojarakennetta, jonka Euroopan ihmisoikeussopimus tarjoaa, ja tämä on tietysti valitettava seuraus tästä ratkaisusta, että Venäjä ei ole siinä enää jäsenenä.

Sitten vastakkaisella puolella — otetaan toisenlainen esimerkki, vaihdan aihetta — iso teema, joka meillä on tuolla esillä, on Kosovon jäsenyys. Meillä on 46 jäsenvaltiota Euroopan neuvostossa. Siinä ovat kaikki Euroopan maat, paitsi Valko-Venäjä ja Venäjä ja Kosovo sitten yhtä lailla. Osahan Euroopan unionin jäsenmaistakaan ei ole tunnustanut Kosovon itsenäisyyttä, mutta Euroopan ihmisoikeusjärjestelmään mukaantulo pitäisi mahdollistaa myöskin kosovolaisille. Sen takia me olemme ottaneet parlamentaarisen yleiskokouksen puolella sen kannan, että Kosovon pitäisi tulla Euroopan neuvoston jäseneksi, ja nyt siinä ollaan ensimmäisiä askeleita ottamassa. Se ehkä ennakoi sitä — toivottavasti ennakoi sitä, ainakin suomalaisten kanta on hyvin selkeä tässä — että Kosovo myöskin tunnustettaisiin kansainvälisesti itsenäiseksi valtioksi, ja se voisi sitten aikanaan liittyä jopa Euroopan unioniin ja tahtonsa mukaisesti, jos haluaa vaikka Pohjois-Atlantin puolustusliittoon, voi senkin tehdä, eli voi olla kansakunta aidosti kansakuntien joukossa. Tämä Kosovo-ky-symys on iso.

Arvoisa puhemies! Tässä on myöskin kolmas ulottuvuus, joka on hyvin selkeä. Se on Valko-Venäjä, ja me olemme Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puolelta käyneet dialogia — erityisesti itselläni on siinä iso rooli ollut, olen vetänyt sitä dialogiprosessia, joka oli alun pitäen yhdessä Valko-Venäjän hallinnon ja opposition kanssa, ja nyt sitten Venäjän bruttaalin hyökkäyksen jälkeen, jota Valko-Venäjä on omalta puoleltaan tukenut, se dialogi on Valko-Venäjän opposition kanssa. Tässä suhteessa me olemme jo hyvin pitkällä. Valko-Venäjän opposition kanssa, jota Svjatlana Tsih'anouskaja tietysti johtaa Vilnasta käsin, olemme olleet jatkuvassa yhteistyössä, ja heillä on pääsy meidän Euroopan neuvoston komiteatyöskentelyyn. Valko-Venäjän oppositiolla on siis mahdollisuus osallistua Euroopan neuvoston komiteatyöskentelyyn, poliittisten ryhmien työskentelyyn, ja myöskin yleiskokoukseen olemme valkovenäläisiä oppositiojohtajia kutsuneet. Eli tässä meillä on ollut iso agenda, jossa Valko-Venäjää on tuettu, ja kiintoisaa, arvoisa puhemies, on myöskin se, että myöskin Venäjän oppositio on kiinnostunut siitä ja ollut meihin yhteydessä, voisivatko he saada samantyyppisen aseman Strasbourgissa Euroopan neuvoston puitteissa kuin valkovenäläisillä on. Nämä ovat isoja asioita, joissa me liikutaan, ja siinä

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

mielessä Euroopan neuvosto on saamassa merkittävää roolia suhteessa tähän katastrofiin, missä eurooppalainen turvajärjestelmä tällä hetkellä on, ja kaikki tuki me tietysti halutaan tässä antaa. — Oliko tässä seitsemän minuuttia aikaa? Tässä on pikku hetki vielä aikaa puhua, loppunousu. Ymmärrän, kun tämä esittelypuheenvuorona ehkä menee tässä kohdassa. [Vilhelm Junnilan välihuuto]

Sitten on vielä iso asia: Euroopan neuvosto on siis normatiivinen järjestö, joka luo sitä kehikkoa, millä ihmisoikeuksia säädellään myöskin kansallisen lainsäädännön puitteissa Euroopassa, kaikissa 46 jäsenvaltiossa, ja meillä on myöskin monitorointijärjestelmä tehty. Systemaattisesti seuraamme ihmisoikeuksia ja demokratian toteutumista, vaalitarkkailun ohella, näissä jäsenmaissa. 12 maata on monitoroinnin piirissä, ja on tärkeää huomata, että jopa EU:n jäsenvaltioita on siellä. Keskeisimpinä ovat tietysti Puola ja Unkari, ja sitten Turkki ja niin edelleen. Meillä on aktiivinen seuranta, ja koko ajan itse seuraan esimerkiksi Armenian tilannetta raportöörinä, monitoroijana, jolloin on hyvin tarkka kuva siitä, miten tämä Armenian kehitys menee.

Euroopan neuvostolla on erittäin suuri ja hieno rooli. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vielä edustaja Kokko.

16.08 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Nyt, kun syke on tasaantunut ja happi kulkee paremmin ja valiokunnan puheenjohtajakin on pitänyt katsauksensa, niin lisäisin tuohon äsken pitämäni puheenvuoroon vielä sen, että kuten toimintakertomuksesta näkee, niin Euroopan neuvosto on antanut useita vahvoja raportteja ja päätöslauselmia Venäjän hyökkäyksen käynnistyttyä ja ottanut vahvasti kantaa ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion puolesta ja tuominut Venäjän toimet. Mutta ikävä tosiasiahan on, että oikeastaan ne konkreettiset mekanismit varsinkin nyt, kun Venäjä on Euroopan neuvoston ulkopuolella ja oikeastaan eriyttää itseään kansainvälisestä yhteistyöstä, ne konkreettiset keinot tilanteen muuttamiseksi puhtaasti Euroopan neuvoston tasolta ovat varsin rajalliset.

Se täytyy sanoa, että välttämättä itse en ole valiokunnan puheenjohtajan kanssa ihan yhtä optimistinen siitä, kuinka Venäjän kansalaisyhteiskunta ja Venäjän poliittinen oppositio pystyvät toimimaan Euroopan neuvoston periaatteiden edistämiseksi ja toisaalta vahvistamaan omaa asemaansa suhteessa nykyhallintoon. Onko Venäjällä edes sellaista poliittista oppositiota, jonka voitaisiin varmasti sanoa olevan meidän länsimaisten periaatteiden kannalla kaikissa olosuhteissa, vai onko myös siellä taustalla tämä isovenäläinen kulttuurillinen ja poliittinen ajatus?

Minkä suhteen olen erittäin positiivinen, on nimenomaan Valko-Venäjän opposition toiminta, ja erityisesti heidän oppositiojohtajansa, maanpaossa olevan Tsih'anouskajan toiminta on ollut erittäin vahvaa ja näkyvää. Siinä mielessä kyllä täytyy kiittää Euroopan neuvoston toimintaa, erityisesti tämän Valko-Venäjään liittyvän kontaktiryhmän toimintaa, jossa käsittääkseni myös ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajakin on vaikuttanut toimissaan Euroopan neuvoston parlamentaarisessa yleiskokouksessa. Heidän työlleen ja heidän sitoutumiselleen Euroopan neuvostoon tulee antaa kaikki tuki ja edesauttaa tämän pitkään Euroopassa olleen diktatuurin kaatumista ja Valko-Venäjän siirtymistä demokratiaan. — Kiitokset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten vielä edustaja Kiljunen.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

16.11 Kimmo Kiljunen sd: Edustaja Kokon puheenvuoro oli arvokas täydennys, mutta muutamaan seikkaan haluaisin kiinnittää huomiota.

Viittasitte siihen, mitä Euroopan neuvosto voi tehdä tilanteessa, jossa brutaali hyökkäyssota on käynnissä Ukrainassa. Kyllä, ne ovat rajalliset, ne keinot. Meillä on kaikilla rajalliset keinot, olette oikeassa siinä. Mutta on otettava huomioon se, että Euroopan neuvosto on kansainvälisistä järjestöistä oikeastaan ainoa, joka kykenee nyt, ja on kyennyt, tekemään aidosti sellaisia liikkeitä, joilla on myöskin tähän turvallisuustilanteeseen vaikutus.

Kesällä meillä oli Euroopan neuvoston huippukokous Reykjavíkissa, jossa tasavallan presidentti oli Suomesta mukana. Sen huippukokouksen yksi keskeisimpiä anteja oli tämän vahinkorekisterin perustaminen suhteessa Ukrainassa tehtyihin sekä henkilövahinkoihin että materiaalituhoihin. Tämä on ennakkotapaus kansainvälisesti, että me ryhdymme rekisteröimään tällaisia vahinkoja. Kun ne tiedot kerätään tässä vaiheessa, niin aikanaan, kun tämä tilanne saadaan hallintaan, sota loppumaan, tulee kysymys myöskin niiden korvaamisesta, ja silloin tietenkin vastuulliset tahot tässä joutuvat ne korvaamaan. Ja kyseessä on tietenkin Venäjän tekemät sotarikokset, tuhot, ja tietenkään lähtökohtana ei pidä olla se, että Eurooppa maksaa Ukrainan jälleenrakennuksen, vaan siinä on saatava luonnollisesti venäläiset maksamaan sitä. Ja silloin tämä on tärkeää, että meillä on rekisterissä tiedot olemassa kaikista niistä vahingoista. Tämä on aito, toivottavasti ennaltaehkäisevä, vaikuttava asetelma, kun tämäntapaista rekisteriä pystytään synnyttämään.

Sitten tämä kysymys tästä kansalaisyhteiskunnan optimismista, ei-optimismista, siitä, mikä se muutos on Venäjällä. Eihän tässä tietysti mitään muuta ratkaisua loppujen lopuksi tähän Ukrainan sotaan ja Euroopan turvallisuustilanteeseen pitkässä juoksussa voi olla kuin se, että Venäjä tulee muuttumaan. Venäjä on hävittyjen sotien jälkeen muuttunut. Lähdetään Krimin sodasta 1800-luvun puolivälistä, 1905 oli Japanin sota, joka päättyi siihen, että perustuslaillinen monarkia syntyi, ensimmäisen maailmansodan jälkeen tapahtui Venäjän imperiumin loppuminen. Afganistanin sota hävittiin, ja Neuvostoliitto hajosi, ja sitä tässä nyt yritetään epätoivoisesti vielä ylläpitää, rakentaa. Tämäkin sota on hävitty jo, eihän siinä ole vaihtoehtoa, mutta Venäjän täytyy muuttua ennemmin tai myöhemmin.

Ja mikä se optimismi on? Se on vaan sitten historian kulkua. Ei taaksepäin voi tuupata, ja väkisin nämä muutokset tulevat myöskin aikanaan Venäjällä. Miten vaikean tien kautta se tapahtuu, me emme tiedä. Meidän täytyy tukea niitä positiivisia voimia, jotka tämmöistä muutosta voisivat aikaan saada. Kansalaisyhteiskunnalla on ollut suuri merkitys siinä, että tämä Euroopan neuvoston jäsenyys antoi Venäjän kansalaisille yksilöinä mahdollisuuden vedota Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen. Ja sitä minä tässä valitin, että se mahdollisuus tästä nyt menee pois, kansalaisten oikeus saada oikeussuojaa eurooppalaiselta, maailmanlaajuiselta tasolta, kun sitä kotimaassa ehkä ei saada — eikä saadakaan, niin monissa tilanteissa ei saada ollenkaan. Tässä on tietenkin olemassa se valitettava muutos, mikä tässä tuli tapahtuneeksi. Halusin tältä osin täydentää edustaja Kokon puheenvuoroa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko.

16.14 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja Kiljunen piti ansiokkaan historiakuvausten. Mutta ehkä on syytä muistaa, että siinä, missä hävityn Krimin sodan jälkeen Aleksanteri II tsaarina vapautti oloja, hänet salamurhattiin. Sitten hänen poikansa Aleksanteri III juurrutti entisestään Venäjän voimakoneistoa, rajoitti kansalaisoi-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

keuksia. Tämän jälkeen sitten hävityn Japanin sodan seurauksena perustettiin duuma, kansalaisoikeuksia vapautettiin, mutta se lopulta johti oikeastaan koko keisarillisen järjestelmän romahdukseen, kommunismin valtaannousuun. Leninin kaudella yritettiin uutta talouspolitiikkaa, luotiin ehkä kommunistisessa järjestelmässä hieman vapauksia, mutta ne päättyivät hänen jälkeensä taas Stalinin hirmuvaltaan.

Hruštšovin aikana, suojasään aikana, yritettiin oloja vapauttaa. Hänet syrjäytettiin valasta. Tuli Leonid Brežnev'in kausi, joka ehkä monessa suhteessa on ollut Venäjän pysähtyneisyyden aikaa. Hänen jälkeensä oli kaksi heikkoa neuvostojohtajaa. Gorbatsšov nousee valtaan, yrittää uudistuksia, avoimuutta — koko maa sortuu vanhoillisten vallankaappausyritykseen. Boris Jeltsin yrittää Venäjällä demokratiakehitystä, vapauttaa oloja vuonna 93 — taas on kriisi päällä, ja Moskovassa parlamenttitaloa pommitetaan vallankaappauksen seurauksena. Lopulta kehitys johtaa siihen, että vuonna 2000 valtaan astuu KGB-eversti, joka edelleen sitten ryhtyi tiukentamaan kuria.

Ehkä tässä tällainen 150 vuoden historiaperspektiivi antaa vähän ymmärtää sitä, että toive siitä, että Venäjä kehittyisi demokraattiseksi, vapaaksi yhteiskunnaksi, jossa kansalaisilla on vahva rooli... Yleensä se on johtanut, kun niitä vapauksia on annettu, huomattavasti tiukempaan komentoon, koska se valtiojärjestelmä ei tunnu kestävän sitä, että niitä vapauksia annetaan, vaan syntyy kaaos. Tämän ehkä nyt halusin arvoisalle valiokunnan puheenjohtajalle nostaa tässä esille. — Kiitokset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kiljunen.

16.16 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puheenjohtaja! Emme me ala tässä nyt kilpailemaan siitä, kuka tuntee historiaa ja tietysti Venäjän historiaa paremmin. Hyvä, kun tunnettaisiin omakin historiamme kunnolla. Hyvä näin. Oma historia avaa kyllä sen, että tässä suomalaisessakin demokratiassa noin historiallisessa mittakaavassa, kun katsotaan vuosisatoja taaksepäin, aika uudessa ilmiössä me olemme kaikkialla. Ei voi olla niin — ei voi olla niin — että meillä joku etninen ryhmä, joku kansalaisuus on määritelty sellaiseksi, että se on täysin toivoton hyväksymään universaaleja periaatteita sekä ihmisoikeuksien tasolla että myöskin demokratian tasolla, että olisi absoluuttisesti määritelty, että tuohon rodulliseen piirteeseen, tuohon kansalliseen piirteeseen kuuluu se, että ei voida elää avoimessa yhteiskunnassa, jossa kunnioitetaan pluralismia, moniarvoisuutta ja sallitaan myöskin oppositio ja demokratian toimiminen ja kansanvaltaisuus.

Demokratiat ovat hyvin lyhyt historia maailman kehityksen kaaressa — se, miten me olemme yksinvaltaisista järjestelmistä asteittain siirtyneet siihen. Nämä prosessit nyt vain vaativat vuosikymmeniä ja jopa vuosisatoja. Ei siitä Ranskan vallankumouksesta niin pitkä aika ole, kun nämä vapaudet, veljeydet ja tasa-arvoaatteet ovat tulleet Eurooppaan. Luotetaan, että jollakin perspektiivillä tuo meidän naapurikin tulee osaksi tätä eurooppalaista yhteisöä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 12/2023 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

7. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2022

Kertomus K 13/2023 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 3/2023 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 3/2023 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Siellä on ensimmäisenä puheenjohtaja Kiljunen.

Keskustelu

16.18 Kimmo Kiljunen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt tästä tulee yksinpuhelu kohta, ja tämä on vähän huolestuttava ilmiö. [Vilhelm Junnilan välihuuto] Mutta kun valiokunnan puheenjohtajana joutuu nyt esittelemään nämä eri mietinnöt, niin tässä sitä nyt ollaan. Meillä oli Euroopan neuvosto tuossa äsken, ja huolimatta siitä, että edustaja Kokko oli vähän sitä mieltä, että Euroopan neuvostollakin on haasteensa ja vaikeuksia on, niin sen uskaltaa sanoa, kun tässä nyt tulee vielä Ety-järjestön vuosikertomus, eli Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön parlamentaarisen yleiskokouksen vuosikertomus, niin tässä on kyllä nyt valtava ero kahdessa järjestössä.

Euroopan neuvosto aidosti on saanut roolia, jopa kasvattanut turvallisuuspoliittista roolia, jota sillä aikaisemmin ei ole ollut. Se järjestö on siis ihmisoikeusjärjestö. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö on se, joka syntyi Etyk-hengessä täällä. Luotiin uutta Eurooppaa, yhteistä turvallisuuskonseptia Eurooppaan. Tällä hetkellä joudun valitettavasti esittelemään teille ulkoasiainvaliokunnan mietinnön, joka kertoo katastrofaalisesta kriisistä. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö on katastrofaalisessa kriisissä. Se on itse asiassa tällä hetkellä voimaton. Tämä koskee erityisesti pysyvää komiteaa eli sitä hallitusten välistä puolta sen vuoksi, että Venäjä on siellä jäsenenä ja Valko-Venäjäkin on siellä jäsenenä. Koskee koko Eurooppaa. Ja se on pelkkää vastakkainasettelua, demagogista riitelystä, ja se ei kykene tekemään käytännössä lainkaan päätöksiä. Niin fundamentaaliset ristiriidat on tuolla Ety-järjestöllä, joka on Helsingin spiritin pohjalta syntynyt, Wienissä päämajaansa pitävä, että se ei ole pystynyt hyväksymään omaa budjettiaan, eikä sille ole vielä puheenjohtajavaltiota määritelty vuodelle 2024. Me olemme kiinni aivan primääreissä perustavissa asioissa, joita se ei ole kyennyt tekemään. Eikä siellä ole kyetty ylintä johtoa nimittämään. Eli järjestö on ajautunut aivan takalukkotilanteeseen johtuen siitä, että se on avoimessa sisäisessä ristiriitaisuudessa.

Parlamentaarinen yleiskokous, jonka vuosikertomusta me tässä käsittelemme, on hie- man helpommassa asettelmassa, osin sen vuoksi, että Venäjän valtuuskunta ei ole halunnut osallistua sinne tai ole päässyt osallistumaan sinne sanktioiden vuoksi, joita ovat antaneet ne maat, jotka ovat järjestäneet joskus tietyissä tilanteissa parlamentaarisia yleiskokouksia. Mutta senkin tila on jäänyt vähän roikkumaan ilmaan. Siitä tilanteesta se ei kykene toimimaan siinä isossa kehikossa valtavassa kriisissä, jossa Ety-järjestö tällä hetkellä on, kiitos tämän Venäjän aggression, jossa on rikottu sitä Ety-järjestön keskeisintä periaatetta, alueellista koskemattomuutta ja kansallista suvereniteettia. Yksi keskeisimmistä jäsenval-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

tioista, suurimmista jäsenvaltioista, Venäjä, hyökkää naapurimaahan Ukrainaan. Ja tämä on tehnyt mahdottomaksi kaiken sen työn, minkä pohjalle tämä turva-arkkitehtuuri on luotu, joka on perustunut keskinäiselle yhteiselle turvallisuudelle, jossa turvallisuutta ei haeta toisen kustannuksella. Venäjä ei ainoastaan hae turvallisuutta Ukrainan kustannuksella, vaan pommittaa Ukrainaa, sotii Ukrainassa, ikään kuin omista turvallisuustarpeistaan liikkeelle lähtien. Tässä ei ole mitään tekemistä yhteisen turvallisuuden kanssa tällaisessa ajattelutavassa, ei siis mitään tekemistä. Se on brutaalisti vastakkainen sille. Ja sen takia tietysti tämä Etyjin konseptikin on ihan kriisissä tämän perusilmiön vuoksi.

Arvoisa puhemies! Tämä koskettaa Suomea paljon, ei ainoastaan siinä, että Helsinki spirit on se lähtökohta, millä tätä Ety-järjestelmää on ylläpidetty Euroopassa, vaan se koskettaa myöskin sen vuoksi, että 50 vuotta tulee siitä, kun Ety-konferenssikokous pidettiin täällä Helsingissä, 50 vuotta, ja Suomi on jo hyvissä ajoin varannut itselleen puheenjohtajuuden Etyjissä vuodelle 2025. Me puhumme Helsinki +50 -tavoitteista. Ja nyt me emme tiedä, mitä me niillä tavoitteilla tehdään, kun järjestö ei kykene toimimaan. Meillä ei ole yhteistä eurooppalaista turva-arkkitehtuuria olemassa. Tämä on täydellisesti katastrofaalinen asetelma meille kaikille.

Kunniakasta on Suomen kannalta se, että parlamentaarisen yleiskokouksen puheenjohtajaksi on valittu suomalainen kansanedustaja Pia Kauma. Se on arvokasta meille, että Suomessa on vahva rooli ollut kautta aikojen siellä. Useita puheenjohtajia, presidenttejä parlamentaarisessa yleiskokouksessa on ollut meitä suomalaisia aikaisemmassa vaiheessa ja keskeisissä tehtävissä muutenkin siellä. Se on ollut hyvin pitkälle tällainen suomalaisille kuuluva erittäin keskeinen, ja me sillä tavalla koetaan se itsellemme kuuluvaksi, että meidän pääkaupunki on siinä vahvasti läsnä oleva. Ja nyt me olemme tässä tilanteessa, että me emme kykene käytännössä toimimaan.

Tässä on kyllä se, että tietyt osa-alueet Etyjistä toimivat. Se, mikä siellä toimii myöskin parlamentaarisella tasolla hyvin, on vaalitarkkailu. Me kykenemme tarkkailemaan jäsenmaissa vaaleja — huonommin kylläkin näissä muutamissa maissa, enkä rupea niitä nyt tässä yhteydessä enää luettelemaan. Mutta vaalitarkkailuorganisaatio ODIHR toimii, ja sillä on merkitystä. Mutta Etyj-järjestelmän ydin on näissä luottamusta lisäävissä toimissa, asevalvontasopimuksissa ja niiden täytäntöönpanossa, ja tältä puolelta järjestö on käytännössä rojahtanut. Se ei kykene lainkaan toimimaan, tai niistä on vetäydytty. Ne kansainväliset sopimukset, jotka siinä Etyjin taustalla ovat, eivät ole enää voimissaan.

Varsin surullista, arvoisa puhemies, tämän vuosikertomuksen osalta täytyy todeta. Ja nyt me puhutaan järjestöstä, jolla valitettavasti tällaisessa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa, jossa Eurooppa juuri nyt on, on vain tämä viesti annettavissa eduskunnalle ulkoasiainvaliokunnan mietintönä, että tässä täytyy nyt odottaa aikoja parempia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Junnila.

16.24 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Kiitoksia esittelystä valiokunnan puheenjohtaja Kiljuselle. Tosiaankin Helsingin henki on kuollut ja kuopattu nykytilanteessa. Se täytyy kuitenkin mainita Ety-järjestön osalta, että kun sen budjettia ei ole hyväksytty ja kun esimerkiksi Viron puheenjohtajuutta ei ole hyväksytty, niin nämä kaikki liittyvät valitettavasti Venäjään. Vuoden 2024 puheenjohtajamaan osalta tämä todennäköisesti ratkeaa nyt lähiviikkoina pidentämällä näitä toimikausia molemmista päistä. Mutta Ety-järjestön haasteet liittyvät oikeastaan siihen, että tässä kokonaisuudessa on pidetty sekä Venäjä että Val-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

ko-Venäjä mukana ja ei ole siis potkaistu sieltä ulos, ja se ymmärrettävästi hankaloittaa koko järjestön toimintaa. Mutta toisaalta järjestön toimintalogiikka on ollut myös sellainen, että se pyrkii kaikin keinoin ratkaisemaan konflikteja kaikissa tilanteissa, ja silloin voi tulla tällaisia geopoliittisia tilanteita ja suorastaan kriisejä, missä koko läntinen maailma tällä hetkellä rypee.

Arvoisa puhemies! Täällä mainittiin myös tuossa aiemmassa esittelyssä Vuoristo-Karabah ja Armenian tilanne. Tilannehan on se, että Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen silloisten rajalinjausten mukaisesti tuo alue kuuluu kansainvälisoikeudellisesti Azerbaidžanille, vaikka Vuoristo-Karabahissa asuvat asukkaat tässä niin kutsutussa Artsakhin tasavallassa ovat sataprosenttisesti etnisesti armenialaisia. Armenialaisille tämä on tietenkin erittäin vakava paikka. Kaikki muistavat Tsitsernakaberdin muistomerkin Jerevanissa, joka kuvaa armenialaisten kansanmurhaa. Sen ajan tapahtumat ovat erittäin syvästi juurtuneet armenialaiseen yhteiskuntaan. Ja se kaikki, mitä Vuoristo-Karabahissa on tapahtunut, ei ole oikeastaan vaimentanut niitä pelkoja. Eilen illalla noin 13 000 ihmistä oli paennut Vuoristo-Karabahin alueelta Armenian puolelle, aamupäivällä lukema oli jo 28 000, ja nyt viimeimpien tietojen mukaan ollaan jo 45 000–50 000 ihmisessä. Ilmiselvää pelko näillä ihmisillä on edelleen pelko kansanmurhasta, koska Azerbaidžan ei ole sallinut sinne kansainvälisiä tarkkailumissioita. Tämä kokoluokka on myös hyvä ymmärtää. Esimerkiksi Stepanakertissa, joka on ollut suurin kaupunki Vuoristo-Karabahin alueella, on ollut noin 50 000 asukasta, ja nyt jo sen verran tästä 120 000:sta ilmoitetaan paenneen.

Arvoisa puhemies, siirryn puhujakorokkeelle jatkamaan puhetta. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Tämä Armenian tilanne tietenkin koskettaa meidänkin geopoliittista tilannettamme, eikä vähiten syypää siihenkään ole Venäjä. Esimerkiksi ulkoasiainvaliokunta kuulee ensi viikolla kiertävää Etelä-Kaukasian suurlähettilästämme Kirsti Narista. Sen lisäksi Etyjillä on tulossa syysistunto, joka järjestetään Jerevanissa, siis tässä tilanteessa marraskuussa Jerevanissa. Senkin vuoksi järjestön rooli varmasti tässä korostuu. Ja vaikka Turkilla ja Pašinjanin hallinnollakin on tässä jotakin roolia, niin kyllä nämä erittäin vahvasti kertovat edelleen Venäjän luotettavuudesta näissä kansainvälisissä kentissä. Jos mietitään: Armenialla on ollut CSTO:n puolustussopimus Venäjän kanssa, joka ei ole johtanut minkäännäköisiin tekoihin ennen vuotta 2020, jolloin sovittiin tämä väliaikainen rauhantila. Silloin Venäjä lupautui suojelemaan Karabahissa eläviä armenialaisia sekä pitämään Laçinin käytävän auki, jotta armenialaisilla on vapaa kulku esimerkiksi Jerevanista Gorisin kautta Stepanakertiin. Kuten tiedämme, kymmenen kuukautta ollaan oltu siinä tilassa, että tuo käytävä on ollut suljettu. Edes ruokaa, juomaa, mitään ei ole voitu sinne kuljettaa — kymmenen kuukautta, aivan järkyttävä humanitaarinen kriisi ollut alueella. Se kertoo Venäjän luotettavuudesta tässä tilanteessa, että nyt kun Azerbaidžan jälleen osoitti aggressiotaan ja otti tuon alueen haltuunsa, niin vasta sitten myöhemmässä vaiheessa venäläiset niin kutsutut rauhanturvaajat ovat ryhtyneet aktivoitumaan. Mutta haluan tuoda tämän sen vuoksi esiin, että pitää ymmärtää myös Armenian Sjunik'in alue, joka asettuu tähän Nahitševanin ja Azerbaidžanin muun alueen väliin — se on edelleen Azerbaidžanin kohteena. Siitä kertovat esimerkiksi heidän uutisensa, joissa he ovat alkaneet käyttää siitä turkinkielistä nimeä, vaikka Iran sitten itsessään vastustaa tätä, koska he haluaisivat pitää tämän raja-alueen Armenian kanssa myös kaupallisista syistä.

Arvoisa puhemies! Armenian ystävyysryhmä myös jatkaa eduskunnassa toimintaansa. Järjestäytymiskokous on 10. lokakuuta, siihen saatte kutsun lähiaikoina.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

Ja lopuksi todettakoon vielä, että Etyjin valtuuskunta osallistuu myös Puolan parlamenttivaalien tarkkailuun lokakuun puolivälissä.

Ja nyt tässä vaiheessa Armenian osalta olisi erittäin tärkeää puuttua tähän Saksan tekemään aloitteeseen, jotta saataisiin kansainväliset tarkkailumissiot tuolle alueelle, jotta saadaan sitä pelkotilaa Karabahin armenialaisten puolesta lievennettyä ja oikeasti huolehdittua siitä, että siellä ei tapahdu ihmisoikeusrikkomuksia. Kaikkien etuhan olisi se, että ihmiset voisivat pysyä kotonaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko.

16.31 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Voin täysin yhtyä valiokunnan puheenjohtaja Kiljusen näkemyksiin Etyjin roolin heikentymisestä Venäjän aggressiivisen hyökkäyssodan aikana. Oikeastaan ne Helsingin päätösasiakirjan periaatteet, mitkä ehkä käynnistivät sen kehityksen, joka sitten lopulta johti Itä-Euroopan vapautumiseen ja kansalaisyhteiskuntien vahvistumiseen myös Neuvostoliiton alueella, on kyllä totaalisesti hylätty — myös periaatteet voimankäytöstä pidättäytymisestä ja konfliktien rauhanomaisesta ratkaisemisesta. Oikeastaan kuvaavaa on se, että tässä tilanteessa neuvotteleminen, niin ylevä periaate kuin se diplomatiassa onkin, tuntuu olevan tässä konfliktissa mahdotonta, jos osapuolten näkemykset tilanteesta eroavat täysin.

Venäjähän yrittää tuhoamissodalla Ukrainassa oikeastaan hävittää ukrainalaisen kulttuurin, kieltää Ukrainan ja ukrainalaisten valtiollisen olemassaolon. Miten tällaisessa tilanteessa pystyy oikeastaan käymään neuvotteluita, jotka olisivat rakentavia ja katsoisivat tulevaisuutta kohti? Oikeastaan ainoa tie kestävään rauhaan ja oikeastaan niiden Helsingin päätösasiakirjan periaatteiden palauttamiseen kulkee sen kautta, että Ukraina voittaa sodan ja työntää Venäjän federaation miehitysarmeijan pois Ukrainan kansainvälisesti tunnustettujen rajojen sisäpuolelta Krim mukaan lukien.

Valiokunnan puheenjohtaja nosti esille edustaja Kauman roolin Etyjin varapuheenjohtajistossa. Itse nostaisin esille hänen toimimisensa Keski-Aasian erityisedustajana. Siellä on ehkä nykyisessä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa auennut uudenlaisia mahdollisuuksia — vähän viitaten äskeisen puhujan nostoon muun muassa tästä kollektiivisen turvallisuusjärjestelmän heikkoudesta, joka on näkynyt nyt myös Vuoristo-Karabahin konfliktissa. Oikeastaan Kazakstan ja monet muut Keski-Aasian tasavallat ovat tehneet jo pesäeroa Moskovan näkökulmiin liittyen muun muassa Ukrainassa käytävään sotaan. Ehkä positiivisena merkinä oli YK:n yleiskokouksessa Yhdysvaltain presidentin ja viiden Keski-Aasian entisen neuvostotasavallan yhteinen tapaaminen ja keskusteluyhteys ottaen vielä huomioon sen, että Venäjän heikentyminen alueella on nähtävästi alkanut saada Kiinan entisestään kiinnostumaan vaikutusvaltansa lisäämisestä. Se, kuinka hyvin Suomi, Etyj ja läntinen eurooppalainen yhteisö pystyvät olemaan tässä prosessissa mukana, on nähdäkseni myös Euroopan turvallisuudelle etu.

Oikeastaan siitä Etyjin roolin vahvistamisesta: Kuultiin, miten ehkä tämä päätöksentekokyky on heikentynyt johtuen siitä, että Venäjä on edelleen tiiviisti mukana, toisin kuin Euroopan neuvostossa. Ehkä se suurin arvo, minkä Etyj voi tuoda, on nimenomaan vaalitarkkailujen kautta ja myös siinä, että siellä ovat vahvasti mukana myös läntiset maat tarkkailujen kohteina, kuten vaikka nyt toimintakertomuksessa nähdään, että Suomen valtuuskunta osallistui aktiivisesti Yhdysvaltain välivaalien tarkkailuoperaatioon, minkä Etyj jär-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

jesti yhdessä muiden organisaatioiden kanssa. Oikeastaan tämä on se keskeisin keino, mihin nimenomaisesti sekä Etyjin että toisaalta myös Euroopan neuvoston tulee suunnata resursseja, että saadaan oikeasti sitä demokratiaa juurrutettua. Niin kuin äskeisessä puheessa kuultiin, demokratia on pitkä prosessi eikä se synny tyhjiössä, vaan sitä täytyy vaalia, ja siinä mielessä näiden vaalitarkkailumissioiden merkitystä ei pidä väheksyä, koskivat ne sitten presidentinvaaleja, parlamenttivaaleja tai alue- ja paikallisvaaleja, joita Euroopan neuvoston aluekongressi hoitaa. Toivottavasti myös mahdollisimman moni suomalainen parlamentaarikko antaa niihin oman panoksensa ja osallistuu niihin aktiivisesti tällä vaalikaudella. — Kiitokset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen.

16.35 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Haluaisin hieman jatkaa näistä puheen- vuoroista — kiitos, edustaja Kokko ja edustaja Junnila, hyvistä ja täydentävistä puheen- vuoroista mitä suurimmassa määrin. Edustaja Junnila nosti esille sen, että Etyjin puheen- johtajuuskiistaan olisi löytymässä ratkaisu, niin että ennen kuin vuosi 2023 päättyy, saat- aiin puheenjohtaja Etyjille vuodeksi 2024. Kuten todettiin, Suomi on sitten 2025 puheen- johtajana, ja yksi nahkapäätöshän tässä on ollut juuri se, minkä edustaja Junnila sanoi, että nykyinen puheenjohtaja jatkaisi esimerkiksi ensi vuoden puoliväliin ja sitten Suomi aloit- taisi sen puheenjohtajuutensa jo etuajassa, mikä vain loisi kovemman paineen tietysti Suo- men suuntaan — joka sinänsä otetaan kyllä vastaan, kyllä meidän suomalaiset hartiat sen kestävätkä ottaa, mutta kun agenda on vähän ilmassa, niin on hieman hankaluutta.

Täällähän oli keskustelun alla se kysymys, että kun Venäjä erotettiin Euroopan neuvos- tosta, niin onhan pohdittu myöskin Venäjän roolia YK:ssa ja Venäjän roolia myöskin Etyj- järjestössä, pitäisikö Venäjä niistä erottaa. Se erohan näissä järjestöissä on, että kun YK:n tehtävänä on vastata kansainvälisestä turvallisuudesta — se on sen ykköstehtävä, se on sen turvallisuusneuvoston tasolle määritelty tehtävä — ja Etyjin tehtävä on taas vuorostaan luoda eurooppalaista turva-arkkitehtuuria ja luoda ne yhteiset pelisäännöt Euroopan tasol- la, niin siinä on eri kulma kuin Euroopan neuvostolla, joka on ihmisoikeusjärjestö. Euroo- pan neuvosto on arvojärjestö, primäärisesti arvojärjestö, ja sen takia Venäjän erottaminen oli täysin väistämätön lopputulema näistä ihmisoikeusrikoksista, mihin Venäjä on nyt syyllistynyt. Eikä ainoastaan ihmisoikeusrikoksista vaan tietysti myöskin sotarikoksista. Eli tämä on suoraan siitä seurannainen.

Sen sijaan näistä turvallisuusjärjestöistä erottaminen: Siellä ei ole pykälää olemassa, kuinka tämä erottaminen tehtäisiin. Se on juridisesti vähän ongelma, kun ei ole sellaista py- kälää olemassa, mihin se erottaminen voisi perustua. Ja pelkkä poliittinen tahto on vaikea löytää osittain sen vuoksi, että jokainen kuitenkin pohtii, että viime kädessä monenkeski- nen turvayhteisö on se, jonka pitäisi luoda ne yhteiset pelisäännöt, joilla kaikki yhdessä sit- ten aikanaan tullaan toimimaan. Nyt niitä joku rikkoo brutaalisti, mutta se, kuinka löyde- tään se yhteisymmärrys, on väline diplomatialle, löytää se keskusteluyhteys ja löytää se ta- pa, miten tätä ratkotaan muuten kuin voimapolitiikalla. Tämä on nyt se iso kysymys, ja sen takia tässä ei ole ihan niin helppoa.

Edustaja Junnila on Armenian ystävyysryhmän puheenjohtajana täällä eduskunnassa, ja itse kun olen Armenia-raportööri tuolla Euroopan neuvostossa, niin muutaman sanan sa-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

noisin tästä karmeasta tilanteesta, josta liian vähän Suomessa puhutaan, mikä on käynnissä tällä hetkellä Nagorno-Karabahin osalta:

Nyt yksi röyhkeys, ihmisoikeusrikoksia, joita tässä nyt on potentiaalisesti ilmassa ja myöskin tehty, jää nyt Ukrainan sodan varjoon. On selvää, että meidän pitää puhua Ukrainasta, en yhtään sitä vähättele, mutta sen siivekkeellä, sen taustalla ja varjossa tehdään Euroopassa muita rikoksia.

Itse olen käynyt siinä Laçının corridorilla. Olen käynyt näkemässä sen kulkuväylän, mikä potentiaalisesti on sieltä enklaavialueelta, mikä Vuoristo-Karabahin seutu on Azerbaidžanin sisällä, armenialaisalue, ja se on aidosti kiinni. Se on aidosti kiinni, ja siinä on aidosti ollut se tehtävä venäläisillä — täällä käytetään tätä termiä — niin sanotuilla rauhanturvaajilla pitää se kulkutie auki, niin että Armeniasta olisi yhteys sinne Vuoristo-Karabahiin ja armenialaisväestö voisi olla keskenään tekemisissä sillä alueella, ja se on suljettu venäläisten toimesta. Toinen tehtävä venäläisillä oli suojata Nagorno-Karabahissa asuvan armenialaisväestön turvallisuus, vaikka se alue kansainvälisoikeudellisesti kuuluukin Azerbaidžaniin. Rauhanturvaajat eivät ole suojanneet heidän turvallisuuttaan siellä Nagorno-Karabahin alueella, mutta se, mitä rauhanturvaajat tällä hetkellä tekevät, on että he avittavat tätä evakuoitiprosessia. He osallistuvat siihen aktiivisesti, ja, arvoisa puhemies, se on Azerbaidžanin tavoite. Azerbaidžanin aito tavoite myöskin niillä pommituksilla, mitä he ovat tehneet, on tyhjentää se alue armenialaisväestöstä ja ottaa se sitä kautta hallintaan, tuhota koko se armenialainen historia sieltä historiallisine muistomerkkeineen, kulttuurirakennuksineen kaikkineen. [Vilhelm Junnilan välihuuto] — Tässä voidaan käyttää erilaisia vertauksia historiasta, miten näitä puhdistuksia tehdään. — Etninen puhdistus on ihan siinä lähellä, ja ymmärrän, että väestö lähtee sieltä, evakuoituu, pakenee, pakenee ja pakenee, kun heillä ei ole suojaa.

Tässä on toinen ulottuvuus, arvoisa puhemies, haluaisin sen vielä sanoa, joka tässä täytyy nähdä, ihan aidosti nähdä: se on Armenian asema itsessään ja koko Kaukasuksen asema itsessään, ja siinä on Venäjällä iso rooli. Me tiedämme, että Georgian johto on tällä hetkellä eri mieltä kuin väestö, ja siinä on epäselvyyttä, miten Georgia suhtautuu näihin Venäjänkin rikoksiin, mitä Venäjä tekee Ukrainassa. Vielä suurempi ongelma on Armenia sinänsä: Pašinjan on siellä pääministerinä, ja Pašinjanin hallinto on demokratisoinut yhteiskuntaa aidosti. Muun muassa Kollektiivinen turvajärjestö, siis jota Venäjä johtaa, ei ole pystynyt sotaharjoituksiaan pitämään enää Armeniassa, kuten tähän saakka. Selkeästi on nähtävissä se, että tämän muutoksen, mitä nyt Nagorno-Karabahissa tapahtuu, yksi jälkiseuraus tulee olemaan — tulette näkemään — hallituksen vaihdos Armeniassa. Jerevanissa on tällä hetkellä isoja mielenosoituksia, jotka selvästi myöskin ovat ulkoa organisoituja, me pystytään se näkemään. Niiden tavoitteena on vaihtaa Pašinjanin hallinto siellä toisentyypiseen hallintoon, ja siinä mielessä koko Kaukasuksen geopolittinen konteksti on nyt muuttumassa, aidosti muuttumassa, ja me emme näe sitä, kun me kiinnitämme huomiota tällä hetkellä Ukrainaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vielä edustaja Junnila.

16.42 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Jatkan tuosta, mihin valiokunnan puheenjohtaja jäi.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

Se todellakin pitää paikkansa, että pitkin Armeniaa, mutta erityisesti Jerevanissa on tällä hetkellä mielenosoituksia pääministeri Pašinjan vastaan. Hänen asemansahan on merkittävästi heikentynyt tässä tilanteessa. Mutta tämä on toisaalta ollut Venäjän tavoitteena, eli suuri osa näistä agitoinneista, mitkä kohdistuvat maan hallitusta vastaan, on tavalla tai toisella sidoksissa Venäjään ja sen toimintaan. Senkin vuoksi on hyvin tärkeää, että tämäkin asia saa myös lännessä enemmän painoarvoa ja näkyvyyttä.

Täytyy kuitenkin muistaa, että vaikka siellä tulisi jonkinasteinen hallitusvaihdos, se ei välttämättä tarkoita, että ihmiset haluaisivat tarttua siihen vaihtoehtoon, mitä venäläismieliset siellä tarjoavat. Pašinjanhan ei ole monellekaan ollut, ei edes vuoden 2021 parlamenttivaaleissa, missä itsekkin olin Sjunik’issa tarkkailemassa, ykkösvaihtoehto. Mutta kun ei oikeastaan ole ollut muita vaihtoehtoja niin sanotusti tältä länsimieliseltä ja armenialaisten nationalistiselta puolelta, niin se on myös tarkoittanut sitä, että enemmän tai vähemmän ihmiset ovat silloin toimineet vastoin sitä asetelmaa, mitä Venäjä ja muutamat muut maat ovat sinne yrittäneet asettaa. Voi hyvin olla mahdollista, että tämä ei johda kuitenkaan sellaiseen geopoliittiseen katastrofiin tässä tilanteessa, vaikka Pašinjan joutuisi siitä väistymään, että sinne silloin tulisi mikään niin sanotusti Putinin nukkejohtaja siihen asemaan. En näe sitä tässä tilanteessa vielä mahdollisena.

Se täytyy muistaa, että Pašinjan teki aika kovia ratkaisuja. Armenia ei lähettänyt omaa armeijaansa tukemaan Artsakhin tasavaltaan eli Vuoristo-Karabahiin, ja siinä oli tietenkin laskelmoitu se, että sillä yhteiskunnalla ei ollut siihen yksinkertaisesti varaa. Käytännössä heillä ei olisi ollut mahdollisuutta vastustaa Azerbaidžanin armeijaa siinä tilanteessa. Se olisi voinut olla Armenialle jopa kohtalonkysymys, jos he olisivat silloin asettuneet sotaan. Toisaalta tämä vahvistaa sitten Armenian muuta yhteiskuntaa, koska heillä on kuitenkin toimiva armeija ja yhteiskuntajärjestys edelleen olemassa.

Kyllä tässä toiveita on rauhanomaisesta ratkaisusta, mutta se edellyttää myös länsimailta arvovyhteisöltä paljon suurempaa roolia. Se edellyttää suurempaa roolia niin Yhdysvalloilta, Saksalta kuin erityisesti Ranskalta, jossa on hyvin suuri armenialainen diaspora, ja heillä on perinteisesti ollut erittäin vaikutusvaltaiset välit Armenian tilanteeseen. Hyvin vaikea tätä on tässä tilanteessa ennustaa, mutta kannattaa ehdottomasti seurata, mitä Armeniassa tapahtuu.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 13/2023 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

8. Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2022

Kertomus K 18/2023 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin 22.9.2023 pidetyssä täysistunnossa, ja nyt keskustelu siis jatkuu. — Ensimmäisen puheenvuoron käyttää Räsänen, Joona.

Keskustelu

16.46 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Pankkivaltuuston kertomuksen keskeisin havaintohan liittyy tähän muuttuneeseen toimintaympäristöön, joka meidän korkomaailmassa on tapahtunut, ja niihin valtaviin vaikutuksiin, joita nyt sitten korkopolitiikan muutoksella on ollut. Paitsi että tämä vaikuttaa Suomen Pankin toimintaan, jo ihan siihen Suomen Pankin tulokseen ja sitä kautta valtiolle tuloutettaviin mahdollisiin osinkoihin, niin totta kai myös jokainen kuluttaja on nähnyt tämän korkopolitiikan vaikutuksen omassa arjessaan. Tässä pankkivaltuuston kertomuksessahan pitkälti käsitellään myös sitä, mikä on niin näiden kallistuneiden korkojen kuin ylipäättänsä inflaation vaikutus ostovoimaan ja varsinkin siitä näkökulmasta, että kansalaisten kulutus on ollut pitkälti se draiveri, jolla suomalaisen yhteiskunnan taloutta on pidetty pystyssä, ja itse asiassa yksityisen kulutuksen varaan lasketaan myös aika paljon näissä tulevien vuosien arvioissa, kun katsotaan tätä meidän talouden kehitystä. Nyt todella tässä muuttuvassa tilanteessa uhkaa sitten käydä niin, että tämä vääjäämättä hidastaa yksityisen kulutuksen kasvua, ja sillä on toki myös taloudellisesti isoja vaikutuksia. Nyt kun varsinkin tämä vaikeutuva suhdanne vielä tätä vaikeuttaa elikkä on ennakoitavissa, että työllisyyden kasvu ainakin on pysähtynyt ja toisaalta varmasti työttömyys tulee tässä kasvamaan, niin siltäkin osin tämä suhdannepoliittikka yhdistettynä tähän kasvaneeseen inflaatioon ja korkeisiin korkoihin on todella vaikea tilanne kokonaisuudessaan Suomelle. Tätäkin kokonaisuutta tuossa kertomuksessa läpivalaistaan. Kun katsotaan vaikka näitä uusimpia Suomen Pankin ennusteita, niin todella Suomen Pankkikin on jo näissä syyskuun väliennusteissaan todennut, että taantumassa olemme.

Arvoisa puhemies! Ehkä keskeinen havainto sitten tästä kaikestahan on se, että nyt olisi suurta viisautta meidän poliittisten päätöksentekijöiden miettiä, millä tavalla vastaamme siihen tilanteeseen, elikkä toisaalta siihen, että elinkustannukset ovat kasvaneet, toisaalta siihen, että ihmisten ostovoima on heikentynyt, ja toisaalta sitten siihen, millä pidämme tässä vaikeutuvassa suhdannetilanteessa työllisyydestä hyvää huolta. Senpä takia on tärkeää miettiä, että ne toimenpiteet, joita valitaan, olivat ne sitten täällä veropuolella tai menojen puolella, eivät ainakaan pahentaisi tätä tilannetta. Senpä takia saamme nyt nähdä, miten esimerkiksi nämä tulevat leikkaukset tulevat suhdannepoliittisesti vaikuttamaan. Uskaltaisinkin ennakoida, että niillä tulee kyllä olemaan tätä suhdannetta itse asiassa kiihdyttävä vaikutus, mikä tietenkään ei ole hyvä asia.

Sen sijaan täytyy hallitukselle sanoa, että tällä veropolitiikalla puolestaan totta kai on ihmisten ostovoimaan myönteinen vaikutus. On hyvä, että Työllisyysrahastosta hyvän työllisyystilanteen johdosta pystytään myös vakuutusmaksuja alentamaan, [Puhemies koputtaa] ja sillä on toki toivon mukaan myös suhdanteeseen myönteinen vaikutus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä poissa, edustaja Reijonen poissa.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

9. Lakialoite laiksi rikoslain 47 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 4/2023 vp Kim Berg sd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Edustaja Berg tulee esittelemään. Olkaapa hyvä.

Keskustelu

16.49 **Kim Berg sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen jättänyt 33 kansanedustajan allekirjoittaman lakialoitteen alipalkkauksen kriminalisoimiseksi. Jätin saman aloitteen myös juuri ennen viime hallituskauden loppua, mutta tärkeän asian esillä pitämissä päätin jättää tämän lakialoitteen nyt uudestaan.

Hallitusohjelma sisältää sinällään hyviä kirjauksia työperäiseen hyväksikäyttöön puuttumisesta, mutta muun muassa alipalkkauksen kriminalisointi sieltä puuttuu kokonaan. Myös edustajakollega Suhosen aloite järjestökanneoikeudesta olisi hyvä viedä eteenpäin, ja yhdessä alipalkkauksen kriminalisoinnin kanssa ne muodostaisivat vahvan selkänöjan työperäiseen hyväksikäyttöön puuttumiselle.

Arvoisa puhemies! Alipalkkauksen eli liian pienen palkan maksamisen kriminalisointi on tärkeä toimi suojaamaan erityisesti työelämässä haavoittuvassa asemassa olevia työntekijöitä. Tällöin kyse voi olla paitsi ulkomaalaisista työntekijöistä myös esimerkiksi nuorisista tai vammaisista työntekijöistä. Epärehelliset toimijat voivat käyttää hyväkseen työntekijöiden tietämättömyyttä oikeuksistaan tai epävarmuutta asioiden esille nostamisesta. Tällainen menettely, jossa toisia erehdyttämällä haetaan omaa etua, ei sovi suomalaiseen työelämään ja voi rapauttaa sen kohteeksi joutuvien luottamusta työmarkkinoihin ja yhteiskuntaan yleisesti.

Alipalkkauksen kriminalisointi ei kuitenkaan kohdistu ainoastaan työntekijään, vaan se tarjoaa turvaa myös rehellisesti toimiville yrittäjille. Alipalkkauksella haetaan kilpailuetua ja alipalkkaus vääristää markkinoita. Yhteisiä, sovittuja pelisääntöjä noudattavien toimijoiden etu on, että epärehellisesti toimivat tahot saadaan kuriin. Tämä voi lisäksi nostaa kynnystä yrittää epärehellisiä keinoja, kun todennäköisyys kiinnijäämiseen kasvaa ja riski sanktioiden saamiseen on todellinen.

Arvoisa puhemies! SAK:n eduskuntavaalitutkimuksessa kysyttiin alipalkkauksen kriminalisoimisesta. Tulos oli häkellyttävä, sillä vastaajista peräti 87 prosenttia kannatti alipalkkauksen tekemistä rangaistavaksi. Myös Palvelualojen ammattiliitto PAMin aikaisemmin tekemässä selvityksessä alipalkkauksen kriminalisointi sai suurta kannatusta. Silloin vastaajista 82 prosenttia oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että tilanteet, joissa maksetaan työntekijälle työehtosopimuksen alittavaa palkkaa, tulisi kriminalisoida ja maksaja tuomita rikoksesta. Selvityksessä oli kartoitettu erikseen myös eri ikäryhmien näkemystä alipalkkauksen kriminalisoimisesta. Johtajista jopa 81 prosenttia ja yrittäjistäkin yli

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

puolet, 64 prosenttia, kannatti kriminalisointia. Kyselyiden perusteella tulos on siis kohtuullisen yksiselitteinen ja vain harva vastustaa alipalkkauksen kriminalisointia.

Arvoisa puhemies! Ongelmat eivät poistu, jos niitä ei yritetäkään poistaa ja niille ei yritetäkään tehdä mitään. Suomessa on noussut enenevässä määrin esille tapauksia, joissa työntekijöitä on hyväksikäytetty. Sen takia alipalkkauksen kriminalisointia olisi nyt korkea aika edistää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto poissa. — Edustaja Suhonen.

16.53 Timo Suhonen sd: Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelussa on nyt varsin hyvä ja tarpeellinen lakialoite, jota tervehdin suurella ilolla. Kiitän edustaja Bergiä hyvin valmistellusta lakialoitteesta. Aloitteen perustelutekstissä on loistavasti tuotu esiin merkittäviä yhteiskunnallisia sekä työmarkkinoita vahvistavia vaikutuksia:

”Alipalkkauksesta kilpailuetua hakevat yritykset vääristävät markkinoita ja vaikeuttavat rehellisten yritysten toimintaa. Ne yritykset, jotka eivät noudata sovittuja pelisääntöjä, on saatava kuriin. Useimmiten alipalkkaus kohdistuu lisäksi niihin työntekijöihin, jotka eivät tunne oikeuksiaan tai arastelevat kysyä niiden perään, eli nuoriin ja maahanmuuttajiin. Ammattiliitot saavat päivittäin kyselyjä alipalkkauksesta, ja hoidettavina on jatkuvasti saatoja riitoja.

Alipalkkauksen kriminalisoinnilla on laaja kansan tuki. Selvityksen mukaan 82 prosenttia suomalaisista aikuista on täysin tai jokseenkin samaa mieltä, että tilanteet, joissa maksetaan työntekijälle alan työehtosopimuksen määräykset alittavaa palkkaa, tulisi kriminalisoida ja maksaja tuomita rikoksesta. Työntekijöistä 91 prosenttia ja jopa johtajista 81 prosenttia kannattaa kriminalisointia. Myös selkeä enemmistö yrittäjistä, 64 prosenttia, piti kriminalisointia tarpeellisenä. Alipalkkauksen puuttumisen tunnistetaan edistävän myös reilua kilpailua ja olevan elinkeinoelämän etu.”

Arvoisa puhemies! Haluan myös kysyä sekä samalla kannustaa varsinkin hallituspuolue perussuomalaisien edustajia. Mitä te haluatte suomalaisille työmarkkinoille? Haluatteko te tukea sitä, että duunareita on mahdollista työllistää niin sanotusti polkuhinnoilla ja alle työehtosopimusten? Haluatteko te tukea yrityksiä, jotka polkevat työntekijöiden sopimusten ja lain mukaista palkkaa? Toivon siis, että nyt teillä on hyvä mahdollisuus asettua tämän tärkeän aloitteen taakse, tukea sitä ja päätöksenteolla varmistaa historiallisen lakimuutoksen toteutus, joka on myös sen pohjoismaisen mallin mukainen. Te, arvoisat hallituksen kansanedustajat, voitte vaikuttaa siihen, että jatkossa yhteiskunnassamme palkansaajan oikeudet toteutuvat paremmin ja että vilunkia harrastavat työnantajat joutuvat miettimään tarkkaan, kannattaako.

Lopuksi on vielä todettava se, että hallitusohjelmassanne on kirjaus: ”Suomalaisten työmarkkinoiden mainetta parannetaan puuttumalla aktiivisesti ja ennakoiden työmarkkinoilla esiintyviin väärinkäytöksiin.” Tämä aloite tukee tekstiänne sataprosenttisesti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Partanen.

16.56 Karoliina Partanen kok: Arvoisa rouva puhemies! Yksi lakialoitteen perusteista on se, että käytännön valvonnasta vastaavien työsuojelutarkastajien mukaan työsuojeluvii-

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

ranomaisen toimivaltuuksia on parannettava niin, että alipalkkaustilanteissa voitaisiin antaa velvoittava päätös eli kehoitus työnantajalle. Edelleen aloitteen mukaan kehotuksen lisäksi työnantajalle tulisi voida antaa uhkasakko sen seurauksena, että työnantaja ei noudata määräystä korjata työehtosopimuksessa sovittua alhaisempaa palkkaa.

Luettuani aloitteen perustelut jäin ihmettelemään, onko aloitteen laatijalta ja sen allekirjoittaneilta jäänyt huomaamatta, että kyseinen puute lainsäädännöstä on korjattu kesällä 2023 voimaan tulleella lainsäädäntömuutoksella. Työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojelutoiminnasta annetun lain 3 luvun 13 §:ää muutettiin 1.7.2023 voimaan tulleella lainsäädännöllä siten, että jatkossa työsuojeluviranomainen voi velvoittaa työnantajan viime kädessä sakon uhalla maksamaan lainmukaista palkkaa. Ennen 1.7. voimaan tullutta lakia työsuojeluviranomaisten toimivaltaa oli rajoitettu näissä kysymyksissä ohjauksen tasolle. Tällä jo tehdyllä toimivallan laajennuksella pyritään puuttumaan nimenomaisesti tilanteisiin, joissa maksetaan työehtosopimusta alhaisempaa palkkaa. Aiemmin tilanteiden tehokas valvonta on ollut sidonnainen epäiltyyn syrjintään. Nyt tehdyn muutoksen johdosta lainvastaisuuksiin pystytään puuttumaan jo huomattavasti tehokkaammin. Muutos syö pohjaa ja perusteluita nyt tehdyltä lakialoitteelta huomattavasti.

Arvoisa rouva puhemies! Aloitteen perusteluissa viitataan myös oikeusministeriön yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa tilaamaan selvitykseen ”Vakavaan alipalkkaukseen perustuva työntekijöiden hyväksikäyttö ja siihen reagointi: Rikosoikeudellinen selvitys”. Lainsäädännön kehittämisen yhteydessä arvioitiin, onko tarpeen kriminalisoida alipalkkaustilanteet myös muissa kuin syrjintä- ja hyväksikäyttötilanteissa. Selvitystyössä havaittiin, että alipalkkaustilanteisiin voivat jo nykyisellään tulla sovellettaviksi rikoslain 36 luvun petos- ja kiskontarikokset. Näillä arvioitiin olevan riittävä suojaava vaikutus, kun tällaiset teot vain saadaan tehokkaasti tuotua esitutkintaviranomaisen tutkittaviksi ja sitä kautta rikosprosessiin. Tätä tarkoitusta varten työsuojeluviranomaisen ilmoitusvelvollisuutta laajennettiin koskemaan myös näitä rikosnimikkeitä. Näissä asioissa työsuojeluviranomaisella on 1.7.2023 voimaan tulleen lain mukaan ilmoitusvelvollisuus ja puolueeton asiantuntijarooli rikosprosesseissa, kuten aloitteessa todetaankin.

Tutkimushavaintojen lisäksi selvityksessä esitetään suosituksia toimenpiteiksi. Kiskontan ja petoksen rikostunnusmerkistöjä on selvityksen mukaan perusteltua soveltaa nykyistä enemmän vakavissa alipalkkaustilanteissa. Poliisin, syyttäjien ja tuomioistuinten asiantuntemusta pitäisi vahvistaa koulutuksen avulla. Myös tulee lisätä ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden tietoisuutta oikeuksistaan, kohdentaa työperäisen hyväksikäytön valvontaan ja tutkintaan riittävät resurssit sekä kehittää työperäistä hyväksikäyttöä kohtaavien ja selvittävien viranomaisten välistä tiedonvaihtoa. Lisäksi selvityksessä ehdotetaan pitkän tähtäimen toimenpiteitä esimerkiksi lainsäädännön kehittämiseksi. Selvitys ei kuitenkaan lähde siitä, että alipalkkaus tulisi kriminalisoida nyt esitetyn aloitteen mukaisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Uskon, että aloitteentekijöiltä on jäänyt huomaamatta tämä lainmuutos ja sen vaikutus työntekijöiden oikeuksien parantamiseen ja oikeusturvaan. Annetaan nyt viranomaisille mahdollisuus tehdä työtä juuri tehtyjen lainmuutoksien perusteella eikä lisätä turhaa päällekkäistä sääntelyä ja kuluteta oikeuslaitoksen resursseja. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Räsänen, Joona.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

17.01 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Pelisääntöjen noudattaminen on kaikkien toimijoiden etu, koska jos niitä pelisääntöjä ei noudata, niin siitähän hyöttyy aina vain se taho, joka vilunkia haluaa pelata, ja sitä kautta totta kai kaikki hekin, jotka sitten näitä pelisääntöjä noudattavat. Tämähän on se keskeinen periaate, mistä tänäänkin olemme keskustelemassa: on rehellisen yrittäjän ja palkansaajan etu, että kaikki toimisivat jämptisti. Kun me tiedämme, että valitettavasti näin kaikki eivät tee, niin silloin tarvitaan myös lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, jotta tätä tilannetta voidaan muuttaa ja jotta voidaan huolehtia siitä, että kilpailua ei tehdä esimerkiksi täällä palkkojen puolella siten, että pyritäisiin maksamaan työehtosopimuksia pienempiä palkkoja sen takia, että saataisiin itselle kilpailuetua. Tästä on lähdetty. Tämähän on nähty monissa niissä julkisuuteenkin tulleissa esimerkeissä, jotka edelleen koskettavat esimerkiksi työperäistä hyväksikäyttöä, josta edelleen erittäin valitettavia tarinoita olemme kuulleet.

Arvoisa puhemies! Niin kuin täällä tänään on jo viitattu, tässä asiassahan edellinen hallitus teki jo toimenpiteitä oikeaan suuntaan. Tätä on tehostettu, ja viranomaisille on tuotu uusia toimintavaltuuksia, ja hyvä niin. Ja nyt, arvoisa puhemies, on paikallaan, että tässä työssä edetään vielä eteenpäin, ja siltä osin voin kyllä lämpimästi kannattaa edustaja Bergin tekemää aloitetta. Tällä päästäisiin vieläkin eteenpäin ja todella pystyttäisiin kitkemään niitä väärinkäytöksiä, joita alipalkkaukseen liittyy.

Arvoisa puhemies! Keskeinen kysymyshän kuuluu, että jos joku sitten tällaista vilunkipeliä harjoittaa, niin tuleeko siitä erikseen rangaista. Yksiselitteisesti mielestämme tulee rangaista, ja senpä takia kannatan edustaja Bergin tekemää lakialoitetta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja seuraavaksi edustaja Peltonen, poissa. — Edustaja Perholehto.

17.03 Pinja Perholehto sd: Arvoisa puhemies! Työllä on valtava merkitys niin ihmisille, yrityksille kuin yhteiskunnalle laajemminkin. Toiassa vietetään iso osa elämästä, ja se on monelle perusta, jonka varaan rakennetaan todella paljon. Työn tulisi siksi turvata kohtuullinen elämänlaatu ja taloudellinen turva. Jokaisella Suomessa pitäisi olla oikeus sellaiseen työhön, joka ei uuvuta, joka ei vie terveyttä ja josta saa riittävän elannon elämiseen.

Alipalkkaus ja työehtojen polkeminen ovat ongelma tässä suhteessa, mutta ne eivät silti kuitenkaan riistä ja haavoita vain työntekijöitä, vaan ne myös vääristävät kilpailua ja estävät reilujen markkinoiden rakentumista. Ajattelen siksi, että tässä lakialoitteessa ei oikeastaan edes ole kyse pelkästään poliittisesta ongelmasta, tässä on kyse myös etiikasta ja moraalista, velvollisuudesta pelata reiluilla työelämän pelisäännöillä.

Arvoisa puhemies! Hyväksikäytettyjen työntekijöiden asemaa ja oikeussuojaa on välttämätöntä kehittää, jotta alipalkkaus ja työehtojen polkeminen voidaan katsoa nykyistä useammin rikokseksi. Samoin on tärkeää, että viranomaisten resursseja vahvistetaan, jotta valvonta todella on tehokasta ja työmarkkinarikolliset kantavat väärästä toiminnastaan rangaistuksia.

Viranomaisten resurssit, ammattiliittojen kanne-oikeus ja tämä nyt käsittelyssä oleva alipalkkauksen kriminalisointia koskeva lakialoite lähettäisivät yhdessä voimakkaan viestin siitä, että työoikeuksien polkeminen on tuomittavaa — että työmarkkinarikollisuutta ei katsota täällä Suomessa pätkääkään.

Arvoisa puhemies! Meidän ei pidä sallia sitä, että Suomi muuttuu matalapalkka-taloudeksi, jonka kasvu perustuu epäreiluihin työehtoihin tai työntekijöiden hyväksikäyttöön.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

Kannatan siksi lämpimästi edustaja Bergin lakialoitetta ja toivon, että se on alkusoitto myös muutokselle kohti oikeudenmukaisempaa ja reilumpaa työelämää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä.

17.05 Milla Lahdenperä kok: Viime vuosina on tosiaan tunnistettu, että tätä työperäistä hyväksikäyttöä on aika laajamittaisestikin Suomessa ja useimmiten uhri on tosiaan ulkomaalainen työntekijä, joka ei tunne oikeuksiaan. Mutta on myös havaittavissa, että maahanmuuttajataustaiset yritykset alistavat omia maanmiehiään. On alipalkkausta ja palkkojen takaisinperintää ja Suomen tuilla hyötymistä, eli päällekkäin ansaitaan pimeää palkkaa ja sitten myös Suomen valtion tukia.

Kuten edustaja Partanen totesi, niin 1.7. tehty lakimuutos ilmeisesti täyttäisi nyt tämän lakialoitteen käsittelemiä asioita, ja näin ehkä säästyttyisiin siltä taakalta, mikä siellä nyt jo on olemassa Suomen sääntelyn ja tiukkuuden ja puuttuvien resurssien vuoksi. Mutta onneksi hallitus on esimerkiksi poliisille antanut määrärahoja yli 85 miljoonaa, ja toivottavasti näitä nyt sitten suunnataan siellä poliisissa myös näihin ihmiskauppaa tutkiviin ryhmiin. Työtaakka, ihan lähipiiristäkin kun katsoo, on lisääntynyt valtavasti etenkin näitten kiskontajuttujen lisääntymisen vuoksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vielä edustaja Berg, olkaa hyvä.

17.07 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tämä oli edustaja Partaselta ihan hyvä nosto. Itse olin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa viime kaudella käsittelemässä tätä työsuojeluviranomaisten toimivaltuuksien parantamista. Se on hyvä askel oikeaan suuntaan, että työsuojeluviranomaisilla on mahdollisuus jatkossa antaa kirjallinen kehoitus ja velvoittava hallintopäätös sekä mahdollisesti uhkasakko työnantajalle. Se ei kuitenkaan näitä kaikkia mahdollisia tilanteita tule korjaamaan, koska tällä työsuojeluviranomaisella ei kuitenkaan jatkossa ole mahdollisuutta ratkaista työntekijöiden palkkausta koskevia tulkintariitoja. Tietyissä tapauksissa olisi hyvä, että siellä olisi myös mahdollisuus asettaa sanktio tällaisista hyvin räikeistä alipalkkauskysymyksistä. Siinä mielessä tätä työsuojeluviranomaisten hyvin tärkeitä lakimuutosta, mikä viime kaudella tuli, tukemaan olisi hyvä edelleenkin olla tämä alipalkkauksen kriminalisointi, joka vähän laajemmin pystyy varsinkin tällaisiin räikeisiin tilanteisiin puuttumaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

10. Yleisradion hallintoneuvoston kertomus eduskunnalle yhtiön toiminnasta vuonna 2022

Kertomus K 3/2023 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 1/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 28.9.2023 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 33/2023 vp

11. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 28.9.2023 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.14.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen